

TAJNÉ UČENÍ
ROSIKRUCIÁNŮ

Rudolf
Steiner

Sophia

Rudolf
Steiner

TAJNÉ UČENÍ ROSIKRUCIÁNŮ

RUDOLF STEINER

TAJNÉ UČENÍ ROSIKRUCIÁNŮ

RUDOLF STEINER
TAJNÉ UČENÍ ROSIKRUCIÁNŮ

RUDOLF STEINER

TAJNÉ UČENÍ ROSIKRUCIÁNŮ

Tajné učení rosikrucianů - německý originál *Die Theosophie der Rosenkrutz* - GA 99
přeložila Anthroposofická společnost
recenze RNDr. Emil Páeš, CSc.
jazyková úprava Ing. Karel Funk
obálka Monika Kabeleová, Mgr. Zdislava Sýkorová
grafická úprava RNDr. Erich Šašinka
vydalo vydavatelství *Sophia* ve spolupráci s *Euromove s.r.o.*
ISBN 80-967458-4-0

Obsah

I. Podstata rosikrucianství	11
Podstata rosikrucianství - Goethovy náhledy na rosikrucianství - Dvě okolnosti příznačné pro rosikrucianství: poměr ke schopnostem vyššího nazírání a k víře v autoritu - Křesťanské rosikrucianství koncem středověku - Postavení učitele a žáka - Poměr duchovní vědy k obecné duchovní kultuře - Aktivní ráz rosikrucianství - Rosikrucianské pravdy lze pojmout obyčejným rozumem - Vnější podoba člověka je obdobou forem nadsmyslových článků bytosti člověka - Otázka dědičnosti - Spojitost vloh s potřebnými ústrojími, získanými dědičností; smýšlení rosikrucianství: nevzdalovat se fyzickému světu	
II. Devaterá a sedmerá bytost člověka	20
Metoda rosikrucianství: Duchovní poznatky může nalézt jen jasnovidné bádání, ale pochopit je lze obyčejným rozumem. Je nutno nechat proniknout tyto poznatky do praktického života - Přehled látky této přednášky: podstata člověka, osud člověka po smrti, stav bdělý, stav spánku, stav smrti - Složitost lidské postavy - Fyzické tělo je jakýmsi zjevem, výsledkem sil působících ve vznešených duchovních světech - Vyšší světy, svět imaginace (svět astrální, elementární) - Svět harmonie sfér (svět inspirace, svět nebeský) - Svět intuice, svět prvotních útvarů. Já nerostů v nejvyšším světě - Souvislost s tělem fyzickým. Tělo životní, éterické a já rostlin sídlí ve světě inspirace. Tělo duševní, astrální má člověk společně se zvířaty. Jeho síly a já zvířat sídlí ve světě astrálním, elementárním. Skupinová duše zvířat. Čtyři apokalyptické podoby - Já člověka sídlí ve světě fyzickém. Práce člověka na jeho člancích - Přetvoření duševního těla v duchovní já, těla životního, éterického v životního ducha a těla fyzického v duchovního člověka - Přetváření vědomé a nevědomé. Při okultním školení se přetvářejí těla člověka vědomě - Devaterá a sedmerá bytost člověka - Konečný přehled	
III. Nebeský svět a svět živelů	30
Člověk ve stavu spánku - Cítící a myslící člověk vystupuje za spánku ze své nižší podstaty - Poměr astrálního těla k astrálnímu světu - Astrální tělo jako budovatel nižších článků bytosti člověka -	

Podstata smrti; vzpomínkový obraz po smrti - Abnormální oddělení těla éterického od těla fyzického za života - Rozptýlení těla éterického po smrti; tělo kauzální; život v těle astrálním v době po smrti - Zpětné prožívání minulého pozemského života po smrti - Rozčlenění nižšího světa duchovního: duchovní pevniny a moře - Oblast duchovního vzduchu a duchovních praobrazů - Přehled

IV. Sestup k novému zrození 37

Povaha akaši - Příklady povahy akaši - Vnitřní stavy a skutečnost ve světě fyzickém se stávají zevními skutečnostmi ve světě duchovním - Změna vývojového okolí člověka v různých dobách - Světlo jako most mezi světem fyzickým a světem duchovním - Význam stínu - Sestup člověka k novému zrození - Tvoření těla astrálního a éterického - Obraz příštího života při vstupu do nového éterického těla - Poruchy v soustavě člověka

V. Život mezi smrtí a zrozením 45

Soužití lidí v duchovním světě mezi smrtí a novým zrozením - Svazky navazované v duchovním světě - Intenzivní stav vědomí po smrti v duchovním světě - Vytváření těla astrálního a éterického při sestupu do nového vtělení - Stav při početí člověka a v době po něm - Zachycení fyzického zárodka a práce na fyzickém těle - Podoba fyzického těla. Délka doby mezi dvěma vtěleními. Postup tzv. jarního bodu Slunce během věků - Otázka pohlaví v jednotlivých vtěleních - Společná karma; středověké malomocenství, tuberkulóza v nové době - Posmrtné stavy lidí, umírajících se záštit - Materialistická etika a neúčinnost jejich ideálních snah

VI. Osud 53

Zážitky jednoho života, určované životem předchozím - Určování budoucnosti minulostí - Vysílání láskyplných a nenávistných myšlenek - Působení lidí v duchovním a v duševním světě - Tvoření fyzického těla před zrozením a jeho vnější podmínky - Příčiny vloh těla astrálního, éterického a fyzického jednoho života ve vlastnostech života předcházejícího - Přeměna vlastností v jednom životě na vlastnosti života dalšího - Dispozice k nemocím; vlastnosti těla astrálního se objevují v příštím životě jako sklony těla éterického; sklony těla éterického jednoho života objevují se v příštím životě jako dispozice těla fyzického; co koná tělo fyzické v jednom životě, to se vrací jako vnější fyzická skutečnost v životě

příštím - Společný osud více lidí - Démonické bytosti v těle astrálním - Příšery v těle éterickém, fantomy v těle fyzickém a duchové v našem já - Biblické vymítání d'ábla - Fyzické projevy lidí - Dispozice fyzického těla - Hromadná karma materialismu

VII. Zákon karmy a problém vykoupení 63

Vzpomínkový obraz po smrti - Ráz posmrtného života člověka v těle astrálním - Navazování společného osudu ve vyšších světech po smrti - Soulad zákona karmy s dědičností - Každá individualita si hledá rodiče, kteří jí mohou poskytnout vhodné tělo - Životní proměnlivost, zákon karmy - Zákon karmy působí vázanost z minulosti, ale svobodu do budoucna - Zákon karmy a problém vykoupení - Vývojová hodnota jednotlivých článků bytosti člověka - Ráz těla fyzického; vývojová hodnota těla éterického, astrálního a já - Vývoj zemský a měsíční - Vývoj sluneční a saturnský - Dvě vývojová období Země: Mars - Merkur, příští vývojové stavy: Jupiter, Venuše a Vulkán - Význam pojmenování dnů v týdnu

VIII. Sedm stavů vědomí 72

Vývoj bdělého denního vědomí - Sedm stavů vědomí - Univerzální vědomí; vědomí bezesného spánku; obrazné vědomí - Symbolizující ráz snu - Obrazný ráz vědomí měsíčního - Zvířata, nevydávající zvuky, mají dnes ještě obrazné vědomí; ostatní předmětné vědomí - Složitost soustavy člověka - Psychické vědomí - Inspirativní a spirituální vědomí - Smyslem vývoje je prožít sedm planetárních stavů

IX. Sluneční lidé, duchové ohně 80

Poměr vědomí měsíčního a slunečního k vědomí pozemskému - Poměr vědomí saturnského k pozemskému - Zrcadlení na Saturnu - Vývojový život na Saturnu - Vyšší články podstaty vyšších bytostí - Duchové egoismu, Asuras, zaostalí duchové saturnští - Přeměna ve slunečním vývoji - Charakteristika slunečního vývoje - Sluneční lidé, duchové ohně - Kristus jako vůdce vývoje na Slunci - Duchovní původ slunečních skvrn - Říše na Saturnu a na Slunci - Původ sluneční pleteně /plexus solaris/ - Význam pojmenování dnů v týdnu

X. Měsíční lidé 90

Přehled předchozí látky - Přejídný stav vývoje slunečního v měsíční - Charakteristika vývoje měsíčního - Měsíční předek člověka

jako bytost, nemající ještě já - Měsíční říše - Jmelí - Měsíční lidé - Ruah, ohnivá mlha měsíční - Zárodky výživy a krevního oběhu v době měsíční - Schopnost vydávat zvuky - Počátky vývoje zemského

XI. Příprava vzniku Země 99

Přechodný stav ve vývoj zemský - Duše národa a duše rasy - Materialistické popírání duchovních skutečností - Společné vědomí lidských předků na Měsíci - Opakování stavu saturnského - Opakování stavu slunečního a měsíčního - Vstup já do bytosti člověka - Vznik červené krve - Počátky říše nerostné - Přeměna zvířecího člověka v době lemurské v bytost nadanou já - Lemurie jako opakování doby měsíční - Vývoj Země jako očista vývoje lidstva - Magické síly vůle. Působení paměti - Zpevnění kostry člověka. Vývoj dvoj-pohlavnosti

XII. Vznik smrti 109

Zbytek jednopohlavnosti v poměru fyzického a éterického těla u muže a ženy - Dvoj-pohlavnost působí diferencování lidských bytostí - Vznik smrti. Boj krve mezi životem a smrtí - Žena jako udržovatel rasy, muž jako tvůrce individualizace - Postupné zanikání rasy v budoucnosti - Vznik kombinujícího rozumu a členěné řeči - Přeměna vývoje doby atlantské v době dnešní - Atlantské stěhování na východ. Asijská sídliště. Vědomí starého Inda. Germánsko-nordické kmeny jako zbytky Atlantoců. Nifelheim - Kultura doby staroperské a chaldejsko-egyptské - Kněžská moudrost věku duše citivé. Odysseus a Laokoon - Kultura starého Říma - Přehled rázu prvních pěti arijských kultur

XIII. Budoucnost lidstva 118

Podstata zasvěcení - Zákonitě předurčení jevů - Zření budoucna a skutečné události budoucna - Výchovný účinek síly egoismu - Ponenáhle mizení pokrevních svazků. Vývoj duchovní lásky - Cíl šestého kulturního období poatlantského - Určení duchovních nauk - Vymizení ras - Práce člověka na svém vlastním zevním výrazu - Oddělitelnost těla éterického od těla fyzického v budoucím vývoji - Zrozování duchovního člověka slovem - Příští vývoj lidského srdce - Přeměna nerostného prvku na prvek rostlinný - Rasa zlých lidí - Duchovní bratrství v šestém kulturním období

XIV. Podstata zasvěcení

129

Esoterní školení - Rosikruciánská cesta - Křesťanská cesta. Janovo evangelium - Charakteristika této křesťanské cesty - Sedm stupňů cesty křesťanského školení: 1. mytí nohou, 2. bičování, 3. korunování trnovou korunou, 4. ukřižování, 5. mystická smrt a sestoupení do pekel, roztržení chrámové opony, 6. kladení do hrobu a zmrtvýchvstání, 7. výstup na nebesa - Sedm stupňů rosikruciánského školení: 1. studium - Podstata studia - V rosikruciánském školení není bezprostřední uctívání učitele - 2. imaginativní poznání, obraz Grálu, 3. čtení okultního písma, 4. příprava kamene mudrců, 5. shoda makrokosmu s mikrokosmem, 6. pohroužení se do makrokosmu, 7. božská blaženost - Závěr

Poznámky

142

I. Podstata rosikrucianství

Podstata rosikrucianství - Goethovy náhledy na rosikrucianství - Dvě okolnosti příznačné pro rosikrucianství: poměr ke schopnostem vyššího nazírání a k víře v autoritu - Křesťanské rosikrucianství koncem středověku - Postavení učitele a žáka - Poměr duchovní vědy k obecné duchovní kultuře - Aktivní ráz rosikrucianství - Rosikrucianství lze pojímat obyčejným rozumem - Vnější podoba člověka je obdobou forem nadsmyslových článků bytosti člověka - Otázka dědičnosti - Spojitost vloh s potřebnými ústrojími, získanými dědičností; smýšlení rosikrucianství: nevzdalovat se fyzickému světu

To, co zde má být podáno, bylo nazváno v oznámení „Theosofie podle rosikrucianství“. Je tím myšlena ona pradávna a přece vždy nová moudrost, znovu podávaná formou přiměřenou naší dnešní době, metodou, kterou vlastně známe tak, jak zde ve způsobu podání přichází k výrazu, teprve od 14. století. Nicméně však nechej v těchto přednáškách mluvit o *dějínách* rosikrucianství. Víme všichni, že se dnes vyučuje v základních školách jisté části geometrie, ke které např. náleží tzv. Pythagorova věta. Elementární části této geometrie se učíme nezávisle na tom, jak tato geometrie sama vznikla. Neboť co ví žák, který se dnes učí prvním základům geometrie, o Euklidovi! A přece je to Euklidova geometrie, které se žák učí. Teprve mnohem později, když známe věc samu i její obsah, poznáváme v dějinách věd formu, jak se to, co je dnes v základních školách všeobecně přístupné, původně rozvíjelo v lidském vývoji. Jak málo se žák, který se dnes učí elementární geometrii, stará o původní způsob, kterým Euklides podával lidstvu geometrii, tak málo nám může záležet na tom, jak se průběhem dějin takzvané rosikrucianství vyvíjelo. A jako se žák učí právě geometrii z věcí samé, tak chceme uvažovat o rosikrucianství na základě jí samé.

Kdo zná dějiny, a zejména vnější dějiny rosikrucianství, jak jsou vyličené v literatuře, ten ví ostatně velmi málo o skutečném obsahu rosikrucianství. Co je rosikrucianství, to žije od 14. století jako skutečnost, která je nezávisle na vlastních dějinách pravdivá právě tak, jako geometrie je pravdivá a lze ji poznat nezávisle na ději-

nách a způsobu, kterým se v dějinách vyvíjela. Chceme jen zběžně poukázat na to, co se lze z těchto dějin dozvědět.

Bylo to v r. 1459, kdy vysoká duchovní individualita, vtělená v lidské osobnosti, která před světem nese jméno Christian Rosenkreutz, vystoupila jako učitel nejprve malého kruhu zasvěcených žáků. Roku 1459 byl tento Christian Rosenkreutz ve středu přísně uzavřeného spirituálního bratrstva, zvaného „Fraternitas Roseae crucis“ (bratrstva kříže s růžemi), povýšen na „Equus lapidis aurei“, na rytíře zlatého kamene. Během přednášek se nám ujasní, co to znamená být rytíř zlatého kamene. Vysoká spirituální individualita, která vstoupila jako vnější osobnost Christiana Rosenkreutze na fyzickou úroveň, působila vždy znovu jako vůdce rosikruciánského směru v „témž těle“, jak se praví v okultismu. Též význam výrazu „vždy znovu v témž těle“ poznáme již během nejbližších rozprav, až budeme mluvit o osudu člověka po smrti.

Tato moudrost, o které zde mluvíme, byla dlouho do 18. století utajena v úzkém kruhu bratrstva, majícího přísná pravidla, kterými se uzavíralo před vnějším světem.

V 18. století se tomuto bratrstvu dostalo poslání, aby dalo proniknout jisté části svého vědění spirituální cestou do kultury střední Evropy. A vidíme proto, jak se v esoterní kultuře objevuje ledacos, co je sice vnější, exoterní, co však není ničím jiným než vnějším výrazem esoterní moudrosti. Během staletí usilovali mnozí lidé, aby prohlédli onu moudrost, kterou nazýváme rosikruciánskou. Avšak to se jim nezdařilo. Tak se Leibnitz marně namáhal dostat blíže k prameni rosikruciánské moudrosti. Jako záblesk zazářila tato rosikruciánská moudrost ve spisu (avšak exoterně), který vyšel, když Lessingův vývoj na fyzické úrovni vrcholil. Tímto spisem je Lessingova „Výchova lidského pokolení“, kterou je ovšem nutno číst pouze mezi řádky; a v jejím zvláštním způsobu, jak vyznívá, můžeme (ovšem jen jako esoterikové) poznat, že je jen vnějším výrazem rosikruciánské moudrosti.

Tato moudrost zazářila zvlášť velkolepým způsobem v člověku, ve kterém se zračila kultura tehdejší Evropy na rozhraní 18. století, a to mezinárodní kultura: v Goethovi. Když Goethe v poměrně časných letech svého života vstoupil ve styk s pramenem rosikruciánské moudrosti, dostalo se mu cosi z nanejvýš podivuhodného vysokého zasvěcení. Může snadno vzniknout nedorozumění, mluvíme-li o

zasvěcení Goethově. Je proto záhodno, abychom snad právě zde poukázali, jak tomu bylo s tímto zvláštním způsobem zasvěcení. Bylo to v době, když Goethe opustil universitu v Lipsku, než přišel do Štrasburku. Tehdy se stalo něco vysoce podivuhodného. Do jeho duše zasáhl hluboce zážitek, který se projevil v okolnosti, že Goethe v poslední době svého pobytu v Lipsku byl téměř blízek smrti. Při těžké nemoci měl závažný zážitek, jakousi iniciaci. Této iniciace si nebyl zprvu vědom, neboť působila v jeho duši jako poetický proud, a byl to zcela zvláštní děj, jak tento proud vnikal a ztělesňoval se v jeho různých výtvorech. Takovýto záblesk nacházíme v básni „Tajemství“, kterou označovali sami nejmimnější přátelé Goethovi za jeden z jeho nejhlubších výtvorů. Tato báseň je vpravdě tak hluboká, že Goethe již nikdy nemohl opět najít síly, aby dopsal k tomuto zlomku básně závěr. Proud tehdejší kultury neměl ještě sílu, aby dal vnější formu celé hlubině života, která se ozývá v této básni. Tuto báseň musíme chápat jako jeden z nejhlubších zdrojů Goethovy duše; je knihou se sedmi pečeti pro všechny Goethovy vykladače. Potom však tato iniciace rozvíjela stále více svoji tvárnost, a Goethe, když si ji stále více a více uvědomoval, dal vznik podivuhodné básni v próze, kterou známe jako „Pohádku o zeleném hadu a krásné lilii“. Je to jeden z nejhlubších spisů světové literatury. Kdo jej dovede správným způsobem vyložit, ten ví mnoho z rosikruciánské moudrosti.

V okamžiku, kdy měla vzniknout rosikruciánská moudrost do všeobecné kultury, se stalo, že určitým způsobem, o němž není zapotřebí se zde dále šířit, byla spáchána zrada na této utajované moudrosti, takže jisté představy rosikruciánské moudrosti vnikly exoterně do světa. Tyto dvě okolnosti, zrada na jedné straně a na druhé straně nutnost, aby kultura západu po určité době v 19. století zůstala na fyzické úrovni nedotčena esoterikou, vyvolaly nutnost, aby prameny rosikruciánské moudrosti a především velký zakladatel, který se od oné doby vždy zdržoval na fyzické úrovni, ustoupili zdánlivě do pozadí. Proto v první polovině a z velké části i v druhé polovině 19. století nebylo možno odhalit mnoho z rosikruciánské moudrosti. Teprve v naší době bylo opět umožněno zpřístupnit prameny rosikruciánské moudrosti, aby vnikly do ostatní všeobecné kultury. Budeme-li tuto kulturu pozorovat, přijdeme na důvody, proč se tak muselo stát.

Chci uvést dvě charakteristické okolnosti, které rosikrucianskou moudrost zvláště charakterizují a jsou důležité pro její světové poslání. Jedna z nich souvisí s celým postojem člověka k této rosikrucianské moudrosti, která je něčím jiným než okultní formou křesťansko-gnostické moudrosti. Je nutné, abychom se dotkli dvou okolností duchovního života, nejdříve jen zběžně, chceme-li si jasně uvést před duševní zrak toto zvláštní postavení rosikrucianské moudrosti. Prvou z těchto dvou okolností je to, co nazýváme postavením žáka k učiteli. Musíme přihlížet ke dvěma věcem, pokud jde o toto postavení. Chceme mluvit o tom, co nazýváme „jasnozřením“, a o tom, co nazýváme „vírou v autoritu“.

Slovem „jasnozření“ (vlastně je to nedokonalý výraz) nechápeme jen veškeré spirituální zření, nýbrž i spirituální slyšení. V těchto obou schopnostech je zdroj veškeré moudrosti, který nám o skryté moudrosti chce poskytnout poučení. Ze žádného jiného zdroje nemohou přijít skutečně poznatky duchovních světů. Pro rosikrucianskou metodu je však podstatný rozdíl mezi *nalezením* duchovních pravd a jejich *pochopením*.

Rosikrucian činí velký rozdíl mezi nalezením, obdržením duchovních pravd a mezi jejich pochopením, nahlédnutím. Nikdo nemůže nalézt duchovní pravdy přímo ve vyšších světech, kdo nevyvinul vyšší stupeň spirituální schopnosti, tedy jasnozření. Pro nalezení duchovních pravd je jasnozření nezbytným předpokladem. Avšak jen pro nalezení; neboť až dodnes i až do daleké budoucnosti nebude hlášáno pravým rosikrucianstvím nic, co by nebylo možno chápat obyčejným, všeobecným logickým rozumem. A na tom záleží. Namítá-li se proti této rosikrucianské formě theosofie, že k pochopení duchovních pravd je zapotřebí jasnozření, není to správné. Nejde tu o schopnost vnímat. Kdo nemůže pochopit rosikrucianskou moudrost myšlením, ten jen ještě dostatečně nevyvíjel svůj logický rozum. Přijmeme-li vše, co poskytuje současná kultura, čeho lze dnes dosáhnout, máme-li trpělivost a vytrvalost a nejsme-li pohodlní, abychom se učili, pak můžeme pochopit a nahlédnout, čemu učí rosikrucianský učitel. Kdo nějak pochybuje o takovéto rosikrucianské moudrosti a říká si: „nemohu ji pochopit“, u toho není příčina v tom, že ještě nedospěl na vyšší, nadsmyslovou úroveň, nýbrž že nechce svůj logický rozum dost namáhat, anebo že nechce přistoupit k

věci s dosti zážitky obyčejného vzdělání, aby skutečně pochopil, co se mu podává.

Vzpomeňme si na nesmírné popularizování moudrosti v době mezi objevením se křesťanství a dneškem a pokusme se uvést si před svůj duševní zrak obraz křesťanského rosikrucianství ve 14. století. Představme si, jak jednotlivý člověk, který žil venku ve světě, stál před svým učitelem; tehdy bylo možno působit jen mluveným slovem. Obyčejně si ani správně neuvědomujeme, jak obrovský vývoj se udál od oněch dob. Stačí si jen vzpomenout na vymoženost umění knihtisku. Vzpomeňme na tisícerečky cest, kterými prostřednictvím tohoto vynálezu mohlo vniknout do obecného kulturního života to, co dnes lze vykonat jako vrcholná díla duchovního života. Od knihy až k poslednímu novinářskému článku můžeme sledovat nekonečně mnoho cest, jimiž do obecného života vniká nesčetné množství představ. To jsou cesty, které se teprve od této doby otevřely lidstvu, a ty způsobily, že intelekt západní kultury vzal na sebe zcela jiné formy. Západní intelekt, rozum, působil od této doby zcela jinak. Na to musela brát nová forma moudrosti ohled. Bylo nutno vytvořit takovou formu, která by obstála před tím, co proniká po tisícerečkách do obecného života. Rosikrucianská moudrost je takového rázu, že obstojí plně před každou námitkou, vycházející z kterékoli populární nebo sebebopovznesenější stránky vědy. V sobě samé má rosikrucianská moudrost zdroje bezpečného zakotvení proti každé námitce dnešní vědy. Správné porozumění moderní vědě, nikoli diletantské chápání, které lze dokonce nalézt i u univerzitních profesorů, nýbrž porozumění, které je oproštěno od různých abstraktních teorií a materialistických fantazií, které stojí přísně na půdě faktů a nejde dále než tyto, takové porozumění podává část po části právě na základě dnešní vědy důkazy pro rosikrucianské spirituální pravdy.

Druhá stránka rosikrucianské moudrosti, pokud se týká postavení učitele a žáka, je ta, že poměr žáka k učiteli je v podstatě jiný než v ostatních zasnávacích. Způsob, jak se žák staví k učiteli, se vlastně nedá v rosikrucianské moudrosti nazvat vírou v autoritu. Chci to znázornit příkladem vzatým z obyčejného života. Rosikrucianský učitel nechce stát v jiném poměru ke svému žákovi, než v jakém stojí matematický vědec k žákovi matematiky. Lze o tom tvrdit, že žák matematiky lne ke svému učiteli na základě víry v autoritu? Nikoli! Lze o tom tvrdit, že žák

matematiky nemá učitele zapotřebí? Ano - mohlo by říci mnoho lidí. Protože mnozí snad najdou dobrými knihami cestu k vlastnímu studiu, zde je jen cesta poněkud jiná, než když si žák i učitel stojí tvář v tvář. Přirozeně, lze si tak počínat, neboť v zásadě to dovede každý člověk. Právě tak by mohl i každý člověk, vystoupí-li k určitému stupni jasno-znění, nalézt veškeré spirituální pravdy, avšak každý shledá úsilí o dosažení cíle oklikou jako nerozumné. Právě tak by bylo nerozumné říci: mé nitro musí být zdrojem pro všechny spirituální pravdy. Zná-li učitel matematiky pravdy a podává-li je žáku, pak žák již nemá zapotřebí věřit v autoritu, neboť nahlíží matematické pravdy v jejich vlastní správnosti a nemá zapotřebí nic jiného, než je jen správně nahlédnout. Jinak tomu není ani s celým okultním vývojem v rosikruciánském smyslu. Učitel je zde přítelem, rádcem, který dává svým životem příklad a žáku dává prožívat okultní zážitky. Když jsme dosáhli těchto zážitků, pak je musíme právě tak málo přijímat z důvodu autority, jako přijímáme v matematice větu, že tři úhly trojúhelníku činí 180 stupňů. Veškerá autorita v rosikruciánství není vlastně autoritou, ale spíše tím, čeho je zapotřebí, abychom si cestu k nejvyšším pravdám zkrátili.

To je jedna stránka. Druhá stránka je ta, která se vztahuje k poměru duchovní moudrosti k obecné duchovní kultuře.

V závěrech, které zde v nejbližších rozpravách přednesu, poznáme, že pravda může vniknout bezprostředně do praktického života. Nechceme zde podat soustavu, kterou lze zužitkovat jen teoreticky, nýbrž něco, co můžeme upotřebit, chceme-li umožnit duchovním pravdám, aby vnikly do našeho denního života. Rosikruciánská moudrost nesmí vstoupit jen do hlavy nebo jen do srdce, ale také do rukou, do našich nejnějtímnějších schopností, do toho, co člověk každodenně koná. Není sentimentálním soucitem, je vypracováním si schopností působit ve službách všeobecné lidskosti. Představme si, že nějaká společnost vystoupí a učíní svým cílem pouze sbratření lidí a neudělá nic, než že bude hlásat sbratření lidstva. Rosikruciánství to ovšem nebude, neboť rosikrucián praví: představ si člověka, který si zlomil nohu a leží před tebou na ulici. Stojí-li kolem čtrnáct lidí, kteří mají vřelý cit a soustrast, avšak není mezi nimi nikoho, kdo by zlomeninu narovnal, záleží na všech čtrnácti méně než na jednom, jenž třeba vůbec není sentimentální, ale má schopnost zlomeninu narovnat a skutečně tak i učiní. Takové je smýšlení, které proniká

přivržence rosikruciánství. Záleží na tom, zda člověk své poznání uplatní v praxi, zda dovede na základě svého poznání zasáhnout do života. Všechno mluvení o soucitu je rosikruciánské moudrosti dokonce něčím nebezpečným, neboť jí se jeví stále zdůrazňování soucitu formou jakési astrální rozkoše. Co je nižší rozkoší na fyzické úrovni, to je na astrální úrovni tato vlastnost, která chce stále jen cítit, ale nechce poznávat. Čínorodé poznání, které dovede zasahovat do života, ovšem ne v materialistickém smyslu, ale na základě nazírání spirituálních úrovní, nám dává schopnost působit prakticky. Z nutného poznání, že svět musí vpřed, plyne sama sebou harmonie; ta plyne tím jistěji, volíme-li cestu poznání. O tom, kdo dovede narovnat zlomenou nohu, by bylo možno říci, že není-li lidumilem, nechá snad ležet toho, kdo je zraněn. To je možné jen při pouhém poznání na fyzické úrovni. Při spirituálním poznání však tato námitka není možná. Nemůže být spirituálního poznání, které by nepronikalo do činného života.

To je druhá stránka rosikruciánské moudrosti, že může být nalezena sice jen jasnovidnými silami, nahlédnuta pak také obyčejným lidským rozumem. Tím je řečeno něco zdánlivě velmi zvláštního: abychom měli zážitky v duchovních světech, musíme se stát jasnovidnými; abychom nahlédli, co jasnovidec popisuje, k tomu nemáme zapotřebí jasnovidných schopností. Člověk je takové povahy, že se mu to stává jistě jasným. Kdo jako jasnovidec sestupuje z duchovních světů a vypráví o dějích v těchto světech a tím oznamuje něco, co má současně lidstvo zapotřebí, toho mohou posluchači pochopit, jen když chtějí.

V prvé řadě nyní poznáme lidskou podstatu o sedmi člancích podle rosikruciánské metody. Poznáme celou podstatu člověka, jak před námi stojí. Seznáme fyzické tělo, o kterém se každý domnívá, že jej dobře zná a vlastně jej nezná vůbec. Tak jako ve vodě nemůžeme vidět kyslík, ale abychom jej poznali, musíme jej nejprve oddělit od vodíku, právě tak málo vidíme, spatříme-li jiného člověka, jeho fyzickou část, před sebou. Tak jako voda se skládá z vodíku a kyslíku, tak i člověk je souborem fyzického, éterického a astrálního těla i jiných článků své vyšší podstaty. My však před sebou vidíme jen souhrn všech těchto článků. Chceme-li vidět fyzické tělo samotné, musíme napřed vysunout tělo astrální. To se děje v bezesném spánku; spánek je jakýmsi vyšším chemickým oddělením těla astrálního spojeného s vyššími články lidské podstaty od těla

éterického a fyzického. Ale i tehdy před sebou nemáme ještě skutečné fyzické tělo; teprve smrtí, když éterické tělo vystoupilo z fyzického, zůstává fyzické tělo samo.

To má bezprostředně praktický význam. Smysl toho chci objasnit na příkladě. Vezměme jistou část v těle astrálním. V pradávnejší minulosti člověka bylo to, co tehdy mohl vnímat temným mlhavým jasnozřením, zcela jiné než dnes, obrazně. Tyto obrazy se otiskly nejprve v jeho astrálním těle. Představte si, že se kdysi otiskly do astrálního těla obrazy tří prostorových dimenzí, v délce, šířce a hloubce. Tento obraz prostoru o třech dimenzích, jak byl kdysi vstřípen do těla astrálního z původního jasnozření, byl dále přenesen do éterického těla. Jako se pečatní razítko otiskne do tekutého pečatního vosku, tak se astrální obraz otiskl do těla éterického a tento obraz vypracoval plasticky formy fyzického těla. Tak vypracovává obraz prostoru o třech dimenzích ústrojí na zcela určitém místě fyzického těla. V astrálním těle to byl původně obraz tří kolmo na sobě stojících prostorových linií. Tento obraz se otiskl jako razítko v pečatním vosku do éterického těla. A jistá část éterického těla vypracovala prakticky ústrojí v nitru lidského ucha. Tímto ústrojím jsou tři kanálky ve formě polokruhů. My všichni v sobě máme toto ústrojí. Je-li porušeno, nemůže se člověk již orientovat ve třech prostorových liniích, je stížen mdlobou a nemůže se již v těchto prostorových dimenzích udržet zpřímá.

Tak souvisí *obrazy* astrálního těla se *silami* těla éterického a *ústrojími* těla fyzického. Celé fyzické tělo člověka ve svých plastických formách není ničím jiným než výsledkem, který vznikl z obrazů těla astrálního a ze souvislosti sil těla éterického, proto fyzické tělo nechápe nikdo, kdo nezná dříve tělo astrální a éterické. Tělo astrální je předchůdcem těla éterického a tělo éterické předchůdcem těla fyzického. Tak se věc stává složitou. Zmíněné tři polokruhy jsou fyzickým ústrojím právě tak, jako například nos. U jednotlivých lidí mohou být formy rozmanité, ale mohou mít též podobnost, která je mezi touto formou u rodičů a dětí. Kdybychom mohli studovat u lidí tyto tři polokruhové kanálky, shledali bychom právě takovou rozmanitost i podobnost, jako ve formě nosu, a že člověk může co do těchto kanálků být podoben buď otci, nebo matce. Čeho se člověku nedostane dědičností, to je nejhlubší základ duchovnosti, věčno, které prochází jednotlivými lidskými vtěleními. To, co

nazýváme zvláštním talentem, schopnostmi, nezáleží na mozku. Logika není jiná v matematice než ve filozofii anebo v praktickém životě. Různost schopností se objevuje teprve tehdy, užijeme-li logiku v oborech, jejichž poznání lze dosáhnout například v těchto polokruhovitých ústrojích. Tak se projevuje matematika zejména u člověka, který vypěstoval zvláště toto ústrojí. Příkladem toho je rodina Bernoulli, ve které po sobě následuje celá řada dobrých matematiků. Individualita člověka by si mohla přinést na tento svět sebevíce vlohy k hudebním nebo jiným schopnostem - nezrodí-li se v lidském těle, které jí může poskytnout potřebné formy a ústrojí dědičností, nemůže se pak tato individualita v těchto schopnostech využít.

Tak vidíme, že fyzický svět nemůžeme vůbec poznat, nepoznáme-li, jak je vytvořen. Rosikrucian nespátřuje svoji úlohu ve vzdalování se z fyzického světa; to by nebylo správné, neboť jeho úkolem je právě svět fyzický produkovat. Musí vystoupit do nejvyšších oblastí duchovního života a poznáním, jehož se mu zde dostane, musí činně zpracovat celý svět fyzický a zvláště sebe sama. To je rosikrucianské smýšlení, které se podává jako bezprostřední důsledek moudrosti. Chceme uvažovat o takové soustavě moudrosti, která nám může objasnit i ty nejmenší podrobnosti. Musíme být pamětliví, že i to nejmenší ve světě může být důležité pro to největší a že i to nejmenší, postaveno na správné místo, může vést k nejněžnějším cílům.

II. Devaterá a sedmerá bytost člověka

Metoda rosikrucianství: Duchovní poznatky může nalézt jen jasnovidné bádání, ale pochopit je lze obyčejným rozumem. Je nutno nechat proniknout tyto poznatky do praktického života - Přehled látky této přednášky: podstata člověka, osud člověka po smrti, stav bdělý, stav spánku a stav smrti - Složitost lidské postavy - Fyzické tělo je jakýmsi zjevem, výsledkem sil působících ve vznešených duchovních světech - Vyšší světy, svět imaginace (svět astrální, elementární) - Svět harmonie sfér (svět inspirace, svět nebeský) - Svět intuice, svět prvotních útvarů. Já nerostu v nejvyšším světě - Souvislost s tělem fyzickým. Tělo životní, éterické a já rostlin sídlí ve světě inspirace. Tělo duševní, astrální má člověk společně se zvířaty. Jeho síly a já zvířat sídlí ve světě astrálním, elementárním. Skupinová duše zvířat. Čtyři apokalyptické podoby - Já člověka sídlí ve světě fyzickém. Práce člověka na jeho člancích - Přetvoření duševního těla v duchovní já, těla životního, éterického v životního ducha a těla fyzického v duchovního člověka - Přetváření vědomé a nevědomé. Při okultním školení se přetvářejí těla člověka vědomé - Devaterá a sedmerá bytost člověka - Konečný přehled

V předešlé rozpravě jsme mluvili o způsobu, jak metoda theosofického názoru, kterou nazýváme rosikrucianskou, upravuje svůj poměr k člověku a k celé kultuře. Třebaže veškeré poznatky vyšších světů lze získat jen prostřednictvím jasnovidce, výše vyvinutými duchovními silami člověka, pracuje nicméně tato metoda k tomu, abychom to, co se nám podává v rosikrucianské theosofii, mohli chápat použitím obyčejné logiky. Tyto poznatky nalézá vyvinutý smysl jasnovidců, avšak aby je člověk pochopil, k tomu stačí obyčejná lidská logika. Nesmíme si však myslit, že to, co lze říci v jediné rozpravě, může obstát před každou domnělou kritikou. Je to tak jen tehdy, bereme-li při zkoumání věci v úvahu všechny logické důvody. A ještě jednu vlastnost jsme zdůraznili v poslední rozpravě. Totiž, že rosikrucianská metoda pomáhá theosofii vníkat do praktického života. Proto jsou zde veškeré výklady upraveny tak, že se mohou vžít do praktického života. Ale i pokud se týká této věci, musíme mít trpělivost. Mnohé se na začátku takové zdát nebude. Ale až budeme moci přehlédnout celek, uvidíme, že jednotlivosti jsou

upraveny tak, aby skutečně mohly přejít do každodenních úkonů člověka. A tak rosikrucianská metoda bádání může dát vznik moudrosti, kterou lze užívat v životě.

V první řadě se budeme zabývat přehledem podstaty člověka. Poznáme jednotlivé články lidské podstaty. Budeme-li postupovat stupeň po stupni věcným způsobem a neztratíme-li nic z patrnosti, seznáme, jak se vše organicky člení. Pak budeme uvažovat o osudu lidské duše po smrti a budeme pozorovat člověka ve stavu bdělém, ve stavu spánku a po smrti se zřetelem na rozčlenění jeho podstaty. Naším úkolem bude pátrat, jaká je činnost člověka mezi smrtí a novým zrozením. Často rozšířený je názor, že člověk v době po smrti zůstává nečinným. Tak to není. Člověk naopak v této době působí a tvoří, koná práci, která má význam pro vesmír. Pak bude nutno poukázat na to, co nazýváme reinkarnací a karmou, i na osud v souvislosti s ději, které se uskutečnily při vznikání člověka. Všimneme si, jak se lidstvo v pravěku vyvíjelo a jak se utvářejí výhledy lidského vývoje do budoucna.

Dnes je mým úkolem, abych poněkud charakterizoval bytost člověka.

Chceme-li mluvit o bytosti člověka, musíme si uvědomit, že před zrakem toho, kdo přistupuje k pozorování člověka vyvinutými duchovními smyslovými ústrojími, se objeví lidská podstata mnohem komplikovanější než při obyčejném smyslovém pozorování, které je proniknuto lidským rozumem a může pozorovat jen zcela malou část. Ze stanoviska okultismu by bylo nesprávné - již jsme na to poukázali - kdybychom to, co máme před sebou, nazvali fyzickým tělem.

Fyzické tělo, jak se před námi ocitá, je již proniknuto éterickým a astrálním tělem. Fyzické tělo je spojením těchto tří těl a teprve kdybychom mohli vysunout ostatní těla, měli bychom před sebou skutečné fyzické tělo člověka. Toto fyzické tělo člověka je článkem lidské bytosti, který je jí společný s celou fyzickou přírodou, obklopující člověka, tedy s nerosty, rostlinami a zvířaty.

Toto fyzické tělo člověka chápeme správně jen tehdy, řekneme-li, že sahá právě tak daleko, jako přibuzenství člověka s nerostnou říší, která ho obklopuje. Musíme si jen ujasnit, že tento článek lidské bytosti můžeme pozorovat jako nejméně oddělený od ostatního vesmíru. Síly, které působí v těle fyzickém, sahají do vesmíru. Kdo prohlédá souvislost, počítuje tento obraz tak, jako prožívá jev duhy. Má-li vzniknout duha,

musí se zcela určitým způsobem šířit světlo a ozařovat dešťové mraky. Duhu nemůžeme odstranit, je-li určitý poměr mezi dešťovými mraky a sluneční září. Duha je tudíž jakýmsi důsledkem, zjevem, který je působen zvenčí. Stejně tak je i tělo fyzické jakýmsi pouhým zjevem. Síly, které uchovávají fyzické tělo pohromadě, musíme hledat v celém okolním světě. Kde jsou vůbec tyto síly, působící ve své pravé podobě, než nám fyzické tělo připadá tak, jak se právě projevuje? Pozorujeme-li fyzické tělo v jeho pravé podobě, jsme vedeni do vyšších světů, neboť ve světě fyzickém lze vidět jen to, co je zjevem fyzického těla. Síly, které dávají vznikat tomuto zjevu, mají domov ve vznešených duchovních světech. Musíme proto poněkud přihlédnout ke světům, které jsou mimo náš svět fyzický.

Mluví-li okultista o vyšších světech, jsou to světy, které nás stále obklopují; je jen nutno, aby byly otevřeny pro toto vnímání smysly tak, jako oko musí být otevřeno pro svět barev. Otevřou-li se duševní smysly, ty, které jsou o stupeň vyšší než smysly fyzické, pak svět, který nás obklopuje, je proniknut novým světem jevů, který nazýváme astrální úrovní. Rosikruciánská theosofie nazývá tuto úroveň imaginativním světem, přičemž však imaginace je něčím mnohem skutečnějším, než bychom podle výrazu mohli předpokládat. Vidíme zde příliv a odliv obrazů. Barva, která je jinak poutána na předměty, mění se v astrálním světě rozmátným způsobem. Poznáme tuto okolnost ještě přesněji. Tento svět se v rosikruciánské metodě, ve hnutí, které se připojilo k rosikruciánství, nazývá světem elementárním, takže tyto tři výrazy: svět imaginativní, astrální a elementární znamenají v rosikruciánském smyslu totéž.

Mimo to nacházíme ještě vyšší svět, otevřou-li se nám ještě vyšší smysly. Je to svět harmonie sfér, který vniká do světa obrazů a barevných bytostí. Nazývá se světem dévachanu, nebo též mentálním světem či světem rúpa-dévachanu (rúpa - forma). V rosikruciánském způsobu mluvy se nazývá světem harmonie sfér nebo světem inspirace, poněvadž tón je živlem inspirujícím, otevřou-li se pro to smysly. Ve hnutí, které se připojovalo k rosikruciánství, byl tento svět nazýván též světem nebeským. Dolní rúpa-dévachan, svět dévachanský, svět inspirující, svět nebeský je opět totéž.

Pak máme konečně ještě vyšší svět, který se otvírá ještě vyšším smyslům. Rosikruciánská metoda ho označuje jako svět pravé intuíce;

přičemž i intuíce je něco mnohem vyššího, než je míněno slovem, kterého se v lidském životě obvykle užívá. Míní se tím vejít a rozplynout se v některé bytosti, spojit se s ní tak, že můžeme bytost poznat z nitra. Tento svět intuíce se v hnutí, které se připojovalo k rosikruciánství, nazýval světem rozumu, poněvadž tento svět je tak vysoce povznesen nad obvyčejný svět, že do světa lidí vysílá jen cosi jako stínové obrazy. Rozumové pojmy jsou slabými stínovými obrazy v poměru k tomu, co je v tomto světě skutečností.

Mimo náš svět fyzický můžeme tedy uvést tři jiné světy, chceme-li tento svět pochopit v jeho pravé podobě. Za silami, které uchovávají pohromadě svět fyzický, bychom museli hledat síly v nejvyšším, intuitivním světě. Naproti tomu, co tam můžeme nalézt jako přírodní síly, je to, co fyzik nalézá ve světě fyzickém jako slabý stínový obraz. Kdybychom vystoupili do nejvyššího světa, našli bychom pro každý pojem, který si činíme o krystalu nebo oku, živoucí bytost. Co je zde pojmem, je stínovým obrazem bytostí v tomto nejvyšším světě. Tak sestává náš fyzický svět ze sil, které se v pravé podobě - jak říká theosofická terminologie - projevují v arúpa-dévachanu.¹

Učiníme si o tom ještě zřetelnější představu, tážeme-li se, co nám ukazují pozorování nerostné říše. Člověk má vědomí svého já. Nerost nazýváme bezvědomým. Tomu je tak pouze tehdy, zůstaneme-li na fyzické úrovni. Vystoupíme-li do vyšších světů, není již nerost bez vědomí. Vystoupíme-li do elementárního světa, nenalzáme stále ještě já nerostného světa. Vědomí já u nerostu nalezneme teprve v nejvyšším ze světů, které jsme uvedli. Jako prst nemá vědomí, a chceme-li je nalézt, musíme jít od prstu ke svému já, tak nás vede nerost ke svému já proudy, které lze sledovat až do nejvyšších oblastí světového bytí. Nehet na prstu náleží k celému lidskému organismu; své vědomí nachází ve svém já. Pozorujeme-li nehety, má se k našemu organismu, jako nerost k vyššímu duchovnímu světu. Tak celý organismus má své já, a jako nerost, tak i nehety jsou krajním výrazem ztuhlé formy tohoto života. Lidské tělo fyzické má s nerostem společné ještě to, že k fyzickému tělu, pokud je čistě fyzickým, náleží vědomí v hořejších duchovních světech. Pokud je člověk vybaven pouze fyzickým vědomím, aniž to ví - pokud má fyzické

¹ arúpa - beztvorost, tedy v beztvarem dévachanu. Pozn. překl.

tělo s vědomím v hořejších světech, je založen tak, že je vykonáván vliv na jeho fyzické tělo shůry. Co vytváří tělo fyzické, nemá člověk v rukou. Právě tak, jako naše já je původcem toho, pohybujeme-li rukou, vykonává na naše fyzické tělo vliv vyšší svět duchovní, a tak způsobuje vědomí já našeho fyzického těla fyzikální děje tělesné. Jenom zasvěcenec, který se pozvedá k intuici, dosahuje moci nad svým fyzickým tělem, takže žádný nervový proud neproniká jeho nervy, aniž by to nevěděl. Tím se stává účastníkem vyšších světů, které řídí jeho fyzické tělo.

Druhý článek lidské přirozenosti má člověk ještě společný se světem rostlinným a zvířecím. Je to *éterické* či *životní tělo*. Okultnímu jasnovidci se jeví tak, že má přibližně tutéž formu jako tělo fyzické. Je to tělo sil. Kdybychom si odmyslili tělo fyzické, zůstalo by nám toto tělo éterické jako tělo sil, proniknuté silovými liniemi, které fyzické tělo vybudovaly. Lidské srdce by nikdy nemohlo vzniknout ve formě, kterou má, kdyby v éterickém těle, které proniká tělo fyzické, nebylo éterické srdce. Toto éterické srdce obsahuje určité síly a proudy, a ty jsou budovateli, architekti a tvořiteli srdce fyzického. Je tomu tak, jako kdybychom si představili nádobu s vodou. Ochladíme-li tuto vodu, vzniknou v ní ztuhliny, ledové zmrázky. Co je zde led, je vodou jen ztuhlou, a forma, kterou mají tyto ledové zmrázky, byla ve vodě činná jako silová linie. Tak je vytvořeno fyzické srdce ze srdce éterického. Je jen ztuhlým éterickým srdcem, a proudy sil v éterickém srdci daly fyzickému srdci formu. Kdybychom si mohli odmyslit tělo fyzické, viděli bychom tělo éterické, jak je zejména v hořejších částech dost podobné fyzickému tělu. Tato podobnost jde však pouze ke středu těla, neboť tělo éterické má přece jen velkou různost. To pochopíme, uvědomíme-li si, že tělo éterické u muže je ženským a u ženy mužským. Bez tohoto poznatku nám zůstane v praktickém životě mnoho nepochopitelného. Tělo éterické se jeví jako světelná podoba a přečnává všude nepatrně tělo fyzické. Toto tělo éterické má člověk společně se světem rostlinným a zvířecím. U těla éterického je tomu podobně jako u těla fyzického: síly, které udržují pohromadě tělo éterické, nalézáme ve světě, který se nazývá inspirujícím, rúpa-dévachanem, světem nebeským. Všechny síly, které udržují tělo éterické, jsou o stupeň níže než ty, které udržují pohromadě tělo fyzické. Proto musíme vidět věc tak, že vědomí já u rostlin musíme hledat v tomto světě inspirace, v dolním dévachanu; a v tomto světě harmonie sfér, kde

je vědomí já rostlinného světa, je též vědomí já, které proniká lidské éterické tělo, které žije v nás, aniž bychom to věděli.

Přicházíme pak ke třetímu článku lidské bytosti, k *astrálnímu tělu*, či rosikruciánským označením - k tělu duševnímu. Toto tělo astrální má člověk společně jen se zvířaty. Kde se objevuje pocit, radost a bol, afekty a vášně, tam je tělo astrální nositelem těchto vnitřních zážitků některé bytosti. I přání, vášně, to vše je zakotveno v těle astrálním. Tělo astrální musíme tedy charakterizovat tak, že říkáme, že je v něm to, co je i ve světě zvířecím. Svět zvířat má pak též vědomí. Astrální bytost člověka i zvířete je udržována silami, které jsou domovem v astrálním, imaginativním, či jak říká rosikrucián - v elementárním světě. Tak lze síly, které udržují tělo astrální a dávají mu podobu, kterou má, poznat co do jejich pravé podoby ve světě astrálním. Proto má i zvíře vědomí svého já v tomto světě a jako mluvíme u člověka o individuální duši, tak mluvíme u zvířete o duši skupinové. Můžeme ji nalézt na úrovni astrální. Avšak nikoli jednotlivé zvíře, které zde žije na fyzické úrovni, nýbrž druh, všichni lvi, všichni tygři dohromady mají jedno společné já, které musíme hledat jako skupinovou duši na astrální úrovni. Tak je to, co jako zvíře žije ve světě fyzickém, pochopitelné jen můžeme-li ho sledovat vzhůru až na astrální úroveň. Nalezli bychom vlákna, která např. vycházejí od lvů a spojují se na astrální úrovni ve společné skupinové já všech jednotlivých lvů, kteří dlí zde na zemi. Jako člověk má své individuální já, tak žije v každém astrálním těle cosi ze skupinového já. Toto zvířecí já žije v lidském astrálním těle, a teprve tehdy se člověk stává na tomto zvířecím já nezávislým, prohlédne-li astrálně a stane se druhem astrálních bytostí, má-li možnost setkat se na astrální úrovni se skupinovými dušemi zvířat, jako zde s jednotlivými bytostmi zvířecími. Tam se vyskytují bytosti, které mohou sestoupit jen roztržštěně na fyzickou úroveň jako tolik a tolik zvířat. Skončí-li doba jejich života, spojují se opět s ostatní částí této bytosti na úrovni astrální. Celá zvířecí skupina je na astrální úrovni bytostí, se kterou lze mluvit jako zde ve světě fyzickém s jednotlivým člověkem. Jejich vzezení je poněkud jiné, avšak nejsou neprávem ve druhé apokalyptické pečeti charakterizovány tím, že jim pisatel přikládá různé pojmy, že je dělí na čtyři třídy: lva, orla, býka a člověka. (Člověka, který ještě nesestoupil na fyzickou úroveň). Tato čtyři apokalyptická zvířata jsou čtyři třídy

skupinových duší, které člověku v jeho individuální duši na úrovni astrální stojí nejbliže.

Přihlédneme nyní k tomu, co člověk již nemá společně se světem, který jej obklopuje: k podstatě, která dochází svého výrazu v já. Tímto čtvrtým článkem své bytosti se člověk stává korunou pozemského fyzického stvoření. V tomto článku je dáno jeho přirozenosti teprve to, co má vědomí zde na úrovni fyzické. Jako vědomí nerostu sídlí v arúpa-dévachanu, vědomí rostliny v rúpa-dévachanu, vědomí zvířete na úrovni astrální, tak sídlí vědomí já u člověka ve čtvrtém článku jeho bytosti ve světě fyzickém. Teprve ve svém já má člověk cosi, do čeho nemůže vniknout žádná jiná bytost, vstoupit vědomí žádného jiného já.

Tak jsme poznali člověka o čtyřech člancích; je to fyzický, éterický, astrální člověk a já.

Nyní však jde o to, že uvedené články neobsahují ještě celou lidskou přirozenost. Tyto čtyři články měl člověk i při nejranější inkarnaci na zemi a okolnost, že prošel různými vtěleními, znamená pro člověka, že se vyvíjel výše. Člověk se vyvíjí výše tím, že propracovává ze svého já tři články, které jsme dříve uvedli. Pozorujeme-li člověka pradávnejší minulosti v jeho prvé inkarnaci na zemi, hovoří takový člověk všem svým chťičům a vášním. Má sice všechny své čtyři články, i já, avšak chová se jako zvíře. Přirovnáme-li pak takového člověka ke vznešenému idealistovi, spočívá rozdíl v tom, že raný člověk, divoch, nepracoval ještě na svém těle astrálním ze svého já. Nejbližší pokrok lidského vývoje spočívá v tom, že člověk pracuje na svém těle astrálním. U takového člověka se tato práce projevuje tím, že určité původní vlastnosti tohoto těla počne ovládat z nitra. Průměrný evropský člověk si o jistých pudech říká: těm smíš vyhovět - u jiných si to dovede zakázat. Nakolik podrobil člověk něco z toho, co původně žilo v jeho astrálním těle vládě svého já, natolik mluvíme o *duchovním já*. Je to totéž, co bývá označováno výrazem manas. Tento manas je výsledkem proměny těla astrálního naším já. Co do látky je manas totéž jako astrální tělo, je tu jen jiný způsob uspořádání toho, co bylo původně v astrálním těle a co bylo přeměněno na duchovní já.

Člověk, který se dále vyvíjí, dosahuje schopnosti, aby pracoval nejen na svém těle astrálním ale i na svém těle éterickém. Musíme si ujasnit, jaký je rozdíl mezi prací na těle astrálním a na těle éterickém.

Vzpomeňme si, co jsme věděli, když jsme byli osmiletým dítětem a uvažme, co vše jsme si od té doby osvojili; je toho nesmírně mnoho. Každý z nás přijal do sebe velký počet pojmů, které ho vedou k tomu, že již slepě nehoví svým pudům a vášním. Vzpomeneme-li si však, že jsme byli např. popudlivým dítětem a uvážíme-li, jak dalece jsme tuto popudlivost překonali, shledáme, že této popudlivosti ještě často podlehne. Nebo jestliže jsme měli špatnou paměť, jak málo se nám ji podařilo zlepšit, anebo jak málo může člověk svoje charakteristické vlohy, sílu nebo slabost svého svědomí přetvořit. Srovnával jsem častěji to, co člověk přetváří ve svém temperamentu a podobně s pomalým pohybem hodinové ručičky. V tom je právě podstata žakova zasvěcení. Učení lze pokládat za pouhou přípravu, mnohem podstatnější je a mnohem více učiníme pro své zasvěcení, měníme-li svůj temperament. Jestliže jsme přetvořili slabou paměť v dobrou, popudlivost v mírnost, melancholický temperament ve vyrovnaný, pak jsme učinili více, než kdybychom si učením osvojili sebevíce. V tom je zdroj vnitřních okultních sil; to je výrazem, že já pracuje nejen na těle astrálním, nýbrž i na těle éterickém.

Pokud se tyto vlohy projevují, musíme je ovšem hledat v těle astrálním; chceme-li je však přetvořit, musíme je hledat v těle éterickém. Změnit je lze pouze tím, že pracujeme na těle éterickém. Kolik já přetvořilo z těla éterického, tolik je v člověku obsaženo z nového článku, který nazýváme *životním duchem*, na rozdíl od životního těla. V theosofické literatuře je označován tento článek výrazem budhi. Substance budhi není nic jiného, než část těla éterického, kterou přetvořilo naše já.

Zesílilo-li já tak, že se učí přetvářet nejen tělo éterické, nýbrž i tělo fyzické, nejhustší článek lidské podstaty, článek, který je vytvořen tak, že jeho síly sahají daleko do nejvyšších světů, pak říkáme: člověk si vytváří nejvyšší článek své dnešní přirozenosti, *duchovního člověka*, nazývaného též átmanem. Síly, jimiž se přetváří tělo fyzické, je nutné hledat v nejvyšším světě. Přetváření těla fyzického počíná přeměnou dýchacího procesu. (Srovnej výraz átman s německým výrazem „atmen“, dýchat). Takovým přetvářením se mění ráz krve, která pracuje na fyzickém těle tak, že se touto prací povznáší až do nejvyšších světů.

Musíme pak rozeznávat mezi dvěma formami přeměn. Chceme-li tuto okolnost vyjádřit přesněji, mluvíme o nevědomém a vědomém přetváření. Ve skutečnosti každý Evropan přetvořil svým já nižší články své

přirozenosti nevědomě. Vědomě je přeměňuje ve svém nynějším vývojovém okruhu jen pokud se týká manasu. Musí se teprve stát zasvěcenec, má-li se učit přetvářet vědomě své tělo éterické.

Pamatujme si: původně má každý člověk tři články své přirozenosti, i ten nejprimitivnější člověk na prvním vývojovém stupni, a v nich je obsaženo já. Nyní počíná přetvářet astrální tělo vědomě. Zasvěcení přetvářejí dnes vědomě tělo éterické; v budoucnu přetvoří všichni lidé vědomě tělo éterické a fyzické.

Takový je poměr původních tří článků lidské přirozenosti: fyzického, éterického a astrálního těla k já. Toto já působí na přeměně těchto tří článků. Co je pro dnešního člověka dějem minulosti, dalo nevědomě vznik vloze k manasu, budhi a átmanu.

V rosikruciánské theosofii rozeznáváme *duši citivou, rozumovou a vědomou*. Teprve v duši vědomě počíná vědomě přetváření.

Já počíná vědomě pracovat na přetváření. Ve vědomé duši vyvíjí nejprve duchovní já; v duši rozumové vyvíjí životního ducha jako protějšek k životnímu tělu. Konečně v duši citivé vyvíjí vlastního duchovního člověka - átman. Tak dostaneme devět článků lidské přirozenosti.

Pro vnější pohled vězí dva články lidské přirozenosti - duše citivá a duševní tělo takřka navzájem v sobě jako meč v pochvě. Duše citivá vězí v těle duševním tak, že obě nám připadají jako jediný článek. Právě v takovém poměru je i duchovní já a duše vědomá. Tím se nám počet devíti článků zmenšuje na sedm.

Nyní můžeme vypočítat sedm článků:

1. Fyzické tělo,
2. Éterické (životní) tělo,
3. Astrální tělo, ve kterém vězí duše citivá,
4. Já

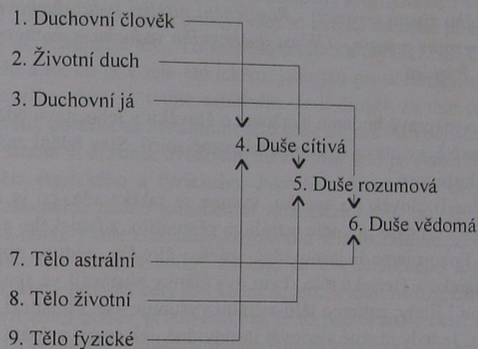
a pak vyšší články:

5. Duchovní já s duší vědomou (manas),
6. Životní duch (budhi),
7. Duchovní člověk (átman).

Taková je vnitřní spojitost lidské přirozenosti, která má vpravdě devět článků, přičemž ovšem dvakrát dva spadají v jedno.

Proto rozeznáváme v rosikruciánské metodě třikrát tři články, tj. devět, jejich počet se zmenšuje naznačeným splynutím z devíti na sedm. Musíme však v těchto sedmi poznávat devět, jinak bychom dospěli pouze k teoretickému nazírání.

Přechod od teorie k životu můžeme získat jen pozorujeme-li skutečně přirozenost věcí. Co zde bylo naznačeno, bude nám vodítkem v příští rozpravě, abychom uvažovali o člověku spícím, bdícím a mrtvém.

Já zazáří v duších a pak počíná práce na tělech.

III. Nebeský svět a svět živlů

Člověk ve stavu spánku - Citící a myslící člověk vystupuje za spánku ze své nižší podstaty - Poměr astrálního těla k astrálnímu světu - Astrální tělo jako budovatel nižších článků bytosti člověka - Podstata smrti; vzpomínkový obraz po smrti - Abnormální oddělení těla éterického od těla fyzického za života - Rozptýlení těla éterického po smrti; tělo kauzální; život v těle astrálním v době po smrti - Zpětné prožívání minulého pozemského života po smrti - Rozčlenění nižšího světa duchovního: duchovní pevniny a moře - Oblast duchovního vzduchu a duchovních proužků - Přehled

V této rozpravě budeme uvažovat o člověku v jeho stavu bdění ve fyzickém světě, ve stavu spánku a takzvané smrti. Stav bdění zná každý z vlastní zkušenosti.

Upadne-li člověk do spánku, vysune se takřka vše, co je astrálním tělem a já a co naše já v těle astrálním přetvořilo, z fyzického a éterického těla. Pozorujeme-li jasnovidně spícího člověka, vidíme spočívat na lůžku fyzické a éterické tělo. Tyto dva články zůstávají ve spojitosti, ve které jsou i jindy, zatímco tělo astrální vysunuje vše, co náleží k vyšším článkům. Je tedy možné sledovat jasnovidně, jak se při usínání vysunuje tělo astrální v jakémsi světle z prve uvedených dvou těl.

Máme-li tento stav ještě podrobněji popsat, musíme říci, že astrální tělo u dnešního člověka je rozčleněné rozmanitými světelnými záblesky a proudy. Pohlédneme-li na tento celkový obraz, jeví se nám jako dvě do sebe vtočené spirály, skoro jako dvě do sebe navzájem zatočené šestky, z nichž jedna se ztrácí v těle fyzickém a druhá se prostírá do kosmu jako ohon vlasatice. Tyto dva jakési ohony astrálního těla se stávají brzo neviditelnými při jejich dalším šíření, takže celý tento zjev se dá přirovnat k formě vejce. Procitne-li člověk, ohon vycházející do kosmu se ztrácí a celý útvar se zase zasune do éterického a fyzického těla. Mezistavem mezi bděním a spaním je snění. O snovém spánku mluvíme, uvolnilo-li již sice tělo astrální zcela své spojení s fyzickým tělem, takže již vysunulo svá stýčná vlákna z fyzického těla, avšak je ještě spojeno s tělem éterickým. Pak je to mezistav, poněvadž tělo astrální uvolnilo úplně své spojení s tělem fyzickým, zatímco s tělem éterickým ještě jistým způso-

bem souvisí. To je tedy spící člověk, který žije ve svém těle astrálním mimo tělo fyzické a éterické.

Že člověk musí vstoupit do stavu spánku, má svoje hluboké oprávnění. Nesmíme si představovat, že astrální tělo, je-li za noci ve spánku mimo tělo fyzické a éterické, by bylo nečinné a nekonalo žádnou práci. Je-li za dne tělo astrální ve fyzickém a éterickém těle, doléhají k němu vlivy světa vnějšího, kterých se dostává člověku vlastní činností těla astrálního; co člověk svými smyslovými dojmy, svojí činností ve fyzickém světě získává jako city a pocity, vše, co zvenčí na něho působí, postupuje až do astrálního těla. To je vlastně citící a myslící část člověka; fyzické tělo a to, co je v těle éterickém, jsou jen prostředníky, nástroji. Vše, co myslí a chce, je v těle astrálním. Je-li člověk za dne činný ve vnějším světě, dostává se astrálnímu tělu stále dojmů od vnějšího světa. Na druhé straně si musíme uvědomit, že astrální tělo je vlastním budovatelem těla éterického a fyzického. Jako tělo fyzické ve všech jeho ústrojích ztuhlo působením těla éterického, tak je vše, co proudí a je činné v těle éterickém, zrozeno z těla astrálního. Z čeho se tedy astrální tělo samo zrodilo? Zrodilo se z všeobecného astrálního organismu, který proniká celý náš kosmos, jenž k nám náleží. Chceme-li si představit tento poměr příměrem, pak je to poměr malé části astrální tělesnosti ve svém těle k celému mohutnému astrálnímu moři, ve kterém se vznášejí všichni lidé, zvířata, rostliny, nerosty a též oběžnice a ze kterého jsou zrozeny. Chceme-li si představit tento poměr astrálního těla k světovému astrálnímu organismu, myslíme si kapku tekutiny v nádobě. Jako kapka má celé své bytí z tekutiny, která je v nádobě, tak i to, co je v astrálním těle, bylo kdysi obsaženo v celém astrálním moři kosmu. Astrální tělo se tím, že vstoupilo do těla éterického a fyzického, oddělilo jako kapka z nádoby.

Pokud astrální tělo spočívalo v lůně všeobecného astrálního organismu, přijímalo své zákony, své dojmy od tohoto celého kosmického astrálního tělesa. Žilo svůj život v tomto kosmickém astrálním těle. Od té doby, co nastalo toto oddělení, je tělo astrální za denního bdění odkázáno na dojmy, jichž se mu dostává od fyzického světa. Tak musí svoji přirozenost dělit mezi dojmy, které si přineslo z kosmického astrálního organismu a mezi dojmy, kterých se mu dostává zvenčí v důsledku činnosti, přikázané mu fyzickým světem. Až člověk dospěje k cíli svého

zemského vývoje, budou tyto dvě stránky navzájem harmonicky vyrovnány. Dnes tomu tak není, toto dvojí působení není v souladu. Tělo astrální je budovatelem těla éterického a tím nepřímo - poněvadž tělo éterické opět vybuďovalo tělo fyzické - je i budovatelem těla fyzického. Vše, co tělo astrální v průběhu dob část po část vybuďovalo, zrodilo se z velkého kosmického astrálního moře. Tím, že z tohoto astrálního moře vyšla jen harmonie, jen zdravá zákonnost, byla budující činnost astrálního těla na éterickém a fyzickém těle původně zdravou a harmonickou. Avšak z vlivů, jichž se astrálnímu tělu dostává zvenčí od světa fyzického a které jeho původní harmonii působí újmu, pocházejí všechny poruchy těla fyzického, jež se u dnešního člověka vyskytují. Kdyby tělo astrální zůstalo stále v člověku, rozvrátil by silný vliv fyzického světa brzy celou harmonii, kterou si tělo astrální z kosmického organismu přineslo. Velmi brzy by se člověk opotřeboval nemocí a únavou. Za spánku ustupuje astrální tělo do pozadí před dojmy světa fyzického, který neobsahuje již nic, co by působilo harmonii. Vstupuje pak do všeobecné harmonie kosmu, ze které se zrodilo. Ráno si tělo astrální přináší dozvuky toho, co prožilo za noci jako obnovu sebe sama. Astrální tělo opravdu obnovuje každé noci svoji harmonii s velkým kosmickým astrálním mořem. Jasnovidce pak vidí, že toto astrální tělo není nečinné; vidí souvislost mezi astrálním mořem a jedním, vlasatice podobným ohonem, jak pracuje na odstranění únavy, která vznikla disharmonií světa. Tato činnost astrálního těla pak působí, že se cítíme zrána po spánku posílení. Ovšem tělo astrální, které za noci žilo ve velké harmonii, se musí teprve opět přizpůsobit světu fyzickému, proto se nejsilnější pocit osvěžení objevuje teprve několik hodin později, když tělo astrální vstoupilo již opět do fyzického těla.

Přejdeme nyní k sestře spánku, ke smrti a objasníme si, jaký je stav člověka po smrti. Mrtvý člověk se od spícího liší pouze tím, že u mrtvého člověka odešlo tělo éterické s tělem astrálním a zanechalo zde ve světě fyzickém pouze tělo fyzické. Takové vysunutí těla éterického z těla fyzického se v době mezi zrozením a smrtí u člověka nikdy nevyskytuje, neprožil-li určité stavy zasvěcení.

Důležitým okamžikem pro člověka, který zemřel, je chvíle bezprostředně po smrti. Tato doba trvá delší čas, hodiny ba i dny. V tomto stavu se odvíjí před duší mrtvého člověka celý život posledního vtělení

jako by ve velikém vzpomínkovém obrazu. Tak je tomu u každého člověka po smrti. Zvláštnost tohoto obrazu spočívá v tom, že jsou v něm jakoby setřeny všechny zážitky, které člověk subjektivně prožíval na své cestě světem. Měli jsme vždy při různých svých zážitcích i cit radosti a bolesti, povznesení nebo smutku. Naše vnější nazírání bylo vždy spojeno s vnitřním prožíváním. Všechny radosti a bolesti, které se připojují k obrazům života, se při této posmrtné vzpomínce nevyskytují. Člověk stojí před tímto vzpomínkovým obrazem právě tak objektivně jako před malbou. Znázorňuje-li člověka, naplněného bolestí, pozorujeme ho objektivně, můžeme jistě spolucítit jeho smutek, přece však nemáme bezprostřední dojem bolesti, který duši tohoto člověka naplňoval. Tak je to i s tímto obrazem bezprostředně po smrti. Je jakoby rozestřený, a člověk vidí v okamžicích, které budí úžas, poněvadž jsou tak krátké, všechny jednotlivosti, které se v životě udály.

Oddělení fyzického těla od éterického ještě za života se jinak vyskytuje jen u zasvěcence. Jsou však přece jisté okamžiky, kdy se jakoby jedním rázem uvolní tělo éterické od fyzického. Tak je tomu, má-li člověk zvláště hrůzné zážitky, např. zřítí-li se z výše nebo je-li v nebezpečí utonutí. Takovýmto mocným šokem se určitým způsobem uvolňuje tělo éterické od těla fyzického. Následek toho je, že v takovém okamžiku celý dosavadní život vyvstane před duší člověka jako vzpomínka. To je obdoba zážitku po smrti.

Částečně se tělo éterické odděluje také tehdy, začne-li brnět některá končetina, např. ruka. Poněvadž tělo éterické je vpojené do těla fyzického zvláštními útvary v podobě bodů, vzniká zvláštní známý pocit píchání v údu, který „zdrvěněl“. Jasnovidce pozoruje, jak éterická část, která odpovídá ruce, visí ven jako rukavice. Právě tak vyčnívají části éterické složky mozku, je-li člověk hypnotizován.

Po uplynutí doby, kdy se tělo éterické ve spojení s tělem astrálním oddělilo od těla fyzického, přichází okamžik, kdy tělo astrální se všemi vyššími články se opět oddělí od těla éterického. Po tomto oddělení se vzpomínkový obraz zatemní a mizí. Ale člověk jej neztrácí zcela, něco mu zůstává. To, co nazýváme éterickou čili životní substancí, se rozptýlí po celém světovém éteru, až na jakýsi výtazek, kterého člověk již nikdy na dalším putování svými životy nemůže pozbýt. Z životního obrazu přenáší člověk jakýsi výtazek-esenci do všech svých budoucích inkarna-

ci, i když si na to nemůže později vzpomenout. Co se z této vzpomínkové esence vytvoří, nazýváme konkrétně reálným označením kauzální tělo. Po uplynutí každého života se připojuje nový list do životní knihy. To rozmnožuje životní podstatu a působí, že se příští život přiměřeně rozvine, jestliže uplynulé životy byly plodnými. V této okolnosti tkví příčina, proč je život bohatý nebo chudý talentem a podobně.

Abychom chápali život astrálního těla po jeho oddělení od těla éterického, musíme poněkud přihlédnout k fyzickým poměrům. V životě fyzickém se tělo astrální raduje, trpí, uspokojuje své chťiče, pudy a přání prostřednictvím ústrojí fyzického těla. Po smrti se mu však nedostává fyzických nástrojů. Labužník nemůže svoji chuť uspokojit na dobrých věcech, neboť mu schází jazyk, kterého pozbyl zároveň s tělem fyzickým. Chťiče mu však zůstal, poněvadž ten souvisí s astrálním tělem. V tom má též příčinu palčivá žízeň doby v kámalóce (káma je chťič, přání, lóka značí místo, avšak ve skutečnosti je to stav). Kdo vyrůstá již v době fyzického života z fyzického těla, ten si zkracuje dobu kámalóky.

Vyrůstáme skutečně z těla fyzického, hledáme-li nadšení v předmětech krásna a harmonie. Ty nás již zde vedou ze smyslového světa ven. Smyslově materialistické umění znamená ztížení stavu kámalóky, kdežto umění spirituální znamená ulehčení tohoto stavu, protože každý ušlechtilý a produchovnílý sklon působí zkrácení doby v kámalóce. Proto si musíme již zde odvykat všem choutkám a vášním, které lze uspokojit jen fyzickými nástroji. Doba kámalóky znamená právě dobu, ve které si člověk má odvykat smyslným chťičům a pudům. Tato doba trvá přibližně třetinu obvyklého života. Něco zvláštního se vyskytuje při prožívání této doby v kámalóce. Člověk počíná skutečně prožívat celý svůj život. Byl-li to ihned po smrti obraz bez jakékoli radosti nebo zármutku, prožívá nyní člověk všechnu radost i všechnen žal skutečně ještě jednou a to obráceně tak, že všechnu radost a všechnen žal, které způsobil jiným, musí prožít sám v sobě. Se zákonem karmy to nemá co činit.

Toto zpětné prožívání začíná při poslední události před smrtí a postupuje trojnásobnou rychlostí obvyklého života až ke svému zrození. V okamžiku, kdy člověk v tomto zpětném vzpomínání dospěl ke svému zrození, připojuje se část astrálního těla, kterou já zpracovalo a přetvořilo, k tělu kauzálnímu, naproti tomu odpadá jako stín to, co člověk ještě nezpracoval; a to jsou astrální mrtvolky lidí. Nyní člověk odložil tělo

fyzické, éterické i astrální mrtvolu. Prožívá nyní nové stavy v dévachanu. Dévachan je právě tak kolem nás, jako svět astrální.

Když člověk prožil svůj život nazpět až k dětství, když tedy odložil tyto tři mrtvolky, dosáhl stavu, který bible naznačuje tajemnými slovy „nestanete-li se takovými, jako dítě, nevejdete do království nebeského“ (dévachan, duchovní svět je nebem, nebeskou říší ve smyslu křesťanském).

Popíšeme nyní svět dévachanský. Je právě tak rozmanitý a členěný jako náš svět fyzický. Jako rozeznáváme v našem fyzickém světě pevné útvary, pevniny, jako oblévá pevnou zemi živel vodní, jako je vzduch a jiné další jemnější stavy, právě s takovým členěním se setkáváme v dévachanu, v duchovní říši. Skutečnosti, které lze nalézt v dévachanu, byly nazvány podobnými jmény obdobně poměrům na zemi.

Je zde v prvé řadě oblast, kterou lze srovnat s pevnými fyzickými oblastmi, to jsou pevniny v dévachanu. Tam nalzáme vše, co je zde na zemi fyzickým, jako duchovní bytosti. Představme si například fyzického člověka. Pozorován dévachanským jasnozřením jeví se nám takto: postava, kterou vnímají fyzické smysly, mizí, naproti tomu se počíná objevovat záření tam, kde u fyzického člověka nic není. Kolem člověka se počíná objevovat jakási záře a jas; uprostřed, kde je tělo fyzické, zůstává prázdný prostor, jakýsi vybraný negativ, stínový obrazec. Zvíře a člověk takto pozorované se nám jeví v negativním obrazu; krev se nám jeví zelenavá v doplňkové barvě. Všechny útvary, které zde jsou fyzické, jsou na úrovni dévachanu ve svých prvotních obrazech.

Druhou oblastí, nikoliv však ohraničenou, jakoby druhým stupněm je oblast dévachanských moří, oceánů. Neproudí v nich voda, nýbrž zvláštní substance, která pravidelnými proudy proniká oblast dévachanu a to barvou, kterou lze srovnat s mladými broskvovými květy na jaře. Je to tekutý život, který proniká celý dévachan. Co se zde na zemi dělá v jednotlivé lidi a živočichy, to je v dévachanu jakýmsi vodním živlem. Utvoříme si o tom obraz, myslíme-li na rozdělení krve člověka.

Třetí oblast lze nejlépe charakterizovat, řekneme-li, že v ní je obsaženo vše ve vnějším způsobu, co zde na zemi žije v nitru bytostí jako city, radost a bol.

Ve fyzickém světě se například odehrává bitva: děla, pušky atd., to vše náleží na fyzickou úroveň. Avšak v nitru bytostí fyzické úrovně jsou

skryty city pomsty, bolesti, vášně; dvě vojska stojí proti sobě naplněna nepřátelskými vášněmi. Představme si celý tento obraz přetvořený do vnějších projevů, pak dostaneme obraz, jak se nám bude jevit na úrovni dévachanu. Budeme zde zřítí vše, co se dole na bojišti odehrává, jako kdyby se vybijela strašlivá bouře. To je atmosféra, vzdušný okruh dévachanu. Jako naši zemi obklopuje vzdušný obal, tak je i v dévachanu rozestřeno jako v ovzduší, co se zde na úrovni fyzické vybijí jako city, a je jedno, zda zde na zemi dosáhnou vnějšího projevu či nikoli.

Čtvrtá oblast dévachanu obsahuje prvotní formu, prvotní základ všeho, co zde na zemi bylo původně vykonáno. Poohlédneme-li se kolem sebe, zkoumáme-li události světa fyzického, shledáváme, že většina vnitřních dějů má svůj podnět zvenčí. Květina, zvíře nám působí radost. Bez květiny, bez zvířete bychom tuto radost nepocítovali. Jsou však také takové děje, jejichž podnět nepřichází zvenčí. Nová myšlenka, umělecké dílo, nový stroj přináší něco nového do světa, co tu ještě nebylo; ve všech těchto oborech vznikají původní výtvořiny. Lidstvo by nepokročilo, kdyby se něco nového neobjevovalo ve světě. Zvláště původní výtvořiny, které velcí umělci a vynálezci dali světu, jsou jen o stupeň výše než kterýkoli jiný originální skutek, dokonce i nejméně významný. Záleželo na tom, aby v nitru vzniklo něco originálního a původního.

I pro nejméně významné originální skutky jsou již v dévachanu vzory, vše zde má již jakousi svoji předtuchu. Co člověk vykoná ve světě fyzickém jako něco originálního, je ve světě dévachanském uloženo již před zrozením tohoto člověka.

Setkáváme se tedy v dévachanu se čtyřmi oblastmi, jejichž protilehlými obrazy na úrovni fyzické jsou země, voda, vzduch a oheň. Pevniny jako pevná kůra dévachanu - ovšem v duchovním smyslu, pak mořské oblasti, které odpovídají našim oblastem vodním, vzdušná oblast obsahující proudění vášní apod.; vyskytují se zde krásné, ale i bouřlivé zjevy. Konečně oblast, která vše proniká - svět pravzorů (prvotních obrazů); vše, co jako impulsy vůle a originální myšlenky vykonaly ve fyzickém světě bytostí, které se opět vracely do tohoto světa, to vše musí duše prožít, to vše jí musí prodechnout, aby si v dévachanu nashromáždila novou sílu pro příští život.

IV. Sestup k novému zrození

Povaha akaši - Příklady povahy akaši - Vnitřní stavy a skutečnost ve světě fyzickém se stávají zevními skutečnostmi ve světě duchovním - Změna vývojového okolí člověka v různých dobách - Světlo jako most mezi světem fyzickým a světem duchovním - Význam sílu - Sestup člověka k novému zrození - Tvoření těla astrálního a éterického - Obraz příštího života při vstupu do nového éterického těla - Poruchy v soustavě člověka

V předposlední rozpravě jsme popsali oblast a světy, kterými člověk prochází po smrti, když odložil v době kámalóky, čili - jak pravíme v rosikrucianské theosofii - v elementárním světě vše to, co ho ještě váže na fyzický nástroj tohoto světa. Popsali jsme dále takzvaný rúpa-dévachan čili oblast, kterou nazýváme také nebeským čili inspirujícím světem. Viděli jsme, že tato oblast, vlastní to domov duchovních bytostí, má právě tak jako oblast našeho světa čtyři články. Setkali jsme se s pevninami, které jsou proniknuty jakousi oblastí moří a řek, kterou však můžeme ještě lépe přirovnat k formě krevního oběhu v lidském organismu. Viděli jsme, že i v dévachanu jako obdoba atmosféry naší země je takzvaný vzdušný okruh. Ten obsahuje vše, co proniká duše ve světě fyzickém jako radost a strast, bol a starost, ovšem v míře ještě rozsáhlejší, protože v tomto světě žijí zcela jiné bytosti, které nejsou inkarnovány ve fyzických tělech. Viděli jsme konečně, že se ve čtvrté oblasti setkáváme jako se vzorem se vším, co je originální, původní, od nejmenšího nápadu k nejvyšším ideám, které uskutečňuje vynálezce nebo umělec. V této oblasti jsou obsaženy vlastní podněty k pokroku naší země. Mimo tyto součásti vlastního duchovního světa nacházíme však ještě i to, co naši zemi spojuje s ještě vyššími světy.

Odhallili jsme dosud jen to, co má vztah k našemu zemskému vývoji. Co však jde dále, k tomu jsme dosud nedospěli. Komu se dostane zasvěcení, ten pozná, čím naše země byla a čím bude, i vše to, co ji spojuje s ostatními světy mimo hranice naší světové soustavy.

Především je tu jedna důležitá skutečnost, se kterou se v dévachanu, v tomto takzvaném rozumovém světě, setkáváme, a to je to, co jsme zvyklí nazývat kronikou, čili dějinami akaši. Ne snad, že by vznikala v

dévachanu. Má svůj původ ještě ve vyšších oblastech, avšak vystoupí-
me-li až k dévachanu, počínáme akašu vnímat.

Co jsou tyto dějiny akaši? O věci si nejlépe uděláme představu, ujas-
níme-li si, že vše, co se děje na naší zemi nebo ve světě, se trvale vtis-
nuje na jisté jemné podstaty. Tu může odhalit poznávající člověk, kte-
rému se dostalo zsvěcení. Není to obyčejná kronika. Je jí vlastní určitá
životnost. Dejme tomu, že člověk žil v prvním století po Kristu. Vše, co
tehdy myslel, cítil a chtěl, vše, co přešlo tehdy do jeho skutků, nezmize-
lo, nýbrž je uchováno v této jemné podstatě. Jasnovidce může tuto pod-
statu „zřít“. Ne snad tak, jako by to bylo napsáno v nějaké knize dějin,
ale tak, jak se události seběhly. Jak se kdo pohyboval, co kdo činil, jak
kdo např. konal určitou cestu, lze zřít v těchto duchovních obrazech. Lze
také prožít impulsy vůle, city a myšlenky.

Nesmíme si však představovat, že tyto obrazy jsou jakýmsi odlitky
nebo otisky fyzických osobností. Tak to není. Použijme prostého obrazu:
pohybujeme-li rukou, je vůle člověka obsažena všude, i v nejmenších
částech pohybující se ruky. Tuto sílu vůle, která se zde skrývá, můžeme
zřít v akaše. To, co nyní duchovně působí v nás a co vplynulo do fyzic-
kého světa, můžeme vidět v duchovním světě. Hledejme například Cae-
sara. Můžeme sledovat vše, co podnikal. Musíme si však ujasnit, že v
akaše můžeme spíše vidět Caesarovy myšlenky. Když si tato osobnost
předsevzala něco učinit, vidíme všechny následky rozhodnutí vůle až k
okamžiku, kdy skutek vplynul do života.

Není snadné sledovat v akaše konkrétní událost. Je nutné si pomo-
ci tím, že navážeme na věci, o kterých jsme si udělali vnější zkušenost.
Chce-li jasnovidce sledovat určité děje o Caesarovi, uvědomí si jako
základ jistý dějinný údaj, na který naváže a ostatní se pak poddá snadno.
Dějinné údaje jsou sice často nespolehlivé, přesto nám však poskytnou
často pomoc. Obrátí-li jasnovidce svůj pohled až k Caesarovi, zří sku-
tečně jednající osobnost Caesarovu, ovšem jakoby duchovního rázu:
stojí před ním a mluví s ním. Avšak nevyzná-li se člověk, který má jaká-
si vidění, přesně v těchto vyšších světech, může se mu přihodit mnohé,
dívá-li se do minulosti. Dějiny akaši lze sice nalézt v dévachanu, avšak
zasahují až dolů do astrálního světa tak, že v tomto světě astrálním lze
najít obrazy akaši jakoby fáta morganu. Tyto obrazy jsou často nesou-
vislé a nespolehlivé. To je důležité si uvědomit, chceme-li bádát o mi-

minulosti. Jistý příklad nám znázorní nebezpečnost těchto záměn. Jsme-
li vedeni údaji z akaši o vývoji země zpět až do dob, kdy trvala Atlantida
před příchodem velké potopy, která tento světadíl zatopila, můžeme
sledovat děje v této staré Atlantidě. Tyto děje se opakovaly později ještě
jednou v jiné formě. Dlouho před dobou křesťanskou se odehrály
události v severním Německu, ve střední Evropě, východně od
Atlantidy, dříve než přišlo z jihu křesťanství, a tyto události jsou
opakováním událostí atlantských. Teprve později se pod vlivy, které
přišly z jihu, obyvatelstvo osamostatnilo.

Zde je příklad, jak snadno můžeme být vydáni všanc omylům. Sleduje-li někdo astrální obrazy akaši, nikoli obrazy dévachanu, může je
zaměnit s tímto opakováním starých atlantských dějů. A tak se skutečně
stalo v údajích Scott-Elliotové o Atlantidě. Ty sice naprosto souhlasí,
zkoumáme-li je co do astrálních obrazů, avšak nejsou správné, srovná-
me-li je s obrazy v dévachanu skutečně akaši. To bylo nutné říci. V
okamžiku, kdy poznáme, kde je pravý zdroj omylů, dospíváme snadno k
pravému ocenění těchto údajů.

Může se vyskytnout ještě jiný zdroj omylů - bereme-li za základ
údaje médií. Jsou-li média nadána přiměřenou médiumitou, mohou zřít
dějiny akaši, ačkoli většinou jen v jejich astrálním zrcadlení. V akaše je
však něco zvláštního. Vyhledáme-li v akaše člověka, chová se jako
živoucí bytost. Vyhledáme-li Goetha, odpovídá nejen slovy, která tehdy
mluvil, nýbrž i dává odpovědi v Goethově duchu. Může se dokonce
přihodit, že Goethe složí verše ve svém slohu a duchu, které vůbec nikdy
sám nenapsal. Obrazy akaši jsou tak živoucí, že působí dále, jako
původní děje ve smyslu tohoto člověka. Může se proto stát, že zaměníme
obraz s člověkem samotným. Média se domnívají, že mají co činit s
mrtvou osobností, žijící dále v duchu, zatímco je to jenom její pouhý
astrální obraz z akaši. Zatímco Caesarův duch může být zatím někde na
zemi opět vtělený, jeho obraz z akaši dává odpovědi ve spiritistických
sezeních. Není to Caesarova individualita, ale jen trvalý dojem, který
zanechal jeho obraz v akaše. V tom spočívá omyl v četných sezeních s
médií. Musíme rozeznávat mezi tím, co zůstává z člověka jako jeho
obraz v akaše, a tím co se dále vyvíjí jako jeho individualita. To jsou
velice závažné informace.

Opustí-li člověk kámalóku, odvykl si všechny úkony, k nimž má za-

potřebí fyzického nástroje. Pak vstupuje do oblasti, kterou jsme právě popsali. Je to velmi důležitá doba, která nyní pro něho počíná, a musíme si ujasnit, co se tu s člověkem děje.

Vše, cokoli člověk dříve jen myslil, jeho city a vášně, vše co zde prožil, to vše mu v dévachanu vystupuje vstříc jako podoba věcí kolem něho. Nejprve vidí své vlastní fyzické tělo v jeho prvotním obraze. Jako kráčíme zde na zemi přes skály, vrchy a kamení, tak kráčíme i v dévachanu přes všechny tyto útvary, které jsou zde ve světě fyzickém, kráčíme tedy tam i přes své vlastní tělo fyzické. To je takřka znamením pro člověka po smrti, že své vlastní fyzické tělo pozoruje jako věc mimo sebe. Podle toho poznává, že se povznesl z kámalóky do dévachanu. Zde ve světě fyzickém řekne o svém těle: „To jsem já“; v dévachanu vidí své tělo a řekne mu: „To jsi ty“. Védantská filosofie dává svým žákům cvičit meditativně toto: „To jsi ty“ (Tat tvam asi). Mimo to člověk vidí kolem sebe vše to, co na zemi prožil. Chová-li na zemi touhu po pomstě, nelásku, různé špatné city ke svým bližním, vystupují mu pak tyto špatné city jako mrak mimo jeho osobnost. A pro člověka je to poučením, jaký význam a účinek zde v tomto světě měly veškeré tyto skutečnosti.

Musíme si zvlášť bedlivě ujasnit, co se tu s člověkem děje. Pozorujeme fyzického člověka zde na zemi. Působením jakých vlivů se vytvořila jeho ústrojí, například jeho oči? Kdysi byla doba, kdy člověk oči ještě neměl, ty vytvořilo světlo z fyzické organizace člověka. Světlo je původcem očí. Tak vytvářejí skutečnosti, které nás obklopují, ústrojí fyzického světa. Ve světě fyzickém vytvářejí ústrojí ve fyzických tělech a látkách, v dévachanu pracují skutečnosti, nás obklopující, na naší duševní bytosti. Vše, co si zde člověk osvojil jako dobré i špatné city, se tam octne v jeho okolí, pracuje na jeho duši a vytváří duševní ústrojí. Byl-li zde někdo dobrým člověkem, pak tam tyto dobré vlastnosti žijí v dévachanském vzduchu, pracují v duchovnu a vytvářejí ústrojí. Tato ústrojí slouží jako budovatelé a tvořitelé pro stavbu fyzického těla při novém zrození. Co člověk choval původně ve svém nitru a později přesunul do vnějšího světa v dévachanu, pracuje tam k přípravě pro příští vtělení a připravuje síly, které nově budují tělo člověka.

Nesmíme si však myslet, že by člověk neměl nic jiného na práci, než jen pečovat sám o sebe. Mimo to má ještě vykonat v dévachanu velmi důležité věci. Pochopíme to, pozorujeme-li na krátkou dobu vývoj naší

Země. Pohlédněme o několik tisíciletí nazpět! Pozorujeme-li tytéž oblasti, jak jiné vzezření tehdy měly! Byly jiné rostliny, jiné zvířecí formy, ba i jiné podnebí. Povrch země se neustále mění ve svých přírodních produktech. V Řecku by například dnes nemohlo opět vzniknout to, co kdysi rostlo na půdě starého Řecka. Právě tím, že se tvárnost země neustále mění, postupuje vývoj země vpřed.

Zemře-li člověk, trvá velmi dlouho, než se opět zrodí. Objeví-li se člověk znovu na zemi, nenachází opět totéž. Má prožít něco nového. Nerodí se dvakrát na zemi do téže podoby. Člověk zůstává tak dlouho v duchovních oblastech, až mu země může poskytnout zcela nové možnosti. To má svůj význam. Učí se něco nového a vyvíjí se tím zcela jinak. Pohlédme například na římského hochu. Nežil tak, jako u nás hoši, navštěvující školu. Zrodil-li se znovu, shledá zase zcela jiné poměry. Tak postupuje vývoj od inkarnace k inkarnaci. Zatímco se člověk zdržuje v oblastech, které jsme právě popsali, mění se neustále tvárnost země.

Kdo je zde činný, kdo mění tvárnost země? Chceme-li odpovědět na tuto otázku, přicházíme nejprve k odpovědi na otázku: co činí člověk v mezidobí mezi smrtí a novým narozením? Veden vyššími bytostmi, pracuje člověk z duchovních světů sám na přetváření země. Jsou to sami lidé mezi smrtí a novým životem, kteří tuto práci vykonávají. Zrodil-li se pak znovu, najdou jiné vzezření země, a to v takové podobě, na které sami pracovali. Všichni jsme byli takto činní.

Ptáme-li se, kde je dévachan, kde je duchovní svět, zní odpověď: vždy všude kolem nás. Je to skutečně tak, a též i všechny duše lidí odtělených jsou kolem nás. Zatímco my stavíme města a konstruujeme stroje, pracují z duchovních oblastí lidé, kteří žijí v době mezi smrtí a novým životem.

Můžeme-li je jasnovidně vyhledat, shledáme, že tito mrtví lidé žijí ve světle, nevnímáme-li světlo pouze smyslově. Světlo, které nás obklopuje, tvoří tělo mrtvých; mají tělo utkané ze světla. Světlo, které obklopuje zemi, je látkou bytostem, které žijí v dévachanu. Vidíme-li ve vnějším světě rostlinu, která se živí slunečním světlem, pak tato rostlina nepříjemně má jen fyzické světlo, nýbrž vpravdě i činnost duchovních bytostí, mezi nimiž jsou i tyto, lidské duše. Ty samy vyznařují sebe jako světlo na rostlinu a obklopují je svojí činností jako duchovní bytosti. Pozorujeme-li rostliny duchovním zrakem, řekneme: rostlina se těší působení mrtvých

lidí, kteří ji obletují a ve světle kolem ní jsou činnými. Sledujeme-li nyní, jak se stále mění rostlinstvo na zemi a tážeme se, kdo způsobil tuto změnu, můžeme říci: ve světle, které oblévá zemi, působí mrtví lidé, zde je skutečný dévachan. Do této světelné říše se odebíráme, když uplynula doba kámalóky; to je konkrétní pravda. Teprve ten ví o dévachanu ve smyslu rosikruciánské theosofie, kdo dovede poukázat na to, kde lze mrtvé lidi skutečně nalézt.

Vyvine-li se oko jasnovidcovo, činí mnohdy zvláštní pozorování. Postaví-li se do slunečního světla, zadrží jeho tělo světlo a vrhá stín. Pohlédne-li pak do tohoto stínu, často zde v prvním okamžiku odhaluje duchovnost. Tělo zadržuje světlo, ne však ducha, a ve stínu, který vrhá tělo, lze odhalit ducha. Proto nazývají primitivní národy, které byly vždy nadány jasnozřením, stín též duší, a říkají: bez stínu - bez duše. V jedné novele od Adalberta Chamisso je nevědomě skryta tato myšlenka: muž, jenž ztratil svůj stín, ztratil i svou duši a proto je smutný.

Takového rázu je práce člověka v dévachanu mezi smrtí a novým zrozením. Není tu skutečně nečinného odpočinku a lidé jsou po smrti účastní vytváření naší země ze světa dévachanského. Tak chápeme, jak se odehrává vývoj a vytváření světa. Není tomu tak, jak se často tvrdí, že by lidé v dévachanském světě žili v blaženém klidu a ve snách. Prožívají právě tak činný život jako zde na zemi.

Je-li člověk tak daleko, že činnosti, které vykonal v posledním životě, přeměnil v duchovní síly, prožil-li všechny zážitky v dévachanském vnějším světě, takže na něho mohly působit, stává se pak zralým sestoupit dolů z dévachanu k novému fyzickému zrození. Okruh země ho pak opět přitahuje.

Prvou oblastí, kterou člověk nalézá, přicházející dolů z dévachanu, je astrální úroveň, nazvaná v rosikruciánské theosofii „elementárním světem“. Zde se mu dostane nového astrálního těla. Nasypeme-li na papír železné piliny a pohybujeme vespod magnetem, tvoří se formy a linie úměrně silám magnetu. Právě tak i astrální substance, která je nepravdělně rozdělena, je přitahována a uspořádána úměrně silám, které jsou činné v duši a odpovídají tomu, co duše v dřívějším životě zpracovávala. Tak seskupuje člověk sám své astrální tělo. Tito vznikající lidé, kteří mají jen astrální tělo, se jasnovidnému pohledu jeví jako bytosti v podobě zvonku, otvírajícího se směrem dolů. Pohybují se s obrovskou rych-

lostí po astrální úrovni. Lze si jen stěží představit rychlost, se kterou se tyto lidské zárodky pohybují prostorem.

Pak se těmto vznikajícím lidem musí dostat éterického těla. Co se dosud stalo až do doby, kdy bylo vybudováno tělo astrální, záviselo na nich samých podle sil, které sami dříve vyvinuli. Jak se nyní tvoří tělo éterické, v době dnešního vývoje, to nezávisí pouze na člověku samotném. Při vytváření éterického těla je člověk závislý na vnějších bytostech. Proto má člověk vždy vhodné tělo astrální, avšak toto tělo astrální se ne vždy zcela hodí do těla éterického a fyzického. Proto se často vyskytuje disharmonie a nespokojenost v životě. Příčina, že vznikající lidé pronikají s takovou rychlostí prostorem, je v tom, že hledají vhodný pár rodičů, který by jim poskytl příležitost nalézt k jejich astrální bytosti přiměřenou éterickou a fyzickou tělesnost. Tu jim může poskytnout pár rodičů, který je relativně nejlepší a nejvhodnější. Při tomto hledání spolupůsobí bytosti, podobné duchům národa, a přičleňují tělo éterické k tělu astrálnímu. Co se považuje obvykle za ducha národa, není neuchopitelné abstraktum, ale je pro duchovního pozorovatele světa právě tak něčím skutečným jako naše duše, vtělená v našem těle. Celý národ nemá ovšem společně fyzické tělo, zato však společně tělo astrální a jisté náběhy k tělu éterickému. Tato bytost žije v jakémsi astrálním oblaku a ten je tělem pro ducha národa. To jsou bytosti, které řídí tvoření éterického těla před zrozením, a tak pozbývá člověk vlády sám nad sebou.

Nyní se dostavuje mimořádně důležitý okamžik, který je právě tak důležitý jako okamžik po smrti, kdy člověk zří celý svůj minulý život jako vzpomínkový obraz. Vstoupí-li člověk do svého těla éterického a ještě nemá tělo fyzické, nastává krátký, avšak svrchovaně důležitý okamžik, kdy duše sestupující k novému zrození, vidí před sebou nejbližší život. Ne však v jednotlivostech, ale jako pouhý přehled všeho toho, co jí v tomto příštím životě očekává. A tak si člověk může říci - po svém vtělení na to ovšem zapomene - že má před sebou buď šťastný nebo nešťastný život. Stává se pak, že člověk, který učinil špatné zkušenosti v dřívějším životě, je náhle stížen úděsem a nechce vstoupit do fyzického těla. Tak se může stát, že nevstoupí cele do tohoto svého fyzického těla a spojení mezi jednotlivými těly není pak úplné. Takový člověk se pak stává idiotem. Není to vždy důvod k idiocii, ale stává se to často. Duše se takřka vzpírá vtělit se fyzicky. Takový člověk nemůže svůj mozek

řádně užívat, protože s ním nemá správné spojení. Jen zrodí-li se člověk správným způsobem do svého fyzického těla, může ho řádně používat. Zatímco tělo éterické jinak jen slabě přechází tělo fyzické, lze pozorovat u idiota, jak často celé části těla éterického, jakoby éterická světelná zář, vyčnívají daleko z hlavy. Máme zde případ, kdy úkaz nevysvětlitelný při fyzickém pozorování, nám duchovní věda může vysvětlit.

V. Život mezi smrtí a zrozením

Soužití lidí v duchovním světě mezi smrtí a novým zrozením - Svazky navazované v duchovním světě - Intenzivní stav vědomí po smrti v duchovním světě - Vytváření těla astrálního a éterického při sestupu do nového vtělení - Stav při početí člověka a v době po něm - Zachycení fyzického zárodku a práce na fyzickém těle - Podoba fyzického těla. Délka doby mezi dvěma vtěleními. Postup tzv. jarního bodu Slunce během věků - Otázka pohlaví v jednotlivých vtěleních - Společná karma; středověké malomocenství, tuberkulóza v nové době - Posmrtné stavy lidí, umírajících se záští - Materialistická etika a neúčinnost jejich ideálních snah

Ve svém pozorování jsme dospěli až k okamžiku, kdy člověk, který sestupuje z vyšších oblastí, krátce zahalený éterickým tělem, získává předběžný výhled na celý svůj budoucí život. Viděli jsme jaké abnormality a stavy může tento zážitek u člověka vyvolat. Dříve než pokročíme dále, odpovíme na otázku, důležitou pro pochopení děvachanu: jak je to se soužitím lidí mezi smrtí a novým zrozením? Musí nám být jasné, že nejen zde na zemi, nýbrž i ve vyšších světech lidé pospolu žijí a kontaktují se. Jako práce lidí v duchovním světě sahá až do fyzického světa, právě tak sahají i všechny poměry mezi lidmi, všechny souvislosti mezi nimi, všechny vztahy, které zde dole byly navzájem navázány, až vzhůru do oblasti duchovního světa. Objasněme si tuto okolnost na konkrétním případě. Vezměme poměr mezi matkou a dítětem. Je mezi nimi vztah, který trvá i nadále? Ano, je. Mnohem vroucnější, mnohem pevnější, než kterýkoli jiný poměr, který lze na zemi navázat!

Mateřská láska má v prvé řadě animální charakter, je jakýmsi přirozeným instinktem. Doroste-li dítě, vytváří se tento poměr v morální, etický a duchovní. Naučí-li se matka i dítě společně myslet, mít společné pocity, pak ustupuje přirozený instinkt stále více do pozadí; poskytl jen příležitost, aby se mohl navázat krásný svazek, který v sobě obsahuje mateřskou i dětskou lásku v nejkrásnějším smyslu. Co se zde vyvíjí jako vzájemné porozumění, vroucí láska, to má své pokračování až do oblastí duchovních světů, i když tím, že jedna strana zemře dříve než druhá, je

pozůstalý na jistou dobu zdánlivě od zemřelého oddělen. Po této době je svazek, který zde byl navázán, právě tak živý a vroucí. Obě osoby jsou pospolu, jen všechny animální, čistě přirozené instinkty je nutné teprve odvrhnout. Co se zde na zemi spřádá jako duševní cit, jako duševní myšlenka od jedné bytosti ke druhé, není nahoře nijak omezováno překážkami, které se vyskytují zde. Dévachanu se dokonce dostává určitého vzeštění, určité struktury poměrů, které zde na zemi byly navázány.

Vezměme jiný příklad. Tvoří se přátelství, pospolitosti, které vznikly z duševního přibuzenství; ty pokračují vzhůru až do dévachanu. A z toho se pro příští život vyvíjejí sociální vztahy. Tím, že zde uzavíráme duševní spojení, pracujeme na podobě, které se dostává dévachanu. Všichni jsme takto pracovali, když jsme navazovali pouta lásky od člověka k člověku; tím jsme vytvořili něco, co nemá význam jen pro zemi, nýbrž vytváří i souvislosti v dévachanu. Můžeme tedy říci: co zde vzniká láskou, přátelstvím, vroucím vzájemným porozuměním, to jsou stavební kameny, které budují nahoře v oblasti duchovna chrám. Pro lidi, které proniká tato jistota, musí být povznášející, vědí-li, že navazující zde svazky duše k duši, tvoří navždy podklad vzájemné sounáležitosti.

Dejme tomu, že by byly na některé jiné fyzické planetě takové bytosti, které by si navzájem nebyly sympatické, které by navzájem mohly uzavírat málo svazků lásky. Tyto bytosti by v dévachanu vedly ubohý život. Bohatě členěný obsažený dévachan má jen ta planetární oblast, kde se takové svazky lásky od člověka k člověku navazují. Kdo je již nahoře v dévachanu, a třebaže to obyčejný lidský zrak nemůže pozorovat, má podle stupně svého vývoje více či méně zřetelné vědomí pospolitosti s bytostmi, které zde zůstaly. Jsou dokonce prostředky, kterými lze tuto pospolitost zvýšit. Vysíláme-li našim zesnulým myšlenky lásky, nikoliv však lásky egoistické, posilujeme tím cit souvislosti s nimi. Je omylem, domnívá-li se kdo, že stav vědomí člověka v dévachanu je mlhavý a temný. Tak tomu není. Stav vědomí, kterého člověk dosáhl, se mu nemůže ztratit, i když při jistých přechodech nastává určité ztlumení. Člověk tak má v dévachanu díky svým duchovním ústrojím skutečně zřetelné vědomí o všem, co se děje v okruhu země. Duchovní věda nás učí, že člověk, žijící v duchovnu, plně spoluprožívá vše, co se na zemi děje.

A tak vidíme, že život v dévachanu pozbývá jakékoli neuspokojenosti, a člověk - když zde nevychází při svém pozorování

svého egoistického pozemského stanoviska - může pociťovat tento život jako nekonečně blažený. Navíc i osvobození od fyzického těla, od nižších článků, do kterých je člověk na zemi uzavřen, skýtá nesmírně oblažující pocit. Již to, že tyto přehradly padly, že člověk již není vázán těmito pouty, přináší pocit blaženosti. Dévachan se tak stává dobou volného vyžití se všemi směry. Tak bohatě a tak volně, jak člověk zde na zemi nikdy nemůže poznat.

Viděli jsme, že člověk při svém sestupu k novému zrození obdrží nový obal svého éterického těla od duchovních bytostí, které jsou svým stupněm podobné duchům národa. Toto éterické tělo není člověku plně přizpůsobené. Ještě méně je však přizpůsobené to, čeho se mu dostává jako fyzického obalu. Vysvětlíme si nyní v hrubých rysech začlenění člověka do fyzického světa. Mnohé z toho se v určitém smyslu vymyká veřejné diskusi.

Víme, že se člověk podle vlastností, které má, obklopí určitým astrálním tělem a to, co je v tomto astrálním těle, působí přitažlivost k určitým bytostem na zemi. Éterickým tělem je puzen k určitému národu a k určitě rodině v širším slova smyslu, kde se pak nově zrodí.

Způsobem, jak vyvinul své tělo astrální, je přitahován k mateřské části svých rodičů; substance, členění těla astrálního jej pudí k matce. Já pudí nového člověka k otcovské části rodičů. Já tu bylo v pradávných dobách, když duše poprvé sestoupila z luna božství do fyzického těla. Toto já se vyvíjelo mnohými inkarnacemi. Já jednoho člověka se liší od já člověka jiného, a jaké je dnes, působí obzvláštní přitažlivost k otci. Tělo éterické pudí nového člověka k národu a k rodině; tělo astrální k matce, já k otci. Tím se řídí celý útvar, sestupující k novému vtělení.

Může se stát, že tělo astrální je puzeno k mateřské části, kdežto já nechce k příslušnému otci; v tomto případě pokračuje další putování duše, až najde vhodný pár rodičů.

V přítomném vývojovém okruhu představuje já prvek vůle, citivých impulsů. V astrálním těle jsou obsaženy vlastnosti fantazie, myšlení. To poslední bude mít matka, to první otec. Tak vidíme, že individualita, která se chce vtělit, vyhledává si svými nevědomými silami pár rodičů, kteří jí mají dát fyzické tělo.

Skutečnosti, které jsme právě popsali, postupují asi tak, že celý děj je v podstatě hotov asi do třetího týdne po početí. Tento člověk, který je

složen z já, astrálního a éterického těla, je sice od okamžiku početí v blízkosti matky, která oplodněný lidský zárodek v sobě chová, avšak působí zvenčí. V této době, asi ve třetím týdnu se toto astrální a éterické tělo takřka zachycuje na lidském zárodku a počíná pracovat na člověku. Až potud postupuje vývoj lidského fyzického těla bez vlivu astrálního a éterického těla; počínaje touto dobou působí tyto články na vývoj dítěte a člení samy další vytváření lidského zárodku. Vidíme tedy, že o těle fyzickém platí ještě ve vyšší míře, co bylo řečeno o těle éterickém, že totiž zde lze ještě méně docílit souladu. Tato důležitá okolnost nám osvětluje mnohé, co se ve světě děje.

Až dosud jsme vylíčili obyčejného člověka přítomnosti v jeho normálním vývoji. Toto však zcela neplatí pro člověka, jenž v některé z předěšlých inkarnací počal svůj okultní vývoj. Čím výše dospěl, tím dříve přichází doba, kdy sám počíná zpracovávat své fyzické tělo, aby jej učinil vhodnějším pro poslání, které má zde na zemi splnit. Čím později se dostane k tomu, aby zachytil fyzický zárodek, tím méně se stane pá-nem nad svým tělem fyzickým. Při vysoce vyvinutých lidských individualitách, které jsou vůdci duchovní části našeho světa, se toto zachycení fyzického zárodku děje již současně s početím. Pro tyto osobnosti se neděje nic bez jejich přispění, vedou své fyzické tělo až k smrti a počínají nové tělo zpracovávat, jakmile se k tomu vyskytne první podnět.

Látky, ze kterých se skládá fyzické tělo, se neustále mění. Přibližně po sedmi letech se obnoví každý atom. Látka se vyměňuje, avšak forma zůstává. Mezi zrozením a smrtí musíme látku vždy znovu zrodit, ta se mění. Co mezi zrozením a smrtí vyvineme výše, až za hranice smrti, to zůstává uchováno a vytváří nový organismus.

Co člověk nevědomě koná mezi narozením a smrtí, to činí zasloužene vědomě od smrti k novému zrození a vytváří vědomě své nové fyzické tělo. Zrození je tudíž pro něho jen radikální událostí, vymění jen jednou, avšak důkladně látku svého těla fyzického. Odtud pochází velká podobnost postavy takových individualit od inkarnace k inkarnaci, zatímco u méně vyvinutých osobností není mezi postavami jejich různých inkarnací naprosto žádná podobnost. Čím výše se člověk vyvíjí, tím podobnější jsou dvě po sobě následující inkarnace. To lze veskrze pozorovat jasnovidným zrakem. Pro tento poměr, do kterého člověk vstupuje na vyšším stupni vývoje, je zcela zvláštní výraz: říká se, že se vůbec

nerodí v jiném těle, jako se neříká o obyčejném člověku, že se mu po každých sedmi letech dostává nového těla. O mistru se říká, že je zrozen v témž těle. Používá ho po staletí, ba po tisíciletí. Tak je tomu u valné části vedoucích individualit. Výjimku činí jistí mistři, kteří mají zcela zvláštní poslání; u těch zůstává fyzické tělo uchováno, takže smrt se pro ně nedostavuje vůbec. To jsou mistři, kteří mají pečovat o přechod od jedné rasy ke druhé.

Naskýtají se dvě další otázky, a to otázka, jak dlouho trvá pobyt v jiných světech a otázka pohlaví po sobě jdoucích vtělení.

Podle okultního bádání se člověk vrací na zemi průměrně za 1000 - 1300 let. Má to svůj smysl v tom, že člověk nachází při návratu vzezření země změněné a může takto prožít nové skutečnosti. Co se mění na naší zemi, to je v úzké souvislosti s určitými hvězdnými konstelacemi. To je velmi důležitá skutečnost. Na počátku jara vychází Slunce v určitém znamení zvěrokruhu. 800 let před Kristem vzešlo Slunce poprvé v souhvězdí berana. Ještě dříve v souhvězdí býka, které sousedí s předcházejícím. Slunce potřebuje asi 2600 let, aby prošlo jedním souhvězdím. Dobu, ve které Slunce projde všech 12 znamení zvěřetníku, nazýváme v okultismu světovým rokem.

Staré národy vždy hluboce cítily souvislosti s průchodem Slunce jednotlivými znameními zvěřetníku. Cítily s oddanou zbožností, jak Slunce na jaře vychází, příroda, která v zimě odpočívala, se obnovuje, božský sluneční paprsek jara ji budí z hlubokého spánku. Tuto mladou sílu jara spojovaly se souhvězdím, ze kterého Slunce zářilo. A řekly si: to je mocnost, která k nám vysílá vždy Slunce, které přichází s novou silou. Vysílá k nám novou tvořivostí nadanou božskou sílu. Tak připadal lidem v době před dvěma tisíciletími beránek jako dobrodějná mocnost. Veškeré pověsti o beránku vznikaly v této době. Božské pojmy se spojují s tímto symbolem. Sam Vykupitel Ježíš Kristus je znázorňován v prvých staletích symbolem kříže s beránkem pod ním. Teprve v 6. století je znázorňován Vykupitel, trpící na kříži.

Známa pověst o Jasonovi, který přinesl kůži zlatého berana, zlaté rouno, má svůj původ v této skutečnosti.

Před rokem 800 před Kr. vychází Slunce v souhvězdí býka a tu se setkáváme v Egyptě s uctíváním býka Apise a v Persii býka Mithrova. Ještě dříve vychází Slunce ve znamení bliženců. V indických a germán-

ských mýtech shledáváme skutečně poukazy na pár blíženců. Dvojice kozlů, na nichž jede bůh Donar, jsou posledním zbytkem tohoto názoru. Pak konečně přicházíme nazpět do doby raka, která je již blízká dávné atlantské potopě. Stará kultura zanikala a nová vznikala. To označujeme okultním znamením, vírem, který zároveň znázorňuje symbol raka, a lze jej nalézt v každém kalendáři.

Národy měly vždy zřetelné vědomí o tom, co se děje na nebi souběžně se změnami na Zemi. Když Slunce prošlo určitým souhvězdím zvířetníku, změnila i Země svou tvářnost tak, že pro člověka nabývá hodnoty vstoupit do nového života. Proto závisí doba znovuvtělení na pohybu jarního východiska Slunce. Přibližná doba, které má Slunce zapotřebí, aby prošlo určitým znamením zvířetníku, je dobou, ve které se člověk dvakrát vtěluje, jednou jako muž a podruhé jako žena. Neboť zkušenosti a zážitky, které člověk může učinit v mužském a ženském organismu, jsou ze základu tak různé, že za téhož vzezření Země se vtěluje jednou jako muž a podruhé jako žena. Tato doba činí průměrem mezi dvěma inkarnacemi 1000 - 1300 roků.²

Tím odpovídáme i na otázku o pohlaví, které se pravidelně střídá. Toto pravidlo bývá často prolomeno, takže tři až pět, nikdy však více jak sedm inkarnací stejného pohlaví nenásleduje po sobě. Všem okultním zkušenostem odporuje, tvrdí-li se, že pravidlem je sedm inkarnací stejného pohlaví.

Dříve, než budeme studovat karmu jednotlivého člověka, musíme vzít v úvahu určitou základní skutečnost. Existuje totiž společná karma, taková, kterou si neurčuje jednotlivý člověk, třebaže se vyrovnává během jeho dalších inkarnací. Uvedeme pro tuto okolnost konkrétní příklad.

Když ve středověku Hunové počali z Asie své nájezdy do zemí evropských a vyvolávali znepokojující války, měla tato skutečnost určitý duchovní význam. Hunové byli posledním zbytkem dávných atlantských národů a byli v hlubokém úpadku, který se projevoval určitým rozkladným dějem v jejich astrálních a éterických tělech. Tyto rozkladné látky

² Podle poznatků různých duchovních badatelů, uveřejněných mj. v časopise Goetheanum, se tato doba v posledních staletích a zejména desetiletích stále výrazněji zkracuje. (Pozn. red.)

nalezly vhodnou mateřskou půdu ve strachu a úděsu, který způsobovaly u všech národů. Astrálními tělům těchto národů byly vočkovány zmíněné rozkladné látky. Nákaza přešla v pozdějších generacích na fyzické tělo, kůže takové astrální prvky vsála, a v důsledku toho se objevila známá středověká nemoc malomocenství. Lékař by přirozeně uváděl pro tuto nemoc fyzické příčiny. Nechceme popírat, co tvrdí lékař. Avšak ten dělá takový logický závěr: někdo ve rvačce zraní druhého nožem, protože měl proti němu dávnou zášť. Jeden člověk pak řekne, že zranění povstalo ze zášti a druhý, že příčinou zranění byl nůž. Oba mají pravdu. Nůž byl poslední fyzickou příčinou, avšak za ní se skrývá duchovní příčina. Kdo pátrá po duchovních příčinách, připustí vždy i příčiny fyzické. Vidíme, jak dějinné události působí významně na celé generace a učíme se, jak lze ke zlepšení zasahovat na dlouhé doby hluboko až do zdravotních poměrů.

V posledních stoletích se mezi evropským obyvatelstvem vyvinul následkem technického pokroku průmyslový proletariát a jím se vytvořila i bezměrná rasová a třídní zášť. Ta tkví v astrálním těle lidí a působí fyzicky dnes obvyklou nemoc - tuberkulózu. Toto poznání je výsledkem okultního bádání. Člověku, jenž pak trpí touto hromadnou karmou, nemůžeme často vůbec pomoci. Musíme často s těžkým srdcem přihlížet, jak jednotlivec trpí, a my ho nemůžeme uzdravit ani mu poskytnout útěchu, poněvadž je stížen následky společné karmy. Jen tím, že zlepšíme celkovou karmu, můžeme pomoci i jednotlivci. Nestačí chtít pozdvihnout jednotlivé, egoistické já, nýbrž působit tak, abychom sloužili prospěchu celého lidstva.

Další příklad, který zasahuje přímo do dnešních poměrů: okultní pozorování ukázalo, že mezi astrálními bytostmi, které se v rusko-japonské válce zúčastnily jednotlivých bitev, byli zemřelí Rusové, kteří takto bojovali proti svému vlastnímu lidu. To pochází odtud, že v poslední době ruského národního vývoje mnozí ušlechtilí idealisté zahynuli v žalářích a na popravištích. Byli to lidé vznešených ideálů, avšak přece ne tak vyvinutí, aby mohli odpustit. Šli na smrt s mocnou záští proti těm, kdož způsobili jejich smrt. To se muselo vyžít v době jejich kámalóky, neboť jen tam se vyžívají takové city zášti. Po své smrti naplňovali z astrální úrovně duše bojujících Japonců záští a pomstou proti národu, k němuž dříve sami náleželi. Kdyby byli již v dévachanu, pak by si řekli: odpouštím

svým nepřátelům! Neboť v dévachanu by poznali, jak zášť a pomsta se k nim blíží zvenčí jako mrak a jak hrůzné a nedůstojné jsou pro ně takové city. Tak nám ukazuje okultní bádání, jak celé národy prožívají vlivy svých předků.

Ideální snahy nové doby nemohou naplnit své cíle, poněvadž chtějí působit jen fyzickými prostředky na fyzické úrovni, tak např. mírová společnost, která chce jen fyzickými prostředky přivodit mír. Teprve naučíme-li se působit na úroveň astrální, můžeme poznat, které prostředky jsou správné. Teprve potom můžeme působit tak, že člověk, zrodil-li se znovu na svět, najde jej takovým, že v něm může pracovat se zdarem.

VI. Osud

Zážitky jednoho života, určované životem předchozím - Určování budoucnosti minulostí - Vysílání láskyplných a nenávistných myšlenek - Působení lži v duchovním a v duševním světě - Tvoření fyzického těla před zrozením a jeho vnější podmínky - Příčiny vloh těla astrálního, éterického a fyzického jednoho života ve vlastnostech života předcházejícího - Přeměna vlastností v jednom životě na vlastnosti života dalšího - Dispozice k nemocím; vlastnosti těla astrálního se objevují v příštím životě jako sklony těla éterického; sklony těla éterického jednoho života objevují se v příštím životě jako dispozice těla fyzického; co koná tělo fyzické v jednom životě, to se vrací jako vnější fyzická skutečnost v životě příštím - Společný osud více lidí - Démonické bytosti v těle astrálním - Příšery v těle éterickém, fantomy v těle fyzickém a duchové v našem já - Biblické vymítání d'ábla - Fyzické projevy lži - Dispozice fyzického těla - Hromadná karma materialismu

Přicházíme k zážitkům člověka v našem fyzickém světě, pokud jsou určeny dřívějšími životy. Nejprve musíme zdůraznit, že běh života není určován jen dřívějšími vtěleními, nýbrž, i když třeba z malé části, životem přítomným. Tento zákon, se kterým se zde setkáváme, vzájemná souvislost minulosti, přítomnosti a budoucnosti člověka se v theosofické literatuře nazývá zákonem karmy. Je to vpravdě zákon lidského osudu. I v každém jednotlivém životě spatřujeme zvláštní příklad velkého kosmického zákona, vždyť to, co nazýváme zákonem karmy, je všeobecným kosmickým zákonem a jeho platnost v lidském životě je jen speciálním případem. Ujasníme-li si vůbec souvislost nějakých předchozích poměrů a následujících účinků, myslíme již ve smyslu tohoto zákona. Proto chceme objasnit zvlášť platnost tohoto zákona v kosmu, a zvlášť důsledně v lidském životě.

Máme-li před sebou dvě nádoby s vodou a rozžhavenou železnou kouli a vhodíme-li ji do jedné z nádob, zasyčí voda a oteplí se. Vezměme kouli z vody a hodíme ji do druhé nádoby, voda nebude již syčet a také se neoteplí. Kdybychom byli hodili kouli ihned do druhé nádoby, bylo by se stalo to, co v první nádobě: voda by zasyčela a pak se oteplila, koule by se pak ochladila. Takto však nelze způsobit, aby voda syčela,

neboť koule již není žhavá; ochladila se již v první nádobě. Účinek, jak si koule počínala v první nádobě, je podmínkou, jak si bude počínat ve druhé nádobě! Tak spolu souvisí ve fyzickém životě vždy příčina i účinek. Na tom, co se dříve dělo s jistou věcí, záleží, jak si tato věc bude později počínat.

Jiným příkladem jsou nám určitá zvířata, kterým zakrnělo zrakové ústrojí tím, že se odstěhovala do temných jeskyní. U těchto zvířat jsou odváděny látky, které dříve opatrovaly očím potravu, nyní do jiných částí těla, protože pro výživu oka již nejsou potřeba. Jejich oči vykonaly zpětný vývoj a v příštích generacích se zvířata zrodí se zakrnělým zrakem. Tím, že se odstěhovala dříve do temných slují, určila si tato zvířata sama, jak si jejich ústrojí budou počínat; jejich osud pro příští generace byl určen tím, co předci těchto bytostí v minulosti vykonali. Sami si připravili svůj osud do budoucna. Právě tak je tomu stále v životě lidském.

Člověk si určuje svoji budoucnost minulostí a protože v nejnižší bytosti není omezen na jediné vtělení, je nutné pro skutečnosti, které ho stihnou v určitém životě, hledat příčiny v některém životě předchozím. Tak působí vtělení na vtělení navzájem jako příčina a následek.

Budeme se nyní zabývat tímto řetězem příčin a následků, který lze chápat jako důsledek lidských skutků, myšlenek a citů. V obyčejném životě se často říká: „na myšlenky není clo“. To znamená, že mohou myslet co chci a že to nebude nikomu ve vnějším světě na újmu. Zde přicházíme k důležitému bodu, kdy člověk, jenž se dal proniknout skutečně duchovními impulsy, se liší od člověka, myslícího materialisticky.

Materialista ví, že člověku, na kterého hodí kámen, zajisté ublíží. Naproti tomu myslí, že myšlenka na bližního, naplněná nenávistí, jej nebolí. Kdo však zná skutečně svět, ten ví, že mnoho a mnohem silnějších účinků vychází z myšlenky, naplněné nenávistí, než z kamene, hodím-li ho po někom. Vše, co člověk myslí a cítí, má své účinky ve vnějším světě a jasnovidec může velmi přesně v jednotlivostech sledovat, jak působí například láskyplná myšlenka, která se pohybuje k jinému člověku a jak zcela jinak působí myšlenka, naplněná nenávistí. Vysíláme-li láskyplnou myšlenku, zří jasnovidec, jak se tvoří světlá forma, jakoby kalich květiny, která krouží kolem člověka a láskyplně působí na jeho tělo éterické a astrální a tím přispívá k jeho oživení a blaženosti. Myš-

lenka, naplněná nenávistí, se naproti tomu zabodává jako zraňující šíp do éterického a astrálního těla člověka, proti němuž byla vyslána.

V tomto oboru lze učinit velmi rozmanitá pozorování. V astrálním světě je veliký rozdíl, vyslovíme-li myšlenku pravdivou anebo vylhanou. Myšlenka se vztahuje k nějaké věci a je proto pravdivá, že s věcí souhlasí. Například někde se přihodí nějaká událost a od ní pochází jakýsi účinek, který jde až do vyšších světů. Někdo vypravuje tuto událost pravdivě, pak září od vypravujícího astrální útvar, který se spojuje s útvarem, pocházejícím od věci samé, a oba útvary se navzájem posilují. Tyto navzájem se posilující formy slouží k tomu, aby činily náš duchovní svět stále členitějším a obsažnějším, jak je zapotřebí, má-li lidstvo postoupit ve vývoji vpřed. Vypravujeme-li však událost tak, že nesouhlasí s pravdou, že je vylhaná, pak se myšlenková forma vypravujícího setkává s formou, která vychází od skutečné události, obě na sebe naráží a působí navzájem ničivě. Takovéto výbušné rozrušování následkem lži působí jako vřed na těle, který ničí organismus. Tak usmrcují lži astrální útvary, které vznikly a musí vznikat a takto zdržují nebo ubíjejí část vývoje. Ve skutečnosti každý, kdo mluví pravdu, pomáhá vývoji lidstva vpřed a ten, kdo lže, tento vývoj zdržuje. Proto je okultním zákonem: lež je ze stanoviska duchovního nazírání vraždou. Neusmrcuje jen útvary astrální, nýbrž je též sebevraždou. Každý, kdo lže, klade si do cesty překážky; všude v duchovním světě lze pozorovat takové účinky. Tak vidí jasnovidce, že vše, co lidé myslí a cítí, má své účinky i na astrální úroveň. Veškeré sklony, temperament, trvalé povahové vlastnosti u člověka, vše, co dočasně myslí, září neustále nejen do astrálního světa, nýbrž až do světa dévachanského. Člověk s veselým temperamentem je zdrojem pro určité děje v dévachanu; člověk, který věší neustále hlavu, působí nejen na astrální úroveň, nýbrž až do dévachanu. Rozmnožuje esence i látky, které souvisejí s bytostí člověka takové povahy. Tak nám duchovní věda ukazuje, že nejsme osamoceni, nýbrž že naše myšlenky neustále dávají vznikat formám, které dévachanskému světu dávají ráz a pronikají jej různými substancemi a esencemi. Na všechny čtyři oblasti dévachanského světa, kontinentální, oceánskou, atmosférickou a na oblast originálních nápadů vykonávají myšlenky a city lidí neustálý vliv.

Na vyšší oblasti, do nichž zasahuje působení akaši, mají vliv naše skutky. Co se děje zevně, to zasahuje až do nejvyšší oblasti dévachanu,

do světa rozumového. Pochopíme pak i to, jak si člověk, klesaje dolů k novému vtělení, sestavuje a přičleňuje opět své astrální tělo. Vše, co myslil a cítil, se jako trvalý prvek včlenilo do astrálního světa, ve kterém člověk zanechává mnoho stop. Jestliže dřív myslil pravdivě, pak tyto stopy mu sestavují dobré astrální tělo. Co včlenil do dolního dévachanského světa jako svůj temperament atd., to mu sestavuje nové tělo éterické a jaké skutky vykonal, rozhoduje z nejvyšších oblastí dévachanu, kde se setkáváme již s akašou, jak a kde zaujme fyzické tělo své místo. Zde jsou tedy síly, které vedou člověka na určité místo. Jestliže jsme udělali někomu něco zlého, je to vnější skutečnost, která stoupá vzhůru až do nejvyšších oblastí dévachanu. Při novém včlenění do těla fyzického působí jako síly, které člověk opustil, a nutká jej, aby pod vedením vyšších bytostí vstoupil do příbuzenských poměrů a na místo, kde může zakusit účinky svých skutků ve fyzickém světě.

Vše, co zevně prožíváme, aniž bychom tím byli vnitřně zvláště dotčeni, působí při nejbližším vtělení na naše tělo astrální a přitahuje přiměřené city a myšlenkové zvláštnosti. Žil-li člověk dobře, viděl mnoho věci, získal si bohaté vědomosti, má to za následek, že se jeho astrální tělo v nejbližším životě znovuzrodí se zvláštními vlohami v těchto směrech. Zážitky a zkušenosti se takto otiskují v nejbližším vtělení do astrálního těla. Co však člověk cítí jako radost a bol, co je vnitřním prožíváním duše, to působí v nejbližším vtělení až na tělo éterické a působí v něm trvalé sklony. Kdo prožil mnoho radosti, toho éterické tělo bude mít temperament, klonící se k radostnosti. Kdo usiloval vykonal mnoho dobrých skutků, tomu se dostane citem, který při tom vyvíjí, v nejbližším životě takřka vysloveného talentu k dobrým skutkům. Bude též mít pečlivě vyvinuté svědomí a stane se morálně založeným člověkem.

To, čeho je éterické tělo nositelem v tomto životě, trvalý charakter, vlohy a podobně, vystupuje opět za příštího života ve fyzickém těle. A to tak, že například člověk, který v jednom životě vyvinul špatné sklony a vášně, v příštím životě se rodí s nezdravým fyzickým tělem. Naproti tomu člověk, který má dobré zdraví, který je schopen mnoho vydržet, vyvinul v předešlém životě dobré vlastnosti. Kdo má neustále sklon k nemocím, včlenil způsobem svého života špatné pudy do svého nitra. Tak máme v moci, abychom si sami získali zdraví nebo přivodili nemoc,

pokud tyto mají příčiny ve vlohách fyzického těla. Stačí jen vymýtí všechny špatné sklony a připravíme si dobré a silné tělo pro příští život.

Ve všech jednotlivostech je možné pozorovat, jak v příštím životě působí na fyzickém těle sklony předešlého života. Život, který měl sklon vše ve svém okolí milovat, který se usiloval láskyplně pohroužit do každé bytosti, život, který rozséval lásku, nabude v příštím vtělení fyzického těla, které si dlouho uchová mladistvé a kvetoucí vzezení. Láska ke všem bytostem, snaha vzbudit v sobě sympatie ke všem vytvoří tělo, které si uchová mladost. Život, který je naplněn nenávistí, antipatií proti jiným bytostem, který vše zkritizuje, se vším je nespokojený a všeho by nejraději nechal být, vytvoří z takových sklonů tělo, které brzy stárne a dostává vrásky. Tak přecházejí sklony a vášně jednoho života na tělesnost v příštím vtělení.

Vypěstujeme-li si smysl pro získávání bohatství, který je pudový, který stále usiluje o to, aby shromažďoval statky, tehdy se tento pud stává sklonem, tato snaha se v příštím životě stává dispozicí k infekčním nemocím v těle fyzickém. Takové případy lze všeobecně zjistit tam, kde byl dříve přehnaný smysl pro zisk, který má svého nositele v těle éterickém. Naproti tomu objektivní snaha, která nechce z ničeho těžit, která působí pro lidstvo, která pracuje vysloveně pro celek, působí v těle éterickém v příštím životě vyslovenou posilu proti infekčním nemocím.

Známe-li souvislost mezi fyzickým a astrálním světem, můžeme nahlédnout až do nitra světového tvoření. Tyto skutečnosti spolu souvisí mnohdy zcela jinak, než by si snad lidé myslili. Mnoho lidí si například nařiká na bolesti a utrpení, avšak z vyššího stanoviska není vůbec oprávněné si takto naříkat, neboť překonáme-li je a jsme-li tím připraveni pro nejbližší vtělení, pak je utrpení a bolest zdrojem moudrosti, rozmyslnosti a schopnosti přehlédnout životní souvislosti. Dokonce i v jednom novějším spisu, který vznikl z materialistického nazírání přítomnosti nacházíme výrok, že ve fyziognomii každého myslitele lze nalézt jakousi zkrystalizovanou bolest. Co zde říká materialisticky smýšlející pisatel, je okultistovi známo odedávna, neboť největší moudrost světa si lze získat tím, že klidně snášíme bolest a utrpení. Tato schopnost způsobuje moudrost v příštím vtělení.

Nikdo, kdo znechucen životem přechá před bolestí, kdo ji nechce snášet, si nemůže vytvořit základ pro moudrost, ba získáme-li si hlubší

vhled, nemůžeme si vůbec naříkat na nemoci. Pozorujeme-li je z vyššího stanoviska, ze stanoviska věčnosti, nabývají jiné podoby. Nemoci, které sneseme, objeví se v nejbližším životě často jako zvláštní krása v tělesnosti, takže mnohdy tělesná krása, se kterou se u člověka setkáváme, byla získána nemocí v předchozím životě. To je souvislost mezi újmou těla, způsobenou nemocí, zejména i vnějšími poměry, a mezi krásou.

O této podivuhodné souvislosti lze užít slova francouzského spisovatele Fabre d' Oliveta: „Pozorujeme-li život lidský, jeví se nám často tak, jak vzniká perla v mušli perlorodky; teprve onemocněním mušle vzniká perla“. Tak je to skutečně i v lidském životě: krása souvisí s nemocí a je jejích výsledkem.

Pravili-li jsme, že kdo vyvíjí špatné vášně, tvoří si dispozici k nemocím, je při tom nutno zdůraznit, že tu jde o vnitřní dispozici k onemocnění. Onemocní-li někdo tím, že např. pracuje v zamořeném vzduchu, je to něco jiného; i tím lze onemocnět, avšak to nesouvisí s dispozicí fyzického těla.

Vše, co člověk na fyzické úrovni vykonal, od kroku a pohnutí ruky až k nekomplikovanějším dějům, například ke stavbě domu, blíží se k němu v některém příštím vtělení zvenčí jako skutečný fyzický účinek. Tak vidíme, že žijeme z nitra na venek: co žije v těle astrálním jako radost a bolest, potěšení i žal, objevuje se opět v těle éterickém. Pudy a vášně, které kotví v těle éterickém, se objevují ve fyzickém těle jako dispozice. Co zde však uděláme fyzickým tělem, objevuje se v nejbližším vtělení jako vnější osud. Co činí astrální tělo, to se stane osudem těla éterického; co činí tělo éterické, stává se osudem těla fyzického; a co koná tělo fyzické, to se vrací zvenčí v nejbližším vtělení jako působení, jako fyzická skutečnost.

Zjistili jsme tím přesně bod, kde vnější osud zasahuje do lidského života. Toto působení osudu dává mnohdy na sebe dlouho čekat, avšak jistě se jednou dostaví. Sledujeme-li život některého člověka jeho různými vtěleními, vidíme vždy, že jeho život v příštím vtělení připravují bytosti, které působí při včlenění jeho bytí do fyzického těla, takže člověk je veden na určité místo, aby jej jeho osud stihl.

K tomu opět příklad ze života: kteréhosi zasedání středověkého soudu tajné fémy se zúčastnil jistý počet soudců, kteří vynesli rozsudek a sami ho také vykonali. Usmrtili jistou osobu. Sledováním soudce i usmr-

ceného v jejich předešlých vtěleních se objevilo, že všichni žili ve stejné době. Popravený jako náčelník kteréhosi kmene, který dal ty, kdo jej odsoudili jako soudcové tajné fémy, popravit. Tento rozsudek předešlého fyzického života vytvořil souvislost mezi těmito osobami, vytvořil síly, které zasahují svým působením až do akaši. Vrátili-li se pak člověk ke vtělení, dají mu tyto síly opět se zrodit současně a na stejném místě s lidmi, k nimž ho váží určitá pouta a působí tak na jeho osud. Kronika akaši je vskutku pramenem síly, ve kterém je zapsáno vše, co má jeden člověk ve prospěch druhého vyrovnat. Tyto děje vycítí mnoho lidí, avšak malá část jich je si toho vědoma.

Člověk má například určité zaměstnání, ve kterém je zdánlivě šťastný a spokojený. Pak náhle svoji práci ztratí, nenachází na téměř místě jiné povolání, je puzen daleko, do jiné země, kde třeba začíná nový život. Tam se setkává s člověkem, se kterým musí vstoupit do nějakého poměru. Co se tu stalo? Člověk, o kterém je řeč, žil kdysi s jiným člověkem, s nímž se nyní setkává. Je mu něčím povinován; to je zapsáno v akaši. Tyto síly jej pak vedly na toto místo, aby se s druhým člověkem setkal a mohl mu svůj dluh vyrovnat.

Člověk je mezi zrozením a smrtí neustále vklíněn do takové souvislosti sil, které ho duševně ze všech stran obepřádají, řídí jeho život. Vidíme, že v sobě vlastně neustále nosíme působení dřívějších životů a tyto účinky v sobě neustále prožíváme.

Musíme si ujasnit, že jsme ve svém životě vedeni mocnostmi, které neznáme. Co působí na tělo astrální, jsou útvary forem, kterým jsme sami dali dříve vzniknout na astrální úrovni, a co působí jako náš osud, jsou bytosti nebo síly ve vyšších oblastech dévachanu, které jsme sami zapsali do akaši. Tyto síly či bytosti nejsou okultistovi neznámé. Jsou úplně postaveny do řady s podobnými bytostmi. Musí nám být jasné, že v těle astrálním i éterickém pocítujeme vlivy jiných bytostí; vše, co mi moděk činíme, k čemu jsme nutkáni, je zapříčiněno působením jiných bytostí. Takové skutečnosti nevznikají z ničeho. Různé články lidské přirozenosti jsou pronikány a naplněny jinými bytostmi. Zasvěcený učitel podává cvičení, aby člověk tyto bytosti vypudil a stále více se osvobožoval.

Bytosti, které pronikají tělo astrální a činí je nesvobodným, nazýváme „démony“. Ve svém těle astrálním jsme neustále pronikáni takovými

démony. Bytosti, kterým svými správnými nebo falešnými myšlenkami dáváme vznikat, stávají se poněkud démony. Jsou dobří démoni, kteří vycházejí z dobrých myšlenek; špatné myšlenky, především nepravdivé, lživé, však dávají vznikat démonickým postavám nejhroznějšího a nejobpornějšího rázu, které tělo astrální prosakují. Právě tak pronikají tělo éterické bytosti, od nichž se musí člověk osvobodit. To jsou tzv. „spektra“ čili „strašidla, příšery“. Konečně jsou takové bytosti, které pronikají tělo fyzické, to jsou tzv. „fantomy“ čili „přízraky“. Mimo tyto tři jsou ještě jiné bytosti, jež naše já pudí sem a tam, to jsou „duchové“, jako naše já je samo duchem. Člověk sám vyvolává takové bytosti, které, vrací-li se opět na zem, určují jeho vnitřní i vnější osud. Tyto bytosti ožívají životní dráhu člověka tak, že cítíme, jakým démonům dalo vzniknout tělo astrální, jakým příšerám tělo éterické a jakým přízrakům tělo fyzické. Všechny tyto bytosti jsou spřízněny s námi, tíhnou k nám, objevíme-li se v novém vtělení.

Pohledme, jak náboženské památky tyto pravdy vyslovují. Je-li v bibli řeč o vymítání démonů, není to nic abstraktního. Musíme tomu rozumět skutečně a doslovně. Co učinil Ježíš Kristus? Uzdravil posedlého démony, vypudil je z jeho astrálního těla. To jsou reálné děje a je nutné je brát zcela doslovně. I Sokrates, tento osvícený duch, mluvil o svém démonu, který působí v jeho těle astrálním. To byl dobrý démon; nesmíme si představovat pod výrazem „démon“ jen špatné a zlé bytosti.

Avšak jsou též příšerní a zkázyplní démoni! Všichni démoni lži působí tak, že člověka vrhají nazpět ve vývoji. A poněvadž ve světových dějinách u lži velkých osobností se tvoří vždy takoví démoni lži, kteří vzrůstají ve velmi mocné bytosti, nazýváme je „duchy překážek“. V tomto smyslu říká Faust Mefistovi: „Ty jsi otec všech překážek“.

Jednotlivý člověk působí tím, že je vetkán jako součást do celého ostatního lidstva. Ovlivňuje celý ostatní svět, mluví-li pravdu nebo lže-li, neboť má zcela rozdílný účinek, dává-li vznikat démonům pravdy či lži. Představme si národ, který se skládá ze samých lhářů. Zřeli bychom pak astrální úroveň oživenou samými démony lži. Ty se opět mohou projevit ve fyzické dispozici k epidemiím. Je forma bacilu, která je nositelem infekčních nemocí a jejímž původem jsou lži lidstva; nejsou ničím jiným než fyzicky vtělenými démony lži. Vidíme, jak se lži dávno věku objevily ve světové karmě jako určité zástupy bytostí. Kolik pravdy obsahují

mýty a pověsti. Na jednom místě ve Faustovi nacházíme zmínku o souvislosti mezi hmyzem a lží, právě tak o úloze, kterou hrají krysy a myši v souvislosti s duchem lži, Mefistem. V pověstech se často uchovávají podivuhodné souvislosti mezi duchovním a fyzickým světem.

Musíme ještě hovořit o mnohých jiných věcech, abychom pochopili zákon karmy. Theosofické hnutí vzešlo vůbec z jistého intimního poznání zákona karmy. Viděli jsme právě, že okolností, které tkvějí v těle éterickém, v nejbližším životě působí na tělo fyzické. Tak ovlivňuje způsob myšlení zcela určitým způsobem fyzické tělo a není tedy pro následující inkarnaci lhostejné, jsme-li ve svém smýšlení spirituální či materialističtí. Člověk, který něco ví o vyšších světech – stačí, věří-li ve vyšší světy – má pak ve svém nejbližším životě soustředěné, harmonické fyzické tělo, jehož nervová soustava působí klidně. Má své tělo ovládnuté až do soustavy nervové. Naproti tomu člověk, který připouští pouze, co je ve světě smyslů, přenáší toto smýšlení na své fyzické tělo. V nejbližším vtělení se mu pak dostává fyzické tělo disponované k nervovým nemocím, naplněné váhavostí, jemuž se nedostává pevné vůle. Materialista se rozpadá v samé jednotlivosti, kdežto duch udržuje člověka pohromadě, neboť je jednotou!

Dispozice se objevuje u jednotlivého člověka osudově v nejbližším vtělení, ale jde daleko generacemi, takže synové a vnuci otců, kteří smýšleli materialisticky, jsou nuceni pykat za hříchy svých otců špatnou nervovou soustavou a nervovými nemocemi. Nervózní věk je následek materialistického smýšlení posledního století. A jako protiproud uznali velicí vůdci lidstva za nutné, aby dali vzniknout spirituálnímu smýšlení v mysl dnešních lidí.

Materialismus zasáhl svým působením až do náboženství. Což nejsou materialisty ti, kteří na duchovní světy jenom „věří“, ale nemají žádnou vůli je poznat? To je materialismus v náboženství, který by nejraději chtěl, aby se tajemství stvoření světa v šesti dnech - jak prožíváme velkou světovou evoluci stvoření světa podle bible - odehrálo před očima zastánců tohoto smýšlení, které mluví o Ježíši Kristu jako o „historické osobnosti“ a pomíjí mystérium na Golgotě. Materialismus v přírodních vědách je teprve následek materialismu v náboženství a k této situaci by nedošlo, kdyby materialismus neprosákl do náboženského života. Ti, kteří jsou dnes příliš pohodlní, aby hlouběji pronikli obor náboženský,

jsou týmiž, kteří v přírodních vědách dali vznik materialismu. A rozrušení nervů, které materialismus vyvolal, bude působit u celých kmenů, u celých národů i v životě jednotlivého člověka.

Nezíská-li spirituální proud tolik moci, aby zaujal lenivé a pohodlné, pak nabude vlivu na lidstvo nervozita jako karmický následek. Jako ve středověku vznikla epidemie malomocenství, tak dá materialistické smýšlení v budoucnosti vznik těžkým nervovým onemocněním, téměř epidemiím šílenství, kterými budou stíženy celé národy.

Tím, že nahlédneme do oblasti zákona karmy, nesmíme duchovní vědu učinit předmětem sporů, nýbrž lékem pro lidstvo. Čím se lidstvo stane spirituálnějším, tím spíše bude vymýceno vše, co souvisí s onemocněním nervové soustavy a duše.

VII. Zákon karmy a problém vykoupení

Vzpomínkový obraz po smrti - Ráz posmrtného života člověka v těle astrálním - Navazování společného osudu ve vyšších světech po smrti - Soulad zákona karmy s dědičností - Každá individualita si hledá rodiče, kteří jí mohou poskytnout vhodné tělo - Životní proměnlivost, zákon karmy - Zákon karmy působí vázanost z minulosti, ale svobodu do budoucna - Zákon karmy a problém vykoupení - Vývojová hodnota jednotlivých článků bytosti člověka - Ráz těla fyzického; vývojová hodnota těla éterického, astrálního a já - Vývoj zemský a měsíční - Vývoj sluneční a saturnský - Dvě vývojová období Země: Mars - Merkur, příští vývojové stavy: Jupiter, Venuše a Vulkán - Význam pojmenování dnů v týdnu

Abychom mohli lépe pochopit zákon karmy, jak působí v lidském životě, chci uvést jistý zjev, se kterým se setkáváme bezprostředně po smrti. Známe již vzpomínkový obraz, který se objevuje, je-li člověk osvobozen od fyzického těla a žije jen na krátko v obalu éterického a astrálního těla, dříve než stoupá dále elementárním světem. Abychom hlouběji pochopili působení karmy, chci vylíčit zvláštní pocit, který se objevuje již během tohoto velkého vzpomínkového obrazu. Je to zvláštní pocit, že se člověk zvětšuje, že vyrůstá ze sebe sama.

Tento zážitek stále sílí, i pokud je člověk ještě ve svém těle éterickém. Ocitá se ve zvláštní situaci v poměru k tomuto vzpomínkovému obrazu. Nejprve to jsou obrazy minulého života, na které nazírá jako na panorama. Pak se dostavuje okamžik, a to nedlouho po smrti a trvá hodiny i dny podle individuality člověka, kdy má pocit: jsem sám těmito obrazy. Cítí růst své éterické tělo jakoby chtělo obsáhnout celý okruh Země až k Slunci.

Poté, co člověk opustí své tělo éterické, vzniká jiný, vysoce významný pocit, který je obtížné popsat slovy fyzického světa. Je to sice pocit rozeptutí daleko ven až do světového prostoru, avšak tak, jako bychom všechna místa světového prostoru již nevyplňovali. Tento zážitek lze popsat jen v hrubých rysech. Člověk má pocit, jako by se například jednou částí své bytosti octl v jednom místě na Zemi, druhou částí v jiném místě a pak jinou částí daleko mimo okruh Země, například na Měsíci.

Člověk si připadá takřka rozkouskovaný a nepovažuje prostory, ležící mezi těmito vzdálenostmi, jako by k němu náležely. To je zvláštní způsob, cítit se v astrálním světě jakoby rozprostřen v prostoru, jakoby postaven na různá místa, ale při tom nevyplňovat prostory, ležící mezi těmito vzdálenostmi.

Tento pocit trvá po celou dobu kámalóky, kterou člověk prožívá nazpět až k zrození. Člověk zde prožívá vždy takové části, které k němu náleží. To se pak začleňuje dohromady s celým ostatním životem v kámalóce. Je důležité znát tuto okolnost, abychom si získali představu o tom, jak vlastně působí zákon karmy. Člověk se cítí nejprve jakoby pohroužen do osobnosti, se kterou byl naposledy spojen a potom postupně do všech lidí a jiných bytostí, s nimiž měl za doby svého života co činit.

Jestliže jsme kdysi některému člověku v určitém místě ublížili, prožíváme po smrti v danou dobu tuto újmu i bolesti, které jsme mu způsobili.

Žije-li onen člověk na tomto místě, cítíme část svého astrálního těla po smrti v tomto místě a prožíváme tam celou událost. Zemře-li mezi tím ten, komu jsme ublížili, cítíme se být tam, kde je sám tento člověk nyní v kámalóce. Nemáme ovšem co činit jen s tímto člověkem, nýbrž i s mnoha jinými, kteří jsou roztroušeni na zemi i v kámalóce. Jsme všude; to nám umožňuje toto přerušované bytí, ve kterém spočívá naše tělesnost v kámalóce. Prostřednictvím této tělesnosti můžeme prožívat ve všech ostatních lidech to, co jsme s nimi měli společného, a zjednávat si takto trvalé spojení se všemi, s nimiž jsme kdy vstoupili do styku. Jsme pak třeba s tímto člověkem, kterému jsme ublížili, spojení tím, že jsme s ním žili v kámalóce. Vystoupíme do dévachanu a vracíme se opět do kámalóky. Naše tělo astrální budující samo sebe, nalézá to, co je přivádí k člověku, se kterým jsme se střetli. A poněvadž je takových spojení mnoho, vidíme, že vše to, co má s námi co činit, je s námi spjato jakýmsi poutem.

Zřetelné vysvětlení nám poskytne událost, pozorovaná okultně, o níž jsem již mluvil, že pět soudců tajné fěmy odsoudilo k smrti člověka a popravilo ho. Tato osobnost byla v předchozím životě náčelníkem a dala těchto pět lidí popravít. Pak zemřela a vstoupila do kámalóky. Během této doby se ocitla na místě i v nitru oněch pěti osobností a musela prožít pocity, které títo ostatní měli, když byli usmrceni. To je základ sil při-

tažlivosti, které přivádějí na totéž místo osobnosti, vracějící se opět na zemi, takže se zákon karmy může vyplnit.

Na tomto principu tedy působí karma. Z toho vidíme, že se vyskytují způsoby života, vzájemné souvislosti v tomto světě, které počínají již ve světě astrálním. Ve světě fyzickém je substance jednoduší. Naproti tomu na astrální úrovni lze pocítit navzájem příslušné, avšak přece mezi sebou oddělené části tělesnosti.

Je tomu tak, jako kdybychom cítili hlavu, mezi hlavou a srdcem nic, a potom srdce. Potom opět nohy a mezi tím nic. Část nás samých může být například v jiném světadílu a přesně ohraničena náležet k naší astrální tělesnosti, jiná na Měsíci a třetí ještě na jiné planetě, a nemusí být mezi těmito články viditelná astrální souvislost.

Pozorujeme-li zákon karmy tímto způsobem, je nám jasné, že co se objevuje v lidském životě, v jednom životním okruhu, je výsledkem mnohých příčin, které tkvějí v uplynulých životech.

Jak uvedeme zákon karmy v soulad s vnější dědičností? Je prý mnoho rozporů mezi dědičností a zákonem karmy.

Mnozí tvrdí o morálně zdatném člověku, že musí být potomkem právě takové rodiny a že tuto vlastnost nutně dědí po svých otcích. Pozorujeme-li z okultního stanoviska fyzické děje, víme, že to tak není. Ovšem můžeme tyto skutečnosti v jistém vztahu označit jako děje dědičnosti. Objasněme si to na příkladu.

Podívejme se například na rodinu Bachovu a shledáme, že za 250 let se z ní zrodilo 29 hudebníků, mezi nimi i velký Bach. Aby byl někdo dobrým hudebníkem, to totiž předpokládá nejen vnitřní hudební schopnost, ale i fyzicky dobře vytvořený tvar ucha. Laikové nedovedou rozeznávat, oč tu jde. Je nutné do věci hluboce nahlédnout okultními silami. I přesto, že jsou rozdíly malé a nepatrné, je nutná určitá vnitřní forma sluchového ústrojí, aby se někdo mohl stát hudebníkem. Těchto forem se člověku dostane dědičností. Mají podobnost s formami tohoto ústrojí u otce, děda, atd.

Dejme tomu, že na astrální úrovni je ku vtělení připravena nějaká individualita a pátrá po fyzickém těle. Před staletími nebo tisíciletími si získala zvláštní hudební schopnosti. Nenajde-li fyzické tělo s vhodným sluchovým ústrojím, nemůže se stát hudebníkem. Tihne proto k takové rodině, která jí může dát hudební ucho, protože bez tohoto ucha se ne-

může její hudební nadání realizovat. Ani největší virtuos nedokáže nic, nedostane-li se mu vhodného nástroje.

I matematický talent potřebuje něco zcela zvláštního. Mnoho lidí se domnívá, že pro matematika je nutná zcela zvláštní konstrukce mozku. Avšak myšlení, logika je u něho jako u jiných lidí. Na čem zde záleží, jsou ony tři již zmíněné polokruhovitě kanálky v uchu, které jsou navzájem na sebe kolmé. Matematický talent vyžaduje zvláštní vypěstění těchto kanálků; v tom je příčina vloh pro matematiku. Je to fyzický orgán a ten je nutno získat dědičností po předcích. A tak se v rodině Bernoulli vtělilo osm vynikajících matematiků.

I morální člověk, aby mohl uplatnit své morální vlohy, potřebuje pár rodičů, od kterých se mu dostane vhodného fyzického těla. Má proto tyto rodiče, že je takovou individualitou a žádnou jinou.

Každá individualita si vyhledává své rodiče sama, byť je i vedena vyššími bytostmi. Je mnoho lidí, kteří mají námitky proti této skutečnosti ze stanoviska mateřské lásky. Mají obavy, že by mohli něco ztratit, kdyby se dědičností nedostalo dítěti od matky té nebo oné vlastnosti.

Správné poznání prohlubuje dokonce i mateřskou lásku a ukazuje, že to byl již cit lásky před zrozením, dokonce před početím, který vedl dítě k matce. Dítě se již před zrozením blíží k matce s láskou, mateřská láska je láskou vzájemnou. Ze spirituálního stanoviska pozorována, jde mateřská láska před zrozením, je založena na citech vzájemnosti, dítě si matku samo volí.

Často panuje domněnka, že člověk je podroben nezměnitelnému zákonu karmy a že na tom nelze nic změnit. Uvedme si příklad z obyčejného života pro působení zákona karmy.

Obchodník má ve své účtovní knize položku pro „má dáti“ a „dal“. Srovná-li tyto položky, je v nich vyjádřen stav jeho obchodu. Stav obchodníkovy podniku je podroben neúprosnému účetnímu zákonu - „má dáti“ a „dal“. Učiní-li nové obchody, může zapsat nové položky. A byl by bláhový, kdyby nechtěl dělat nové obchody proto, že již jednou sestavil bilanci.

Osudové „dal“ obsahuje vše, co člověk vykonal dobrého, chytrého, pravdivého a strana „má dáti“ obsahuje vše, co zlého, špatného, bláhového. V každém okamžiku života může zapsat nové položky do své karmické životní knihy. Nesmíme se proto nikdy domnívat, že je v životě

určen nezměnitelný zákon osudu; zákon karmy není na úkor svobody. Proto musíme u zákona karmy myslet právě tak na budoucnost jako na minulost.

Nosíme v sobě účinky minulých skutků a jsme otroky minulosti, avšak pány budoucnosti. Chceme-li si tedy vytvořit dobrou budoucnost, musíme zapisovat pokud možno příznivé položky do knihy života.

Je nesmírně důležité vědět, že není nic nadarmo, že vše, co činíme, má svůj účinek i do budoucna. Zákon karmy nepůsobí pak tísnivě, nýbrž naplňuje nás nejlepší nadějí - a to je nejkrásnější dar duchovní vědy - budí v nás radostné pocity tím, že získáváme naději do budoucna. Předkládá nám úkol, abychom byli činnými vzhledem k tomuto zákonu, na kterém není nic, co by nám přinášelo zármutek, nic, co by mohlo vést k pesimismu. Okřídluje naši činnost, abychom spolupůsobili na tvorbě dění země. V takové city se musí přetvořit znalost zákona karmy.

Říká se často o člověku, který trpí: „Zasloužil si své utrpení, musí si svoji karmu vyrovnat. Pomáhám-li mu, zasahuji do jeho karmy.“ To je bláhovost. Jeho chudoba, jeho bída má svou příčinu v předchozím životě: pomohu-li mu však, zapíše tím novou položku do knihy jeho života. Tím mu pomohu vpřed.

Bylo by též bláhové, kdybychom obchodníkovi, kterého bychom mohli zachránit určitou peněžitou částkou před záhubou, řekli: „Nikoli, pak by se tvá bilance změnila.“ Právě to nám musí být pohnutkou, abychom člověku pomohli. Pomohu mu, protože vím, že v karmických souvislostech nezůstává nic bez účinku; to by mělo být pobídkou, abychom tak vždy skutečně jednali.

Mnozí popírají zákon karmy ze stanoviska křesťanství. Theologové tvrdí, že křesťanství nemůže uzнат zákon karmy, neboť kdyby byl pravdivý, pak by nebylo možné připustit princip zástupního vykoupení smrtí Kristovou.

Avšak i mezi teosofy jsou někteří, kteří říkají, že zákon karmy je v rozporu s principem vykoupení. Tito tvrdí, že nemohou uzнат tuto pomoc, kterou poskytuje mnohým lidem jediná bytost, Kristus. Ani jedna ani druhá strana nemá pravdu, nepochopila zákon karmy.

Vezměme například ubohého člověka. My sami jsme třeba ve šťastnější situaci, můžeme mu pomoci. Touto pomocí vepíšeme do knihy jeho života novou položku. Ještě mocnější osobnost může pomoci dvě-

ma lidem a působit takto na karmu obou. Ještě mocnější osobnost může pomoci deseti nebo stu lidí a mocný člověk může pomoci nesčetnému počtu. To neodporuje nijak principu karmických souvislostí. Právě jistotou o nepochybnosti a bezpečnosti působení zákona karmy víme, že tato pomoc skutečně zasahuje i do osudu lidí.

Víme, že lidstvo mělo skutečně zapotřebí pomoci, kvůli které bytost Kristova sestoupila na tento svět. Vykupitelova smrt na kříži, smrt takového ústřední bytosti byla pomocí, která zasáhla do karmy nesčetných lidí. Není žádný rozpor mezi správně chápanou křesťanskou esoterikou a správně chápanou theosofií. Shledáme vždy hluboký soulad mezi zákony správně pochopené duchovní vědy a mezi zákony křesťanství a nejsme naprosto nijak nuceni upustit od principu vykoupění.

Do zákona karmy vnikneme ještě hlouběji, přejdeme-li k vývoji člověka a Země. Uvedli jsme některé skutečnosti, které nás mají vést k pochopení zákona karmy. Ještě cosi jiného pochopíme, přejdeme-li k samému vývoji lidstva, a to nejenom na Zemi, nýbrž i na jiných planetách, které byly nebo budou jinými vtěleními naší Země.

V těchto vývinech nalezneme některá doplnění pro zákon karmy. Podíváme se proto do dávných časů, ale poukážeme též na dalekou budoucnost. Úvodem se ještě obeznámíme s určitou důležitou skutečností. Ujasnili jsme si, že to, co můžeme pozorovat fyzickým zrakem na člověku, jeho vnější fyzické tělo, je vybudováno vyššími články lidské přirozenosti. Já, astrální a éterické tělo atd., až k nejvyššímu článku, átmu, pracují na našem těle. Části tohoto těla, jak je v člověku dnes shledáváme, nemají stejnou hodnotu, nýbrž mají v lidské přirozenosti hodnotu různou.

Stačí, učiníme-li dost obyčejné pozorování, abychom poznali, že naše fyzické tělo je v základě vzato nejdokonalejší částí naší přirozenosti. Vezměme např. holenní kost. Není to kompaktní pevná kost, nýbrž velmi složitá část, mistrovsky zkonstruovaná z jakoby sem a tam jdoucích členů. Kdo nepozoruje tuto část lidského organismu pouze rozumem, ale i citem, ten se neubrání podivu nad moudrostí, která vytvořila tuto část organismu a která k tomu nepoužila více hmoty, než je nutné, aby podle principu nejmenší míry sil vytvořila nosič pro horní část těla. Žádné inženýrské umění, které chce stavět most, není tak dokonalé jako moudrost, která v přírodě něco takového vytvoří!

Probádáme-li lidské srdce nejen zrakem anatoma a fyziologa, shledáme v něm rovněž výraz vznešené moudrosti. Nedomnívejme se, že astrální tělo člověka je svou povahou dnes již tak daleko, jako fyzické srdce člověka. Srdce je umělecky a moudře stavěno. Astrální tělo ve svých pudech pobádá člověka k tomu, aby po desetiletí podával srdci různé jedy a srdce přece odolává.

Teprve na budoucím vývojovém stupni dospěje tělo astrální tak daleko, jako dnes tělo fyzické. Bude potom stát mnohem, mnohem výše než naše dnešní tělo fyzické.

Dnes je tělo fyzické nejdokonalejším článkem, méně dokonalé je tělo éterické a ještě méně dokonalé tělo astrální. A pravým děckem mezi těly člověka je jeho já.

Fyzické tělo, jak se před námi dnes ocitá, je nejstarším článkem lidské přirozenosti. Na něm bylo nejdéle pracováno a teprve když dosáhl určitého stupně ve vývoji, proniklo je tělo éterické. Když tato dvě těla spolu po jistou dobu působila, přistoupilo tělo astrální a teprve naposledy já, které v budoucnu dosáhne netušené vývojové výše.

Jako se člověk opětovně vtěluje, tak i naše Země prošla různými vtěleními a projde ještě dalšími. Děj znovuvtělování jde celým kosmem. Naše Země je ve své dnešní podobě znovuvtělením dřívějších planet. Můžeme zde z nich uvést tři. Naše Země byla, než se stala Zemí, tím, co nazýváme v okultismu – nikoliv v astronomii – Měsícem. Dnešní Měsíc je vlastně struskou, která byla vyvržena jako nepotřebná.

Kdybychom mohli Zemi a Měsíc se všemi substancemi a bytostmi smíchat, pak bychom obdrželi to, co nazýváme předchůdcem Země, kulturní Měsíc. Co dnes zůstalo jako Země, je zbytek starého Měsíce, který tu zůstal po odvržení strusky.

Jako dnešní Měsíc je vyvržený zbytek starého měsíčního vtělení, tak je Slunce, které vidíme na obloze něčím, co vzešlo z ještě dřívějšího stavu naší Země. Ta byla, dříve než se stala Měsícem, jak označujeme v okultismu, sama Sluncem a toto Slunce sestávalo ze substancí a bytostí, které dnes tvoří Slunce, Měsíc a Zemi.

Toto Slunce se zbavilo článků, které jako vyšší těleso nemohlo podřezat: substancí a bytostí, které tvoří dnešní Zemi a Měsíc, a tím se stalo stálíci. Takové těleso není pro okultistu něčím, co bylo odedávna stálíci; Slunce se stálíci teprve stalo, dříve bylo planetou.

Slunce, které dnes vidíme, bylo kdysi spojeno se Zemí. Přijalo do sebe četné bytosti, které stály výše, než bytosti Země, právě tak, jako Měsíc, který vidíme, soustřeďuje v sobě nejhorší části a je proto vyvrženou struskou: Měsíc je oběžnicí, která odpadla ve vývoji, Slunce pak je oběžnicí, která ve vývoji postoupila.

Bytí slunečnímu předcházeli ještě stav jiný: bytí saturnské. Tak obdržíme čtyři po sobě jdoucí vtělení naší Země: Saturn, Slunce, Měsíc a jako čtvrté naší Zemí. Když se předek člověka vyvíjel na Saturnu, obsahovala jeho bytost pouze princip fyzického těla, na Slunci se přidružilo tělo éterické, na Měsíci tělo astrální a zde na Zemi já.

Z přednášky „Krev je zcela zvláštní šťáva“ víme, že naše já je v intimním vztahu ke krvi. Krev nebyla v lidském těle dříve, než se vtělilo já, takže tato červená lidská krev souvisí s vývojem Země samé.

Krev by se nemohla vytvořit, kdyby se Země na své cestě vývojem nesetkala s jinou planetou, s Marsem. Dříve Země železo neměla, nebylo ani v krvi. Taková krev, na níž je dnešní člověk závislý, vůbec nebyla. Pro vývoj Země je v první polovině zemského bytí rozhodující vliv planety Marsu, právě tak jako v druhé polovině vliv planety Merkuru.

Mars daroval Zemi železo, a vliv Merkurův se na Zemi jeví tím, že duši stále více osvobozuje, takže se stává stále nezávislejší. V okultismu chápeme zemský vývoj tak, že mluvíme o dvou polovinách tohoto vývoje, o polovině marsické a merkurské.

Zatímco ostatní jména značí vždy celou planetu, vývoj zemský nazýváme Mars-Merkurem. Těmito názvy nemíníme dnešní hvězdy, nýbrž právě to, co vykonávalo v první a ve druhé polovině zemského vývoje tento příznačný vliv.

V budoucnu se Země vtělí v nové oběžnici, kterou nazýváme Jupiter. Pak bude tělo astrální tak daleko, že se nebude stavět jako nepřítel proti tělu fyzickému, jak je tomu dnes. Ale ani tehdy nedospěje ještě na nejvyšší stupeň svého vývoje. Tak daleko, jako je dnes tělo fyzické, bude pak tělo éterické. Toto bude pak mít za sebou tři planetární vývojové epochy jako dnes tělo fyzické.

Astrální tělo bude pak na dalším následujícím vtělení Země tak daleko, jako dnes tělo fyzické. Bude mít za sebou vývoj měsíční, zemský a jupiterův a dospěje na stupeň vývoje Venušina. V posledním vtělení, na Vulkánu, dojde já svého nejvyššího vývoje.

Budoucí vtělení Země tedy budou: Jupiter, Venuše, Vulkán. S těmito označeními se též setkáváme při pojmenování dnů v týdnu.

Kdysi byla doba, kdy pojmenování skutečností, které nás obklopují, vycházelo od zasvěcenců. Dnes již nemáme niterný cit pro souvislost jmen s věcmi. Jména dnů měla být lidem připomínkou na cestu jejich vznikání a vývoje v jednotlivých stavech naší Země.

Počneme u soboty: anglicky „Saturday“, tj. den Saturnův. Pak neděle: německy „Sonntag“, anglicky „Sunday“, tj. den Slunce, pondělí německy „Montag“, italsky „Lunedì“, den Měsíce. Pak úterý a středa, odpovídající dvěma stavům naší Země, Marsu a Merкуру: úterý, starogermánsky Zin- nebo Dienstag, francouzsky mardi, italsky martedì tj. den Marsův; středa: francouzsky mercredi, italsky mercoledì tj. den Merkurův. Merkur je totéž jako Wotan. Římský dějepisec Tacitus mluví o dni Wotanově; v angličtině ještě dnes Wednesday. Pak den Jupiterův, čtvrtek: Jupiter je starogermánsky Donar, od toho německy Donnerstag, francouzsky jeudi, italsky giovedì /jeu, giov = Jovis = Jupiter/, slovansky Perundan, den Perunův. Pak den Venušin, pátek - francouzsky vendredi, italsky venerdì. Venuše se starogermánsky nazývá Freya, odtud německy Freitag.

Tak nacházíme v pořadí dnů týdne výzvu, abychom vzpomínali na vývojový postup Země jejími různými vtěleními.

VIII. Sedm stavů vědomí

Vývoj bdělého denního vědomí - Sedm stavů vědomí - Univerzální vědomí; vědomí bezesného spánku; obrazné vědomí - Symbolizující ráz snu - Obrazný ráz vědomí měsíčního - Zvířata, nevydávající zvuky, mají dnes ještě obrazné vědomí; ostatní předmětné vědomí - Složitost soustavy člověka - Psychické vědomí - Inspirativní a spirituální vědomí - Smyslem vývoje je prožít sedm planetárních stavů

Pozorujeme různá vtělení naší Země, jak následují za sebou. Musíme si při tom učinit představu, že tato vtělení byla nutná pro vytvoření různých bytostí, zejména člověka, a že vlastní vývoj člověka úzce souvisí se Zemí.

Správný pojem o tom, co se tu událo, si vytvoříme jen tehdy, seznámíme-li se s tím, jak se bytost, kterou poznáváme během vývoje jako člověka, přetvářela se zřetelem na určité vlastnosti.

Budeme nejprve pozorovat změny, které se s člověkem udály se zřetelem na stavy jeho vědomí.

Všechno ve světě se vyvíjelo, i naše vědomí. Člověk neměl vždy vědomí, které má dnes. To se teprve postupně stalo takovým, jakým je dnes.

Své dnešní vědomí nazýváme předmětným čili bdělým vědomím denním. Všichni známe stav, který nám je vlastní od rána, kdy procitáme, až do večera, kdy usínáme. Ujasňme si, v čem tento stav spočívá. Spočívá v tom, že člověk obrací své smysly ke světu vnějšmu a vnímá předměty, proto nazýváme toto vědomí též předmětným.

Člověk se dívá do svého okolí a spatřuje očima určité předměty v prostoru, které jsou ohraničeny barvami. Naslouchá ušima a vnímá, že v prostoru jsou předměty, které znějí, šíří zvuk. Dotýká se svým hmatem předmětů, shledává je teplými a studenými, čichá, chutná předměty. Co svými smysly vnímá, o tom přemýšlí, používá svého rozumu k tomu, aby pochopil tyto rozmanité předměty. Ze smyslového vnímání a chápání těchto skutečností rozumem sestává bdělé denní vědomí, takové jaké dnes člověk má.

Toto vědomí neměl člověk vždy. Postupně se vyvinulo a nebude je mít vždy tak, jako dnes, nýbrž vystoupí k vyšším stavům vědomí. Mů-

žeme nejprve prostředky, jež nám poskytuje duchovní věda, přehlédnout sedm stavů vědomí, ze kterých je naše dnešní vědomí uprostřed, tři předcházejí a tři následují.

Mnohý se podívá nad tím, že jsme právě uprostřed. Pramení to z toho, že prvému stavu předcházejí jiné, které se vymykají našim zrakům, a po sedmém následují též jiné, které se rovněž vymykají našemu pozorování. Dohlédneme právě tak daleko nazpět, jako vpřed. Kdybychom byli o jeden stav pozadu, viděli bychom směrem nazpět o jedno více a směrem vpřed o jedno méně - právě tak jako když si vyjdeme na pole a vidíme nalevo tak daleko, jako napravo.

Těchto sedm stavů vědomí je: nejprve velmi temný, hluboký stav vědomí, který člověk dnes zná již stěží. Jen zvlášť mediálně založení lidé mohou mít ještě dnes tento stav vědomí, který kdysi na Saturnu měli všichni lidé. Takoví mediálně založení lidé mohou do takového stavu vstoupit, neboť i jiné stavy vědomí jsou u nich jakoby ve spánku, jakoby byli mrtví. Jestliže potom ve vzpomínce nebo i za tohoto stavu kreslí nebo líčí, co v tomto stavu prožili, pak si přinášejí zcela zvláštní zážitky, které se neuskutečňují kolem nás. Nastihují rozmanité kresby, které, třebaže jsou groteskní a znetvořené, přece souhlasí s tím, co nazýváme v anthroposofii kosmickými stavy. Často jsou nesprávné, ale mají v sobě něco, z čeho lze poznat, že takové bytosti za tohoto ztlumeného stavu mají temné, avšak univerzální vědomí: vidí světová tělesa a kreslí je.

Takové vědomí, které je temné, ale přesto se nám v našem kosmu jeví vševědoucím, měl kdysi člověk při prvním vtělení naší Země a nazýváme je *hlubokým vědomím transu*³. V našem okolí jsou bytosti, které ještě nyní mají takové vědomí a to jsou nerosty. Kdybychom s nimi mohli mluvit, řekly by nám tyto nerosty, co se odehrává na Saturnu - jenže toto vědomí je zcela temné.

Druhý stav vědomí, který známe, či správněji řečeno, který neznáme, poněvadž spíme, je stav obyčejného spánku. Tento stav vědomí není tak obsáhlý, avšak přesto, že je ještě velmi temný, je přece v poměru k prvému stavu již jasný. Toto *vědomí spánku*, tj. vědomí bezesného spánku, měli kdysi všichni lidé trvale, když Země byla „Sluncem“; tehdy předek člověka neustále spal.

³ Též vědomím kataleptického spánku. Pozn. překl.

I dnes existuje ještě tento stav, mají ho rostliny. To jsou bytosti, které neustále spí, a kdyby mohly mluvit - vypravovaly by nám, co se děje na Slunci, neboť mají sluneční vědomí.

Třetí stav, který je stále ještě mlhavý a temný v poměru k našemu dennímu vědomí, je „obrazné vědomí“, tj. stav snivého spánku. O něm máme již zřetelnou představu, protože prožíváme jeho dozvuk ve snivém spánku, ovšem jen jako zbytek toho, co bylo kdysi na Měsíci vědomím všech lidí. Abychom si tedy vytvořili obraz vědomí měsíčního, vyjděme od snů.

Ve snění nacházíme ovšem cosi zmateného, chaotického, avšak při bližším pozorování projevuje tato zmatenost přece jakousi intimní zákonitost. Sen je podivuhodným symbolikem. Ve svých přednáškách jsem již často uvedl tyto příklady, které jsou všechny vzaty ze života: sníme, že běžíme za žábou, abychom ji chytili. Cítíme měkké, hladké tělo, probudíme se a držíme cíp prostěradla. Kdybychom použili bdělého vědomí, spatřili bychom, jak naše ruka uchopila prostěradlo. Snivé vědomí nám dává symbol vnějšího jednání, formuje tento symbol z toho, co vidí naše denní vědomí jako skutečnost.

Jiný příklad. Kdosi sní, jak je napaden. Z toho vznikne vyzvání na souboj. Snící prožívá pak všechny jednotlivosti, že jde na souboj, provázen svými sekundanty a lékařem. Padne první rána. V tom okamžiku procítne a vidí, že převrhl židli před svým lůžkem. V bdělém vědomí by býval tento pád prostě slyšel, avšak sen mu symbolizuje tento prozaický děj dramatikou souboje. Vidíme také, že časové poměry ve snu jsou zcela jiné, neboť v jediném okamžiku, když židle spadla, problesklo mu toto celé drama hlavou. Vše, co bylo přípravou, odehrálo se v jednom okamžiku, sen přeložil čas směrem nazpět: neposlouchá poměry světa, tvoří si čas sám.

Symbolizovány mohou být jak vnější události, tak i vnitřní děje těla. Člověk sní, že je ve sklepním otvoru, lezou na něj protivní pavouci, procítne a cítí bolesti hlavy; téměř lebky zde bylo symbolizováno sklepním otvorem, bolest ohyzdnými pavouky.

Sen dnešního člověka symbolizuje události, které se odehrávají v nitru i ve vnějším světě. Když měl na Měsíci člověk tento třetí stav vědomí, nebylo tomu tak. Tehdy žil v samých takových obrazech jako v dnešním snu, ale tyto obrazy vyjadřovaly skutečnost. Znamenaly právě takovou

skutečnost, jako dnes znamená modrá barva skutečnost, jenže se tyto barvy vznášely volně v prostoru, nelpěly na předmětech.

V tehdejší vědomí by člověk nemohl jako dnes jít na ulici, zdálo by se, že člověk, dívát se na něho, přiblížit se mu, neboť takové formy bytostí, které mají barvy na svém povrchu, nemohl člověk tehdy vnímat, nahlédě na to, že tehdejší člověk se nemohl ani tak pohybovat, jako člověk dnešní.

Dejme tomu, že člověk by byl tehdy na Měsíci potkal jiného člověka. Byl by se před ním objevil volně se vznášející obraz zvláštní formy a barvy. Řekněme, obraz ohyzdný. Pak by se byl člověk uhnul na stranu, aby tohoto člověka nepotkal. Nebo obraz krásný, pak by se byl k němu přiblížil. Ohyzdný, barevný obraz by mu byl naznačil, že druhý člověk k němu chová nesympatické city, krásný obraz, že k němu druhý člověk chová lásku.

Dejme tomu, že by na Měsíci byla tehdy sůl; stojí-li dnes na stole sůl, vidíme ji, jaké vzezření má v prostoru jako předmět, sypkou v určité barvě. Tak by to tehdy nemohlo být. Na Měsíci bychom sůl neviděli. Avšak z místa, kde by sůl stála, by vycházel v prostoru se vznášející obraz formy a barvy a tento obraz by nám naznačil, že sůl je něčím užitečným.

Tak bylo celé vědomí vyplněno obrazy ve vznášejících se barvách a formách. Člověk tehdy žil v takovém moři forem a barev. Avšak tyto obrazy forem a barev zviditelňovaly, co se kolem člověka odehrávalo především jako duševní zážitky a tak mu naznačovaly, co mu bylo prospěšné anebo škodlivé. Tak se člověk orientoval správným způsobem o skutečnostech svého okolí.

Když se Měsíc vtělil znovu jako Země, přeměnilo se toto vědomí v dnešní vědomí denní a jen jeho zbytek zůstal ve snu, jak jej má dnešní člověk. Pouhý zbytek, jako zůstaly z mnohých jiných věcí jen zbytky. Víme, že například v blízkosti ucha jsou jisté svaly, které se nám dnes zdají bezúčelnými. Dříve měly za účel libovolně pohybovat ušima. Dnes je jen velmi málo lidí, kteří to dovedou.

Tak se i v člověku vyskytují stavy, které zůstaly jako poslední zbytek jakéhosi zařízení, které kdysi mívalo smysl. Přesto, že tyto obrazy dnes již nic neznamenaají, tehdy znamenaly vnější svět. I dnes nacházíme toto vědomí ještě u zvířat, která ze svého nitra nemohou vyvinout tón. V

okultismu existuje totiž mnohem správnější rozdělení zvířat než ve vyšší přírodní vědě na ta, která z nitra zvuky nevydávají, a taková, která mohou zvuky vydávat. I mnohá nižší zvířata vydávají zvuk, avšak děje se to mechanicky, například třením, nikoli z nitra ven. Dokonce ani žáby nevydávají takto tón. Teprve vyšší zvířata, která vznikla tehdy, když člověk mohl do zvuku vložit svůj bol a svou radost, obdržela možnost spolu s člověkem vyjadřovat zvuky a výkřiky svoji bolest i svoji radost.

Všechna zvířata, která nevydávají ze svého nitra zvuky, mají ještě takovéto obrazné vědomí. Nižší zvířata nevidí obrazy tak omezeně a ohraničeně jako my. Jestliže některý nižší živočich, například rak, postřehne obraz, který na něho působí určitým nepěkným dojmem, vyhne se, nevidí však předměty samé. Jejich škodlivost spatřuje v odpuzujícím pocitu.

Čtvrtým stavem vědomí je dnešní vědomí, které mají nyní všichni lidé. Obrazy, které dříve člověk vnímal jako barevné, vznášející se volně v prostoru, se kladou na předměty, bylo by možno říci, že předměty jsou jimi potaženy, tvoří hranice věcí, objevují se na věcech, zatímco dříve se jevíly jako volně se vznášející. Tak se staly výrazem formy. Tak to, co člověk měl dříve v sobě, vystoupilo a připjalo se na předměty, a tím člověk dospěl k dnešnímu bdělému dennímu vědomí.

Pozorujeme nyní něco jiného. Řekli jsme již, že na Saturnu bylo připravováno tělo fyzické; na Slunci přistoupilo k němu tělo éterické či životní, proniklo je a pracovalo na něm. Převzalo to, čím se fyzické tělo již stalo, a vytvářelo je dále svojí prací. Na Měsíci k tomu přistoupilo tělo astrální a změnilo dále podobu fyzického těla. Na Saturnu bylo toto tělo fyzické velmi jednoduché, na Slunci bylo již mnohem komplikovanější, neboť nyní na něm pracovalo tělo éterické a zdokonalilo ho. Na Měsíci přistoupilo tělo astrální, na Zemi pak já a učinilo je ještě dokonalejším. V době, kdy se na Saturnu vytvořilo fyzické tělo a nevniklo do něho ještě žádné tělo éterické, nebyla v něm ještě všechna ústrojí, která jsou v něm včleněna dnes. Chyběla krev a nervy, nebylo také žádných žláz. Tehdy měl člověk, ale jen jako vlohu, pouze ústrojí, která jsou dnes nejdokonalejší, a která měla čas dospět ke své dnešní dokonalosti. To jsou obdivuhodně stavěná smyslová ústrojí.

Nádherná stavba lidského oka, obdivuhodný přístroj lidského ucha nabyly teprve dnes své dokonalosti, protože tyto útvary byly vytvořeny ze saturnské látky a tělo éterické, astrální a já na nich pracovaly. Rovněž

tak i hrtan byl již na Saturnu jako zárodek, avšak mluvit člověk tehdy ještě nemohl. Teprve na Měsíci počal vydávat nečleněné tóny a výkřiky. Avšak teprve dlouhou prací, jak jsme ji popsali, se stal hrtan dokonalým přístrojem, jakým je dnes na Zemi. Na Slunci, kde bylo včleněno tělo éterické, byla tato smyslová ústrojí dále zušlechťována a k tomu přistoupila ještě ústrojí vyměšování a ta, která slouží výživě a vzrůstu. Jejich zárodek povstal teprve v bytí slunečním. Pak pracovalo dále tělo astrální v době měsíční a já v době zemské. Tak dozrály žlázy, ústrojí vzrůstu a podobně, ke své dnešní dokonalosti. Pak na Měsíci povstala včleněním těla astrálního nervová soustava. To však, co člověka uschopnilo vyvinout předmětné vědomí, co ho zároveň uschopnilo, aby dal znít své radosti a svému bolu z nitra - já - to vytvořilo v člověku jeho krev.

Tak vybudoval celý vesmír smyslová ústrojí člověka. Životní tělo vytvořilo žlázy, rozplozovací a vyživovací ústrojí. Tělo astrální vybudovalo nervovou soustavu a já včlenilo krev. Při chudokrevnosti neboli bledniče přichází krev do stavu, ve kterém není schopna udržet bdělé vědomí. Takové osoby upadají často do mlhavého vědomí podobně, jako tomu bylo na Měsíci.

Zaměříme nyní pozornost na tři stavy vědomí, které ještě následují. Lze se tázat, jak je možné již dnes o tom něco vědět? To je možné zasvěcením! Zasvěcenec může dosáhnout těchto stavů již dnes, předejde ostatní lidstvo. Nejbližší stav vědomí, který zná zasvěcenec, je takzvaný psychický stav vědomí, ve kterém má člověk obojí vědomí, obrazné i bdělé vědomí denní. Tím psychickým vědomím vidíme člověka tak, jako ve bdělém vědomí denním v jeho obrysech a formách. Avšak zároveň vidíme to, co v jeho duši žije, proudit jako barevné oblaky a obrazy v útvaru, který nazýváme auroou. Pak nejdeme světem jako měsíční člověk ve snivém stavu, nýbrž v úplné kontrole sebe sama, jako dnešní člověk za bdělého denního vědomí. Celé lidstvo dosáhne tohoto *psychického* čili *duševního* vědomí na planetě, která bude následovat po naší Zemi, Jupiteru. Proto nazýváme toto vědomí jupiterským.

Pak je šestý stupeň vědomí, kterého člověk jednou dosáhne. V něm se spojí dnešní bdělé vědomí denní, to, co zasvěcenec zná jen jako psychické vědomí, se vším, co dnešní člověk zaspává. Člověk bude hluboce nahlížet do přirozenosti všech bytostí, až bude žít v tomto vědomí, ve vědomí *inspirativním*. Člověk nebude vnímat jen v barevných obrazech

a ve formách, nýbrž bude slyšet bytost jiného znít. Každá lidská individualita bude mít určitý tón, a to vše bude zaznívat společně v jednu velkou symfonii. To bude vědomí člověka, až jednou přejde naše planeta do stavu Venušina. Tam člověk bude prožívat harmonii sfér, jak popisuje Goethe ve svém prologu k Faustu: „Ve bratrských sfér chorovodu zní starým zvykem slunce hlas, to koná hromu ve průvodu svou předepsanou cestu zas!“

Když byla Země Sluncem, vnímal člověk mlhavě toto znění, a na Venuši uslyší opět toto znění „po starém způsobu“. Dokonce i v těchto slovech podržel Goethe tento obraz.

Sedmým stavem vědomí je *spirituální vědomí*, které je vlastně nejvyšším vědomím, ve kterém člověk dosahuje vševědomí, ve kterém bude vidět, co se děje nejen na jeho planetě, nýbrž v celém kosmickém okolí; vědomí, které měl člověk na Saturnu, které bylo zcela temné, avšak bylo jakýmsi vševědomím. Toho se mu dostane ke všem ostatním stavům vědomí, až jednou dospěje na Vulkán.

To je sedm stavů vědomí, které člověk musí prožít na své pouti kosmem. Každé vtělení Země poskytuje podmínky, které umožňují takové stavy vědomí. Jen tím, že na Měsíci byl do bytosti člověka vložen zárodek nervové soustavy, který se dále vyvíjel v náš dnešní mozek, bylo umožněno dnešní bdělé vědomí denní. Je nutné, aby byla vytvořena taková ústrojí, kterými se vyšší stavy vědomí mohou vyžít i fyzicky, jak to prožívá zasvěcenec již dnes duchovně.

Smyslem vývoje je, aby člověk mohl projít těmito sedmi planetárními stavy. Každý planetární vývoj je spojen s vývojem jednoho ze sedmi stavů vědomí člověka, a tím, co se děje na každé planetě, vytvářejí se fyzická ústrojí pro takový stav vědomí.

Na Jupiteru dostaneme výše vyvinuté psychické ústrojí. Na Venuši se vytvoří ústrojí, kterým člověk bude moci vyvinout fyzicky vědomí, které má dnes zasvěcenec na úrovni dévachanské. Na Vulkánu to bude pak ono spirituální vědomí, které má dnes zasvěcenec, vystoupí-li do vyšších oblastí světa dévachanského, světa rozumového.

V příští rozpravě probereme tyto planety jednotlivě, neboť jako naše Země dříve, například v době atlantské nebo lemurské, měla jiné vzezření než dnes, a jak i později nabude jiného vzezření, tak i Měsíc, Slunce a Saturn prošly jinými stavy, a tak prožijí různé stavy i Jupiter a Venuše.

Poznali jsme velké obsáhlé okruhy planetární a v příští rozpravě se budeme zaměřovat změnami, kterými tyto planety prošly, jakožto dějstvím lidského vývoje.

IX. Sluneční lidé, duchové ohně

Poměr vědomí měsíčního a slunečního k vědomí pozemskému - Poměr vědomí saturnského k pozemskému - Zrcadlení na Saturnu - Vývojový život na Saturnu - Vyšší články podstaty vyšších bytostí - Duchové egoismu, Asuras, zaostali duchové saturnští - Přeměna ve slunečním vývoji - Charakteristika slunečního vývoje - Sluneční lidé, duchové ohně - Kristus jako vůdce vývoje na Slunci - Duchovní původ slunečních skvrn - Říše na Saturnu a na Slunci - Původ sluneční pleteně /plexus solaris/ - Význam pojmenování dnů v týdnu

S tím, jak lidstvo postupovalo třemi vtěleními před dobou naší dnešní Země, a to vtělením saturnským, slunečním a měsíčním, se nejspíše obeznámíme, budeme-li člověka pozorovat ještě jednou dodatečně ve spánku a ve snu. Spí-li člověk, vidí jasnovidce tělo astrální a v něm uzavřené já jakoby se vznášet nad tělem fyzickým. Toto tělo astrální je pak mimo tělo fyzické a éterické, avšak zůstává s nimi spojeno; vysílá takřka vlákna, lépe řečeno proudy do všeobecného těla kosmického, do kterého se téměř hrouží. Astrální tělo vysunuje jakási tykadla do velké kosmické astrální tělesnosti.

Kdybychom si tento stav představili jako trvalý, kdyby zde na fyzické úrovni byli jen lidé, jejichž tělo éterické by pronikalo tělo fyzické a nad nimi by se vznášela astrální duše s naším já, pak by to byl stav, ve kterém kdysi lidstvo žilo na Měsíci. Na Měsíci však toto astrální tělo nebylo tak silně odděleno od těla fyzického. Právě tak silně se hroužilo do těla fyzického, jak se vysunovalo do kosmu.

Představíme-li si však stav, jaký je dnes u člověka ve spánku, ale zároveň tak, že ani snění není možné, pak se nám objeví stav, ve kterém lidstvo žilo na Slunci. A kdybychom si nyní představili, že člověk zemřel, že jeho tělo éterické, spojené s tělem astrálním a já, je venku mimo tělo fyzické, ale tak, že spojení není úplně přerušeno, že co je venku, je pohrouženo do okolní kosmické látky a že toto seskupení sesílá své paprsky a pracuje na fyzické tělesnosti, pak máme stav, ve kterém žilo lidstvo na Saturnu. Dole na světovém tělese Saturnu bylo obsaženo jen to, co je dnes v naší pouhé tělesnosti. To bylo takřka obklopeno étericko-astrální atmosférou, do níž byla pohroužena já.

Na Saturnu byli již skutečně lidé v temném vědomí. Tyto duše měly za úkol udržovat v pohyblivosti a činnosti cosi, co k nim dole náleželo. Pracovaly shora na svém fyzickém těle jako hlemýžď na svém domku; tak pracovaly zvenčí jako nástroj na tělesných ústrojích. Popíšeme, jaké vzezření mělo to, na čem duše shora pracovaly. Popíšeme tento fyzický Saturn.

Řekl jsem, že to, co se tam jako fyzická tělesnost vytvořilo, byly zárodky smyslových ústrojí. Co žilo v člověku jako zárodky smyslů, zpracovávaly duše zevně na povrchu Saturnu. Byly skutečně ve světovém prostoru, který obklopoval Saturn. Dole byla jejich dílna, kde pracovaly na typech pro oči a uši i pro ostatní smyslová ústrojí.

Co bylo pak základní vlastností této saturnské látky? Je obtížné to naznačit, protože stěží máme ve své dnešní řeči přiléhavé výrazy, neboť i naše slova jsou zcela zmaterializovaná, vhodná jen pro fyzickou úroveň. Přece je však slovo, které může vyjádřit tuto jemnou práci. Lze ji označit výrazem - zrcadlit se. Saturnská látka měla vlastnost zrcadlit, odrážet zpět ve všech svých částech to, co přicházelo zvenčí jako světlo, jako tón, jako vůně, jako chuť. Tuto činnost bylo možno ve světovém prostoru vnímat jako zrcadlení se v zrcadle Saturnu. Tento stav lze přirovnat ke skutečnosti, že díváme-li se jinému člověku do oka, hledí na nás z něho vlastní obraz.

Tak vnímaly duše lidí sebe samy, avšak nikoli jen jako obraz, nýbrž chutnaly, čichaly, vnímaly sebe samy v určitém pocitu tepla. Tak byl Saturn zrcadlící planetou. Lidé, žijící v atmosféře, hroužili své bytosti do těchto útvarů, a z obrazů, které zde povstávaly, se tvořily zárodky k smyslům, neboť to byly obrazy, které působily tvořivě.

Mysleme si, že stojíme před zrcadlem, ze kterého na nás hledí vlastní obraz. Tento obraz by počal být činným, nebyl by mrtvým obrazem jako u dnešního neživého zrcadla. Taková asi byla činnost Saturnu, takový asi byl způsob, jakým lidé na Saturnu žili a konali svůj úkol.

To se odehrávalo dole v saturnském tělese, nahoře měly duše hluboké vědomí transu, o němž jsme mluvili v předešlé rozpravě, nevěděly nic o tomto zrcadlení, pouze je působily. V tomto hlubokém vědomí transu chovaly v sobě celý vesmír a z jejich bytostí se zrcadlil celý tento vesmír, samy však byly pohrouženy do základní látky duchovní povahy. Nebyly samostatné, nýbrž článkem duchovnosti, která Saturn obklopo-

vala. Proto nemohly duchovně vnímat. Vyšší duchovní bytosti vnímaly jejich pomocí. Byly ústrojími duchovních bytostí, které tehdy vnímaly.

Saturn tehdy obklopovalo množství vyšších duchovních bytostí. Ve sféře Saturnu byly obsaženy duchovní bytosti, které křesťanská esoterika nazývá posly božství, anděly, archanděly, prasilami, projevujícími se mocnostmi. Jako náleží ruka k organismu, tak náležely duše lidí k těmto bytostem, a jako nemá ruka samostatné vědomí, tak se i těmto duším nedostávalo vlastního vědomí. Pracovaly z vědomí vyšších duchovních bytostí, z vyššího světového vědomí a vytvářely obrazy svých smyslových ústrojí. Tyto obrazy se staly tvořivými a pracovaly na saturnské látce. Tuto saturnskou látku si nesmíme představovat tak hustou, jako je látka našeho dnešního těla. Nej hustší stav, jehož Saturn vůbec mohl dosáhnout, nebyl ani tak hustý, jako náš dnešní vzduch. Saturn se stal též fyzickým, ale dospěl jen k hustotě, kterou nazýváme hustotou ohně, tepla, ve kterém dnešní fyzika nespátřuje již vůbec žádnou hmotu. Teplo je však pro okultistu jemnější látka než plyny; má tu vlastnost, že se může rozpínat. A poněvadž Saturn sestával z této látky, měl dar rozpínat se z nitra, vyzařovat a zrcadlit. Takové těleso vše vyzařuje, nemá potřebu v sobě cokoliv podržet.

Saturn nebyl stejnoměrnou látkou, nýbrž takovým útvarem, ve kterém by bylo možno vnímat různé diferencování, různé konfigurace, různé útvary. Později se ústrojí zaokrouhlila dokonce v buňkovité kulovité útvary - jenže buňky jsou dnes malé, tenkrát to byly velké kulovité útvary, asi jako moruše nebo ostružina.

Na Saturnu bychom nemohli vidět, neboť zmíněné zrcadlení odráželo vše, co zvenčí přicházelo jako světlo. V této saturnské látce bylo všude temno, jen ke konci svého vývoje počalo toto těleso poněkud zářit. V okolí atmosféry saturnské látky bylo množství bytostí, nikoli jen lidí, kteří si připravovali svá smyslová ústrojí. Duše člověka nebyla tehdy ještě tak dalece vyvinuta, aby se sama mohla propracovat. Pracovala spolu s jinými duchovními bytostmi, za jejich vedení.

Samostatně, jak dnešní člověk pracuje, pracovaly na Saturnu určité bytosti, které byly tehdy na stupni člověka. Nemohly ovšem mít takovou podobu jako dnešní člověk, poněvadž teplo bylo jedinou substancí Saturnu. Byly však co do své inteligence, co do vědomí svého já na stupni dnešního člověka, avšak nemohly si vytvořit fyzické tělo a mozek. Při-

hlédneme k nim poněkud blíže. Dnešní člověk se skládá ze čtvernosti: fyzického, éterického, astrálního těla a já, a v já jako v loha je obsaženo duchovní já, životní duch a duchovní člověk (manas, budhi a átman).

Nejnižší, třebaže svým způsobem nejdokonalejší článkem na zemské planetě je fyzická tělesnost. Nejblíže vyšším článkem je tělo éterické, pak tělo astrální a já. Jsou též bytosti, které nemají fyzické tělo. Jejich nejnižším článkem je tělo éterické. Nemají zapotřebí fyzické tělo, aby byly činné v našem smyslovém světě; zato mají článek, který je vyšší než náš sedmý článek.

Jiné bytosti mají jako nejnižší článek tělo astrální a zato mají článek devátý, a opět jiné, které jako nejnižší článek mají naše já, mají desátý článek. Přihlédneme-li k bytostem, které mají já jako nejnižší článek, musíme říci, že se skládají z:

já
duchovního já
životního ducha,
duchovního člověka.

Potom přichází osmý, devátý a desátý článek, to, co nazývá křesťanská esoterika svatou trojností:

Duch Svátý,
Syn čili Slovo,
Otec.

V theosofické literatuře se nazývají třemi Slovy (Logoi). Tyto bytosti, jejichž nejnižším článkem je já, byly právě ty, které v saturnském vývoji pro nás přicházejí zvláště v úvahu. Byly na stupni, na kterém je dnes člověk. Mohly být činné ve svém já za zcela jiných poměrů, které jsem vylíčil. To byli předkové dnešních lidí, lidé saturnští. Vyzařovali na povrch Saturnu své já, nejzevnější článek své bytosti, vložili je do fyzické tělesnosti, která se tvořila na povrchu Saturnu.

Tak se postarali o to, že tělo fyzické bylo připraveno tak, aby se mohlo později stát nositelem já. Jen takové fyzické tělo, jaké dnes máme, s nohama, rukama a s hlavou i se vělenými smyslovými ústrojími,

se mohlo stát nositelem já na čtvrtém stupni vtělení, na Zemi. Bylo nutné, aby člověku byl k tomu na Saturnu vložen zárodek. Tyto bytosti, nadané na Saturnu dnešním já, nazýváme též duchy egoismu.

Egoismus je jevem, který má dvojitou stránku: jednu prospěšnou a druhou zavržitelnou. Kdyby tenkrát na Saturnu i na následujících planetách nebyla vždy znovu vkládána bytost egoismu do lidského nitra, nestal by se člověk nikdy samostatnou bytostí a nemohl by nikdy sobě samému říkat „já“. Do naší tělesnosti vočkoval již vývoj saturnský množství sil, které nás činí samostatnou bytostí a ostře nás odlišují ode všech bytostí jiných. K tomu působili duchové egoismu, zvaní též Asuras.

Jsou mezi nimi dva druhy, nehledě k menším rozdílům. Jeden druh jsou ti, kteří vypěstovali egoismus ušlechtilým samostatným způsobem, kteří stále stoupali výše a výše, pěstujícíce smysl pro svobodu; to je prospěšná samostatnost egoismu. Tyto duchovní bytosti vedly lidstvo všemi následujícími planetami a staly se vychovateli lidstva k jeho samostatnosti.

Na každé planetě jsou však i takové duchovní bytosti, jež ve vývoji zůstaly pozadu, nechťely dále. Z toho poznáváme zákon: jestliže to nejlepší klesne, spáše-li „největší hřích“, to je, nechce-li jít s vývojem, pak se stává tím nejšpatnějším.

Ušlechtilý smysl pro svobodu se zvrhl ve svůj opak. To jsou duchové pokušení, kteří svádějí k zavržitelnému egoismu; ještě dnes jsou tyto zlé duchovní saturnské bytosti v našem okolí. Vše zlé má svoji sílu od těchto duchovních bytostí.

Každá planeta, když dokončila svůj vývoj, se opět zduchovňuje, takřka mizí a přechází ve stav spánku, aby znovu z tohoto stavu vzešla. Tak i Saturn. Jeho nejbližším vtělením je Slunce, ono Slunce, které bychom obdrželi, kdybychom vše to, co je dnes na Slunci, Měsíci a Zemi, se všemi pozemskými a duchovními bytostmi smísili jako v kotli. Sluneční vývoj se vyznačuje tím, že tělo éterické vstoupí do fyzického těla člověka, které bylo dole připraveno. Slunce má již hustší tělesnost než Saturn, lze ji přirovnat k dnešnímu vzduchu. Vidíme, jak lidskou fyzickou tělesnost, vlastní tělo, které jsme si vytvořili, na Slunci proniká éterické tělo. Člověk je na Slunci zahalen do těla vzdušného, jako na Saturnu do těla tepelného. Jeho éterické tělo bylo již dole, avšak v atmosféře Slunce bylo jeho tělo astrální a já včleněno do velkého všeobecného astrálního

těla slunečního. Člověk působil dolů do fyzického a éterického těla, podobně jako dnes ve spánku, když naše tělo astrální vystoupí a pracuje na těle fyzickém a éterickém. Tehdy jsme pracovali na prvních zárodcích ke všemu tomu, čím dnes jsou ústrojí vzrůstu, trávicí a rozmnožovací, přetvářeli jsme zárodky smyslových ústrojí ze Saturnu, z nichž některá podržela svůj charakter a jiná byla přeměněna ve žlázy a v ústrojí vzrůstu.

Všechna ústrojí vzrůstu a rozplozování jsou přetvořená smyslová ústrojí, která pronikla tělo éterické. Srovnáme-li tělo Slunce se Saturnem, shledáváme určitý rozdíl. Saturn byl ještě jakýmsi zreadlicím povrchem, odrážel svým zářením vše, co přijímal jako chuť, vůni a jako všechna smyslová vnímání. Tak tomu na Slunci nebylo. Zatímco Saturn odrážel vše zpětným zářením, aniž by si něco z toho osvojoval, Slunce se pronikalo vším, co přijímalo, a pak to teprve vyzařovalo nazpět. Bylo to možné, poněvadž Slunce mělo tělo éterické. Jeho tělo, prosycené tělem éterickým, si počínalo tak, jak to dnes činí rostlina se světlem slunečním. Přijímá světlo sluneční, proniká se jím a vrací je. Postavíme-li rostlinu na temné místo, ztrácí barvu a vadne. Bez světla nemá zelené barvivo. Tak tomu bylo s naším vlastním tělem na Slunci, které bylo pronikáno nejen světlem, nýbrž i jinými ingrediencemi; a jako rostlina vrací světlo, když se jím posílila, tak vyzařovalo kdysi Slunce světlo i vše jiné nazpět, když síly, které do něho vstoupily, v sobě zpracovalo. Avšak nejen světlem, nýbrž i chutí, vůní, teplem a všemi jinými silami se Slunce pronikalo a vyzařovalo je opět ven.

Proto bylo i naše vlastní tělo na Slunci ve stavu rostliny. Jeho vzezení nebylo takové, jaké je u dnešní rostliny, neboť ta se vytvořila teprve na Zemi. To, co nosíme dnes v sobě, žlázy, které nazýváme ústrojími vzrůstu a rozplozování, bylo na Slunci tak, jak jsou dnes na Zemi hory a skály.

Na těchto ústrojích jsme pracovali, jako dnes člověk pěstuje a obdělává například sad. Slunce vyzařovalo ingredience světového prostoru nazpět, zářilo nejnádhernějšími barvami a proudily z něho nejrozkošnější vůně a podivuhodné znění. Staré Slunce bylo ve světovém prostoru podivuhodnou bytostí. Takto pracovali lidé tenkrát na Slunci na vlastní tělesnosti, jako jistí živočichové, koráli, pracují zvenčí na své stavbě. To se dělo za vedení vyšších bytostí, které sídlily v atmosféře Slunce.

Musíme se zvláště zabývat jednou kategorií těchto duchovních bytostí, která tehdy byla na stupni, na kterém je dnes člověk. Na Saturnu se setkáváme s duchy egoismu, kteří člověku vložili do nitra smysl pro svobodu a samostatnost a byli na stupni lidí. Na Slunci to byly jiné bytosti, které jako nejnižší článek neměly já, nýbrž astrální tělo. Skládaly se z astrálního těla, já, duchovního já, životního ducha a duchovního člověka a pak z osmého článku, který křesťanská esoterika nazývá Svätým Duchem; a konečně devátý článek, Syn, „Slovo“ ve smyslu Janova evangelia, byl nejvyšší.

Desátý článek ještě neměly. Počaly však vyvíjet tělo astrální. To byly duchovní bytosti, které byly činné na Slunci a vedly veškerou astrální práci. Liší se od dnešního člověka tím, že člověk dýchá vzduch, protože vzduch je v okolí Země, zatímco tyto duchovní bytosti dýchaly teplo či oheň. Slunce samo bylo jakousi vzdušnou látkou. Co ji obklopovalo, byla ona hmota, která dříve sama tvořila Saturn: oheň, teplo. Část, která se zhuštila, vytvořila Slunce z plynu, a co se nemohlo zhuštit, bylo vlnícím se mořem ohně. Tyto bytosti mohly na Slunci žít tak, že vdechovaly a vydechovaly teplo, oheň. Proto nazýváme tyto bytosti *duchy ohně*. Byly na Slunci na stupni člověka a pracovaly ve službách lidstva. Tito sluneční duchové čili duchové ohně prožili pozdější vznešený vývoj.

Člověk byl tehdy na stupni vědomí spánku, kdežto tito sluneční duchové ohně dosáhli již vědomí já. Od té doby se vyvíjeli dále a dostoupili vyšších stupňů vědomí. V křesťanské esoterice se nazývají archanděly. A nejvýše vyvinutou duchovní bytostí, která na Slunci byla duchem ohně a která je dnes ještě na Zemi činná s nejvýše vyvinutým vědomím, je Kristus. Právě tak jako nejvýše vyvinutým duchem saturnským je Bůh Otec. Pro křesťanskou esoteriku byl proto v těle z masa a kostí Ježíše Krista vtělen tento sluneční duch ohně, nejvyšší vládce duchovních slunečních bytostí. Aby mohl přijít na Zemi a stát se zde činným, musel zařídit svůj život fyzického těla podle stejných pozemských podmínek, jako ostatní lidé.

Na Slunci máme tedy co činit se slunečním tělem, takřka s tělem sluneční planety, s duchy já, kteří jsou duchy ohně a s vládcem tohoto Slunce, jenž je ve vývoji nejvýše, s Kristem.

V době, kdy Země byla Sluncem, byl tento duch ústředním duchem Slunce. Když se Země stala Měsícem, postoupil ve vývoji výše, ale zů-

stal v okruhu Země. Je tak nejvyšším planetárním duchem Země. Dnes je Země jeho tělem, jak tehdy bylo jeho tělem Slunce.

Proto musíme brát doslova výrok Janova Evangelia: „Kdo jí můj chléb, ten šlape mne nohama“. Neboť Země je tělem Kristovým. A jedí-li lidé chléb, který je vzat z těla Země, a kráčeji-li po Zemi, šlapou nohama tělo bytosti Kristovy. Tento výrok musíme brát doslova, jako je nutno brát doslovně vůbec všechny náboženské památky. Je třeba nejprve poznat písmo v jeho pravém významu a pak hledat ducha.

Ještě něco: v této sluneční látce nedospěly všechny bytosti na stupeň vývoje, o kterém jsem mluvil. Mnohé zůstaly pozadu na stupni saturnského bytí. Nemohly to, co zářilo do světového prostoru, do sebe přijmout a přijmouce tyto síly, opět je vrátily nazpět; byly nuceny je vracet nazpět přímo, aniž by se jimi bývaly pronikly.

Tyto bytosti se proto objevily na Slunci jako jakési temné včleněné části, jako něco, co nemohlo vyzářovat vlastní světlo. Protože byly tyto části uzavřeny ve sluneční hmotě a obklopeny ostatní látkou, která vysílala vlastní světlo, působily jako temná místa. Musíme proto rozeznávat taková sluneční místa, která zářila do světového prostoru to, co dříve přijala a taková, která nic nemohla vyzářovat. Tak působily tyto síly, které se na Saturnu ničemu nepřiúčily, jako temné části, vsunuté mezi ostatní sluneční látku. Jako v lidském těle se všude nesetkáváme se žlázami a ústrojími vzrůstu, ale i s mrtvými částmi, včleněnými do okolního živoucího těla, právě tak bylo Slunce proniknuto takovými temnými vsunutými částmi.

Naše dnešní Slunce je potomkem dávné látky sluneční Země. Ta vyloučila Měsíc a Zemi a nejlepší síly si podržela. Co bylo v tehdejší sluneční látce jako zbytky Saturnu, zůstalo ve zbytkové formě na dnešním Slunci jako takzvané sluneční skvrny. Ty jsou posledními zbytky Saturnu, které zůstaly jako temné části, včleněné do zářící sluneční látky. Naše okultní moudrost odhaluje skryté duchovní prameny fyzických skutečností. Materiální věda zjišťuje fyzické příčiny slunečních skvrn pomocí astronomie a astrofyziky, avšak duchovní příčiny jsou v oněch zaostalých zbytcích Saturnu.

Zeptejme se nyní, jaké říše byly na Saturnu? Jen jedna říše, jejíž poslední zbytky jsou v dnešním nerostu. Mluvíme-li o tom, že člověk prošel říší nerostnou, nesmíme při tom myslit na naše dnešní nerosty. Mu-

síme při tom mít spíše na zřeteli poslední zbytky saturnské říše nerostné ve svých očích, uších a v jiných smyslových ústrojích. To jsou v nás nejvíce fyzické a nejvíce nerostné součásti. Přístroj oka je jako fyzikální přístroj a zůstává také určitou dobu po smrti nezměněn.

Říše saturnská postupuje na Slunci k jakémusi rostlinnému bytí. Vlastní tělo člověka se počíná vyvíjet jako rostlina. Co zůstalo pozadu jako saturnská říše, bylo jakousi sluneční říší nerostnou a mělo podobu zakrnělých smyslových ústrojí, která nemohla dosáhnout svého cíle.

Ale všechny tyto bytosti na Slunci, které byly nastávajícími lidskými těly, v sobě neměly nervovou soustavu. Ta byla včleněna teprve astrálními těly na Měsíci. Ani dnešní rostliny nemají nervovou soustavu. Je nedorozuměním materiální vědy, připisuje-li jim nervovou soustavu.

Tato astrální těla, zejména ta, která pocházela od duchů ohně, vysílala jakési proudění do tělesnosti, která byla dole jako tělo fyzické a éterické. Toto světelné proudění se rozvětvovalo. Posledním zbytkem těchto slunečních proudů, které se později zhustily a ještě později přijaly vnější formu, je ústrojí, které nazýváme sluneční pletení. Je to poslední dozvuk dávného, do substance zhuštěného vzařování na Slunci. Proto ho nazýváme plexus solaris, sluneční pletěň. Musíme si představit těla, která jsme měli na Slunci tak, jako by do nich shora vnikaly paprsky, které se stromovitě rozvětvují a proplétají. Tak se nám projevuje Slunce v četných rozvětveních, která jsou v naší sluneční pletení. Tato rozvětvení znázorňuje germánská mytologie v takzvaném světovém jasně, které ovšem značí ještě mnoho jiného.

Pak přešlo Slunce do stavu spánku a přetvořilo se v oběžnici, kterou okultně nazýváme Měsícem. Máme tu co činit se třetím vtělením Země, které nám uvádí před zrak opět určitého vládnoucího ústředního ducha.

Jako se nám projevuje nejvyšší vládce Saturnu jako Bůh Otec, nejvyšší Bůh Slunce - sluneční Bůh jako Kristus, tak se nám projevuje vládce měsíční podoby Země jako Duch Svatý se svými zástupy, které se v křesťanské esoterice nazývají poslové božství, angeli, andělé.

Tak jsme seznali dva dny stvoření, které se nazývají v esoterní mluvě Dies Saturni - den Saturnův, sobota; Dies Solis - den Slunce, neděle.

K tomu přistupuje Dies Lunae - den Měsíce, pondělí. Lidé měli vždy vědomí, že tu jde o vůdčí božství Saturnu, Slunce a Měsíce.

Výrazy „dies“- den a „deus“- bůh jsou téhož původu, takže právě tak dobře lze „dies“ přeložit slovem den i božství. Právě tak lze pro Dies Solis použít výraz *den sluneční*, neděle, jako *sluneční božství* a míníme tím zároveň Ducha Kristova!

X. Měsíční lidé

Přehled předchozí látky - Přechnodný stav vývoje slunečního v měsíční - Charakteristika vývoje měsíčního - Měsíční předek člověka jako bytost, nemající ještě já - Měsíční říše - Jmeli - Měsíční lidé - Ruah, ohnivá mlha měsíční - Zárodky výživy a krevního oběhu v době měsíční - Schopnost vydávat zvuky - Počátky vývoje zemského

Mluvili jsme o různých vtěleních naší oběžnice, o vtělení saturnském a slunečním, a chceme si krátce oživit v paměti, že na této sluneční oběžnici, předchůdci naší Země, se člověk vyvinul až na ten stupeň, že měl tělo fyzické a éterické, že tedy vystoupil k jakémusi rostlinnému bytí. Uvedl jsem, jak odlišné ovšem bylo toto rostlinné bytí od toho, co dnes známe ve svém okolí jako rostlinný svět. Rostliny, které nás dnes obklopují, vznikly teprve na naší zemské oběžnici. Popsali jsme též určitým způsobem, jak tím, že tito lidští předkové na Slunci měli tělo éterické, vytvářeli ve svém fyzickém těle hlavně ona ústrojí, která známe jako žlázová ústrojí vzrůstu, rozplozování a výživy. To vše bylo možno na Slunci zaznamenávat, jako na naší Zemi skály, kameny a rostliny. Mimoto tu byla říše, kterou můžeme označit jako zaostalou říši saturnskou, která obsahovala zárodek pozdějších nerostů. Tedy ne takový nerost, jak ho známe dnes, o něm nemůže být ani řeč na tomto slunečním tělese, ale těla, která si nezískala schopnost přijmout do sebe tělo éterické a tím zůstala v určitém smyslu pozadu na stupni nerostu, který člověk dříve na Saturnu prožil. Musíme tedy mluvit o dvou říších, které se vytvořily na Slunci. V theosofické literatuře se stalo zvykem hovořit o tom, že člověk prošel říší nerostnou, rostlinnou a živočišnou. Vidíme, že to je nepřesný způsob vyjadřování. Tato říše nerostná na Saturnu měla zcela jinou podobu. V těchto podobách nerostné říše byly prvě zárodky, první poslové našich smyslových ústrojí předznamenány jako vzory.

Právě tak nebyla na Slunci rostlinná říše jako je dnešní. Vše, co dnes žije v člověku jako ústrojí vzrůstu, zejména žlázová ústrojí, mělo rostlinný ráz, protože je pronikalo tělo éterické.

Tento stav sluneční prošel pak jakýmsi stavem spánku, zatemněním, latencí. Nesmíme si však představovat, že prochází-li taková oběžnice stavem spánku, probíhá tento stav v nečinnosti, že je to stav nicotnosti.

Je to právě tak málo, jako dévachanský stav člověka. Dévachan člověka není stavem nečinnosti. Viděli jsme spíše, jak je člověk v tomto světě bez přestání činný a spolupracuje velmi důležitým způsobem na vývoji Země. Pro dnešní vědomí člověka je však tento stav jakýmsi stavem spánku, pro jiné vědomí se ale jeví jako stav skutečně zvýšené činnosti. Oběžnice prochází nebeskými, vyššími stavy, za kterých se s ní dějí důležité změny. Tento stav nazýváme theosofickým výrazem „pralaja“.

Pokusíme se udělat si představu, jak Slunce prošlo takovým stavem a jak se ze Slunce vyvinulo to, co nazýváme v okultismu třetím stavem naší Země, Měsícem. Kdybychom mohli tomuto ději přihlížet, bylo by se nám objevilo asi toto: byli bychom viděli, jak během milionů let bytí Slunce mizí a po dalších milionech let, po uplynutí určitého stavu soumraku, opět zazařuje, a to je počátek měsíčního okruhu.

V první době, když Slunce opět zazařilo, nebylo po oddělení Slunce a Měsíce vůbec stopy. Obě tělesa byla ještě pohromadě jako ve věku slunečním. Nejprve se udalo cosi, co bychom mohli nazvat opakováním dřívějších stavů. Co se stalo na Saturnu a na Slunci, opakovalo se nyní na jistém vyšším stupni. Pak nastala zvláštní změna ve stavu tohoto Slunce, které nyní znovu vzešlo. Od Slunce se oddělil Měsíc. Dvě oběžnice či spíše jedna stálice a jedna oběžnice vznikly z dávné sluneční soustavy. Vytvořily se dvě hmoty: jedna větší, Slunce a jedna menší, Měsíc.

Měsíc, o kterém nyní mluvíme, neobsahoval jen to, co obsahuje dnešní Měsíc, nýbrž spíše vše to, co obsahuje dnešní Země a Měsíc jako různé substance a bytosti. Kdybychom to vše smísili, dostali bychom Měsíc, o kterém mluvíme a který se tehdy od Slunce oddělil.

Slunce se stalo stálicí, která dala vystoupit nejlepším látkám spolu s duchovními bytostmi. Tím „postoupilo“ na úroveň řádu stálice. Když ještě bylo planetárním Sluncem, obsahovalo to vše ještě v sobě. Protože však nyní ponechalo samostatné oběžnici to, co by vyšším duchovním bytostem bylo překážkou v jejich dalším vývoji, stalo se stálicí. A před námi ve vesmíru se stává nyní skutečností: je zde výše vyvinuté těleso, stálice, a okolo něho v prostoru se pohybující oběžnice, která je méně cennější, Měsíc, tj. dnešní Měsíc a dnešní Země v jednom.

Tento pohyb Měsíce okolo Slunce byl zcela jiný, než je pohyb dnešní Země. Sledujeme-li tuto skutečnost, můžeme rozlišovat dvojitý pohyb.

Především se Země otáčí okolo Slunce a za druhé se otáčí sama. Posledně zmíněným pohybem, který se opakuje v roce asi 365-krát, vzniká, jak víme, den a noc, předešlým pohybem čtyři roční období.

Na starém Měsíci to tak nebylo. Tento Měsíc byl v jistém vztahu „zdvořilejším“ tělesem ke svému Slunci, než je naše Země. Pohyboval se totiž kolem Slunce tak, že se k němu obracel vždy toutéž stranou, se nikdy k němu nebyl otočen opačnou stranou. Na dráze okolo Slunce se otáčel pouze jednou kolem své osy. Takový pohyb zcela jiného rázu má však značný vliv na bytosti, které se vyvíjejí na této oběžnici.

Popíšeme nyní tuto měsíční oběžnici. Především musím říci, že člověk sám postoupil ve svém vývoji opět o krok dále, než byl na Slunci a Saturnu. Byl nyní tak daleko, že se skládal nejen z fyzického a éterického, nýbrž i z astrálního těla. Měl tedy tyto tři články, ne však ještě své já. Následek toho byl, že člověk na Měsíci postoupil ke třetímu stavu vědomí, které jsem popsal jako obrazné vědomí a kterého poslední zbytek nacházíme v obrazném vědomí snu dnešního člověka. Tím, že se včlenilo astrální tělo v ostatní tělo, vznikly na těchto tělech, zejména na těle fyzickém, změny.

Viděli jsme, že na Slunci byla nejvyšším útvarem v těle fyzickém ústrojí žlázová, jak určitá místa byla proniknuta zářeními, která se později ztuhlila v dnešní sluneční pleť. Práci těla astrálního na fyzickém těle v době měsíční vznikly prvé počátky nervové soustavy a včlenily se nervy, se kterými se v podobném způsobu setkáváme v nervech míchových.

Připomeňme si však toto: člověk neměl tehdy ještě samostatné já, jen tři uvedená těla byla samostatná. Toto já člověka bylo v atmosféře, v okolí Měsíce právě tak, jako dříve tělo éterické na Saturnu a tělo astrální na Slunci; a z této sféry pracuje já, pohroužené do božské základní substance, na fyzickém těle.

Uvědomíme-li si, že já tehdy ještě pracovalo jako druh božských bytostí, že ještě tehdy nebylo vyčleněno a nevystoupilo ze souvislosti s těmito božskými bytostmi, vidíme, že na jeho pouti k pozemskému bytí doznalo na jedné straně jakéhosi zhoršení a na druhé straně i jakéhosi zlepšení. Zlepšení potud, že já se osamostatnilo, zhoršení potud, že bylo nyní vydáno všanc vší pochybnosti, všem omylům, všemu zlému a špatnému.

Toto já pracovalo z božské duchovní substance. Pracuje-li dnes také já z astrální úrovně na fyzickou úroveň, je to skupinová duše zvířecí. Jako dnes pracují tyto zvířecí skupinové duše do nitra zvířat, tak pracovalo tehdy já zvenčí do tří těl. Mohlo dát vznik vyšším tělům, než jsou těla dnešních zvířat, poněvadž tehdejší já pracovalo z božské substance. Na Měsíci byly tehdy bytosti, které svým vzezřením, vším, čím byly, stály výše než dnešní opice, avšak nebyly tak vysoko, jako je dnešní člověk. Byla to říše na stupni mezi dnešním člověkem a zvířetem.

Pak byly ještě dvě další říše, které zůstaly ve vývoji pozadu. Jedna, která již z doby sluneční nebyla schopna přijmout tělo astrální, která se tedy zastavila na stupni, na kterém byla žlázová ústrojí na Slunci. Tato druhá říše na Měsíci stála na stupni mezi dnešním zvířetem a dnešní rostlinou. Tvořila ji jakási rostlinná zvířata. Dnes na Zemi takové bytosti bezprostředně nejsou, setkáváme se pouze s jejich rudimentárními zbytky.

Byla zde ještě třetí říše, která si na Slunci podržela stav saturnský a stála uprostřed mezi nerostem a rostlinou. Na Měsíci se tedy setkáváme s trojí říší: s rostlinným nerostem, se zvířecí rostlinou a s lidským zvířetem.

Dnešní nerostná půda, po které chodíme, na Měsíci ještě nebyla. Nebyly ještě skály ani orná půda. Nejnížší říše stála na stupni mezi rostlinou a nerostem. Z této říše sestávala celá měsíční substance. Povrch Měsíce byl podobný rašeliníšti, ve kterém rostliny tvořily jakousi rostlinnou kaši. Měsíční bytosti se pohybovaly po kašovitě rostlinné látce. Takové bylo po jistou dobu vývoje vzezření Měsíce. Bylo by možné jej přirovnat k vařené zelenině.

Skály v dnešním smyslu nebyly, nejvýše tu byly jisté včleněné části, které by bylo možno srovnat s látkou, kterou tvoří dřevo nebo kůra stromů.

Tyto popsané měsíční hory sestávaly ze zdřevěnělin, z dřevitých látek, ze zdřevěnělé kašovitě rostlinné hmoty. Byly to staré, vyschlé rostliny. Tyto útvary byly předchůdci dnešní nerostné říše. Na nich rostla rostlinná zvířata, která nemohla vykonávat samostatné pohyby a byla upoutána na půdu, jako dnes koráli.

V mýtech a pověstech, v nichž je skryta hluboká moudrost daná zasvěcení, zůstala uchována vzpomínka na tyto stavy, a to v mýtu o smrti

Baldurově. Germánský bůh slunce či světla měl kdysi sen, ve kterém mu byla zvěstována jeho brzká smrt. To zarmoutilo bohy z pokolení Asů, kteří ho milovali, a přemýšleli, jak ho zachránit. Kdysi bozi pořádali hry a při nich vrhali po Baldurovi různé předměty, aniž ho zranili. Věděli, že je nezranitelný. Loki, protivník Asů, bůh temnoty, přemýšlel o tom, jak Baldura usmrtit. Zaslechl od Friggy, která si dala ode všech bytostí od přísáhnout, že Baldura neusmrtí, že venku je jistá rostlina, jmelí, která tuto přísahu nevykonala. Lstivý Loki vzal jmelí, přinesl je slepému bohu Hödurovi, který nevěda, co činí, jmelím Baldura usmrtil. Takto se vyplnil zlý sen pomocí jmelí. To hraje určitou úlohu v lidových obyčejích. Ve jmelí má svůj výraz něco tajuplného, strašidelného. To, co bylo učeno v mystériích dávných trottů a druidů o jmelí, přešlo jako pověst a zvyk do národního života.

Pravdou je: na Měsíci byla zmíněná kašovitá půda, složená z nerostných rostlin. Na ní vyrůstala měsíční rostlinná zvířata. Ta se dále vyvíjela a dosáhla na Zemi vyšších stavů. Určité takové bytosti však zůstaly na stupni měsíčním a když povstala Země, mohly vzít na sebe jen zakrnělou podobu. Byly nuceny si podržet zvyky, které měly na Měsíci. Na Zemi mohly žít jen na rostlinném podkladě, jako příživníci, jako paraziti. Tak žije jmelí na jiných stromech, poněvadž je zaostalým zbytkem dávných rostlinných zvířat měsíčních.

Baldur byl výrazem toho, co se na Zemi dále vyvíjelo, co na Zemi přineslo světlo. Naproti tomu Loki, představitel temných mocností, zaostalosti, nenávidí pokrok a vše, co ve vývoji pokročilo. Proto je Loki protivníkem Baldurovým. Všechny zemské bytosti nebyly schopné proti Baldurovi, bohu, který Zemi dal světlo, něco podniknout, neboť mu byly rovny. Prošly vývojem. Pouze to, co zůstalo pozadu na stupni měsíčním, co se cítilo být spojeno s dávným bohem temnoty, to jedině bylo schopno usmrtit boha světla. Jmelí je i určitým léčivem, podobně jako jedý vůbec. Tak shledáváme v pozadí dávných lidových pověstí a zvyků kosmickou moudrost.

Připomeňme si nyní bytosti, které na Saturnu měly jako nejnižší tělo já. Připomeňme si dále, že byly na Slunci bytosti, které měly jako svůj nejnižší článek astrální tělo.

Na Měsíci byly bytosti, jejichž nejnižším článkem bylo tělo éterické. Skládaly se z těla éterického, astrálního, já, duchovního já, životního

ducha, duchovního člověka a ještě z jednoho vyššího, osmého článku, o kterém dnes ještě u člověka nemůžeme hovořit, z Ducha Svatého. Byli ti. Měly tehdy vývojovou hodnotu jako dnešní člověk. Křesťanská esoterika je nazývá anděly.

Jsou to bytosti, které stojí dnes bezprostředně nad člověkem, protože se vyvinuly až k stupni Ducha Svatého. Nazýváme je též duchy přísivitu čili lunárními pitriy.

Duchové já měli na Saturnu za vůdce bytost, kterou nazýváme Bůh Otec. Duchové ohně měli na Slunci za vůdce Krista, nazvaného ve smyslu Janova evangelia Logos. Na Měsíci byla vůdcem těchto duchů bytost, kterou v křesťanství nazýváme Duchem Svatým. Bytosti, které na Měsíci prožily lidství, neměly zapotřebí zde na Zemi sestoupit až k podobě fyzického těla.

Planetární útvary se stále více zhušťovaly. Dávný Saturn měl za svůj nejhustší stav pouze stav tepelné látky; stav sluneční to, co nazýváme dnes plyny, vzduchem. Ovšem musíme si tyto substance představovat poněkud hustší, než je dnešní teplo a plyny.

Na měsíčním stupni se plynové substance z doby Slunce zhustily tak, že vznikla kašovitá, hustě tekutá, proudící látka, která všechny tyto bytosti, i nejvyšší, zvířecí lidi, na Měsíci tvořila. Představíme-li si vaječný bílek o něco hustší, dostaneme asi tuto substanci, a do této substance člověka byla včleněna nervová soustava.

Tento Měsíc byl obklopen jakousi atmosférou, jejíž podoba byla zcela jiná než atmosféra zemská. Povahu této substance poznáme, vzpomeneme-li si na jedno místo z Goethova „Fausta“. Je to místo, kde Faust chce zaklínat duchy a dává vznik ohnivému vzduchu. To je vzduch, ve kterém jsou vodnaté látky rozpuštěny jako mlhy a ve kterém je možné, aby se vtělily duchovní bytosti.

Tento vzduch, který pronikají vodnaté substance a který nazýváme též ohnivým vzduchem, či ohnivou mlhou, dýchaly bytosti na Měsíci. Neměly plíce, dýchaly jakýmisi žábami jako dnes ryby. Takto dýchaly i ty nejvyšší bytosti.

Tento ohnivý vzduch, v hebrejské tradici nazvaný „ruah“, lze skutečně určitým způsobem znázornit. Tento „ruah“ je pro dnešního člověka ztracen, avšak staří alchymisté si pro něj mohli vytvořit podmínky a

mohli tím elementární bytosti učinit svými sluhy. Tato ohnivá mlha byla tedy v dobách alchymie něčím zcela známým a čím jdeme dále do minulosti, tím větší možnost měli lidé tento stav vytvořit. Tuto ohnivou mlhu dýchali naši předkové na Měsíci. Tento stav se dále vyvíjel, přetvořil se v náš dnešní vzduch a v to, co jinak na Zemi vzniklo působením ohně.

Atmosféru Měsíce, která měla vzezření jakéhosi dýmu nebo páry a měla určitý stupeň vysoké teploty, pronikaly v některých dobách více, jindy méně proudy, které visely jako provazce dolů ze vzduchu, hroužily se do lidských těl a pronikaly je.

Tak viselo lidské tělo měsíční na jakémsi provazci, který se táhl dále do atmosféry podobně, jako je dnešní dítě spojeno s mateřským tělem pupeční šňůrou. Na Měsíci to byla jakási kosmická pupeční šňůra a jí přicházely z ohnivého vzduchu látky do těla. Dají se přirovnat k tomu, co si člověk dnes sám vytváří, to je ke krvi. Já bylo však mimo člověka a vysílalo těmito provazci do těla cosi, co bylo podobné krvi. Tato substance proudila do těchto těl a opět z nich ven. Bytosti se nikdy nedotýkaly povrchu Měsíce, nýbrž obletovaly jej, asi jako kdyby vznášejíce se plavaly. Jako se pohybují dnešní vodní zvířata ve vodě, tak se pohybovala tato lidská zvířata měsíční. Byla to práce andělů, duchů přísůbitu, že nechávali proudit tyto krevní šťávy do lidí.

Tyto zde jiné poměry měly za následek také něco jiného. Na Měsíci vznikl jistý druh krevní soustavy. Z kosmu proudila krvi podobná substance do nitra člověka a opět z něho ven tak, jako dnes vzduch. Tak vznikla u těchto zvířecích lidí měsíčních schopnost, která se objevuje pouze s krví. Bylo to prvé zaznívání vnitřních tónů pro duševní zážitky. Teprve až sestoupilo tělo astrální do bytosti, objevuje se citění. Toto citění mohly tyto bytosti prožít v tónech, a to zcela zvláštním způsobem.

Nebyly to libovolně vytvářené tóny. Tyto bytosti by nemohly projevovaly svoji bolest zvukem, nemohly samostatně tvořit zvuky, ale tyto tóny se projevovaly s určitými zážitky. V určitých ročních dobách se na Měsíci opakovala skutečnost, kterou bychom mohli označit, že se dostavoval rozmnožovací pud. Vnitřní zážitky, které tyto bytosti přitom měly, z nich mohly v takových dobách zaznívat; jinak se neprojevovaly.

Byl-li dávný Měsíc v určitém postavení ke Slunci v určité roční době, zněl do kosmu. Bytosti na dávném Měsíci dávaly křikem znít svému

puhu ven do světa. Posledním zbytkem toho je například říje jelena. Toto volání bylo spíše odleskem všeobecných dějů, ne jednotlivých zážitků, které by bytosti vyjadřovaly. Kosmickým dějům se v takových úkazech dostávalo vyjádření.

Je nutné, abychom to, co bylo právě řečeno, chápali jako přibližné líčení, neboť jsme poutáni na slova, která jsou tvořena pro věci, které se uskutečnily teprve v době zemské. Je nutné, abychom teprve našli řeč, chceme-li vyjádřit to, co spatřuje jasnovidcovo oko. Přesto jsou tato líčení důležitá, neboť jsou prvou cestou, abychom dospěli k pravdě.

Jen obrazem, imaginací, najdeme cestu ke zření. Nesmíme si tvořit abstraktní pojmy, schémata, ale dát v sobě samých vzniknout obrazům, které jsou pak přímou cestou, prvním stupněm k poznání. Ač je pravda, že člověk již tehdy byl co do svých sil v takovém stavu, je též pravda, že tvořil-li si o tomto stavu představy, vedou ho nazpět k těmto stavům, ve kterých tehdy žil.

Když všechny bytosti na Měsíci prošly svým vývojem a mohly postoupit k vyšším stupňům, nastala doba, kdy se Měsíc i Slunce opět spojily, staly se jedním tělesem a takto vstoupily do pralají. Když prožily společně tento stav latence, vystoupily opět k novému bytí, které je předzvěstí naší zemské doby.

Pak se krátce na vyšším stupni opakovaly tři prvé stavy. Nejprve stav saturnský, pak sluneční, pak se opět odštěpil Měsíc a kroužil kolem druhého tělesa. Avšak tento Měsíc obsahoval v sobě ještě Zemi.

Nyní nastává vysoce důležitá změna. Vše, co bylo Zemí, vyloučilo ze sebe dnešní Měsíc. To jsou ty nejhroší látky a bytosti, to, co je nepotřebné. To jest obsaženo v dnešním Měsíci. Vše, co bylo na dávném Měsíci proudící vodnatou substancí, je na dnešním Měsíci ztuhlé, zmrzlé, to lze fyzicky dokázat. A to, co bylo schopno dalšího pokroku, zbylo jako Země.

Další vývoj na Zemi se děje rozdělením dávného Slunce v tato tři tělesa: Slunce, Měsíc a Zemí.

Toto rozdělení nastalo před mnoha miliony roků, v dávné době lemurské. Z dávných bytostí měsíčních, které jsme vylíčili jako rostlinný nerost, jako rostlinné zvíře a zvířecího člověka, povstaly dnešní nerosty, dnešní rostliny, dnešní zvířata a dnešní člověk, který je schopen přijmout do sebe já, jež se dříve vznášelo kolem něho a bylo spojeno s božstvím.

Spojení já s člověkem se uskutečnilo po oddělení Slunce, Měsíce a Země, a od tohoto okamžiku se člověk stává schopným, aby v sobě samém dal vznik červené krvi a vystoupil na svůj dnešní stupeň.

XI. Příprava vzniku Země

Přechodný stav ve vývoj zemský - Duše národa a duše rasy - Materialistické popírání duchovních skutečností - Společné vědomí lidských předků na Měsíci - Opakování stavu saturnského - Opakování stavu slunečního a měsíčního - Vstup já do bytosti člověka - Vznik červené krve - Počátky říše nerostné - Přeměna zvířecího člověka v době lemurské v bytost nadanou já - Lemurie jako opakování doby měsíční - Vývoj Země jako očista vývoje lidstva - Magické síly vůle. Působení paměti - Zpevnění kostry člověka. Vývoj dvojpohlavnosti

Dospěli jsme ve svých úvahách k době, kdy Země prožila svůj takzvaný měsíční stav. Viděli jsme, že po tomto měsíčním stavu následuje jakýsi stav spánku celé soustavy.

Tuto skutečnost je nutné si představit tak, že všechny bytosti, které obývají takovou oběžnici, prožívají spolu s ní tyto přechodné mezistavy, takže se jim v nich dostává jiných zážitků než v době vlastního stavu projeveného vnějšího vývoje. Objasníme si, jak bytosti prošly různými zážitky za takového mezistavu v době mezi měsíčním vývojem Země a vlastním vývojem Země.

Viděli jsme, že na Měsíci žily tři druhy bytostí, které byly jakýmsi fyzickými předky našich dnešních přírodních říší. Žily tu rostlinné nerosty, zvířecí rostliny a lidská zvířata. Člověk byl sám na tomto dávném Měsíci ve stavu, ve kterém nevyvinul ještě vědomí já, nedospěl tedy ještě k já, které by mělo své sídlo v těle.

V době mezistavu se stalo něco velmi důležitého - smí-li to tak pojmenovat - s duchovní částí člověka.

Představíme-li si správně těleso dávného Měsíce, můžeme ho v jistém smyslu připodobnit k bytosti, která má sama v sobě jakýsi život, cosi jako strom, na němž žijí různé bytosti. Měsíc sám byl jakýmsi jednotným rostlinným nerostem. Jeho skály tvořily jen ztvrdliny rostlinné-nerostné látky, jeho zvířecí rostliny vyrůstaly z této látky a to, co můžeme nazvat lidským zvířetem, kroužilo kolem Měsíce. Musíme si zároveň ujasnit, že veškeré vědomí já žilo více méně v atmosféře Měsíce, v oné ohnivě mlze, takže bylo ještě článkem vyšší bytosti, ve které byla obsažena veškerá tato já, jež jsou dnes v těle, ohraničeném povrchem kůže.

Takoví lidé jako dnes, kteří by byli nadáni vědomím já, tehdy ještě neexistovali. Bylo však vypěstováno něco jiného a to mnohem silněji než na Zemi.

Víme, že dnes na Zemi se duše národa, rasy, stala dost abstraktním pojmem. Mnoho lidí se dnes domnívá, že vlastní skutečností je individualita, individuální duše člověka, která sídlí v jeho těle. Mluvíme-li o duši některého národa, pokládáme tento pojem za něco více méně abstraktního, za souhrnný pojem, za vlastnosti, které jsou příznačné jednotlivým člankům takového národa. Pro okultistu to tak však naprosto není. Pro něho je duše některého národa něco naprosto samostatně existujícího. Je však v našem dnešním zemském bytí přítomna pouze duchovně, vnímatelná jen tomu, kdo může vystoupit na astrální úroveň. Tam bychom nemohli její jsočnost popřít, neboť je tam přítomna jako skutečně žijící bytost. Setkali bychom se tam s duší národa, jako se na fyzické úrovni setkáváme s našimi přáteli.

Na Měsíci by nás bylo ještě méně napadlo, abychom popírali tuto duši skupin, neboť tehdy měla ještě mnohem reálnější bytí než dnes. Byla to duše národa či rasy, která řídila proud krve sestupující dolů do těl, do oněch bytostí, které kroužily okolo Měsíce. Je osudem právě naší doby, že popíráme takové bytosti, které mají skutečný život na úrovni astrální, které však zde na fyzické úrovni nelze vnímat. A jsme právě na vrcholu materialistického vývoje, který by nejradyji popíral takové bytosti jako je duše národa a rasy.

Mezi jiným vyšla v poslední době⁴ velmi charakteristická kniha, které byla dělana velká reklama, kniha, která je právem považována za správný výraz našeho abstraktního a předmětného myšlení, poněvadž je psána z duše dnešního člověka. Bylo nutno, aby takováto kniha byla jednou napsána. Popírá vše, co nelze vidět očima a hmatat rukama. Ze stanoviska okultisty je taková kniha zavrženíhodná, avšak výborná ze stanoviska dnešního způsobu myšlení. Je to Mauthnerova „Kritika řeči“. V tomto spisu autor odmítá prostě všechno, co nelze rukama hmatat. Bylo třeba, aby takový spis naše doba zplodila jako jakousi nutnost. Nemá to být kritika, nýbrž jde nám spíše o to, abychom naznačili protiklad mezi okultním způsobem myšlení a mezi moderní dobou. V této knize může-

⁴ Okolo roku 1907, kdy se konal tento přednáškový cyklus. Pozn. překl.

me seznat pravý opak veškerého okultního způsobu myšlení. Tato kniha je vysoce zajímavé ovoce odumírající kultury přítomné doby, a z tohoto stanoviska je velmi dobrým spisem.

Pochopíme pak, že na dávném Měsíci bylo jakési mnohem společnější vědomí než zde na Zemi. Na Zemi se cítí člověk jako jednotlivec, sám pro sebe. Tak tomu na Měsíci nebylo. Byla zde tato živoucí skupinová duše, která se potom objevila ve zředěné podobě na Zemi jako duše národa. Měsíční těleso mělo tedy ve vysokém stupni společné vědomí.

Toto společné vědomí na Měsíci cítilo sebe samo jako princip ženský. Víme, že tento Měsíc byl ozařován Sluncem. Toto působení Slunce bylo pocíťováno jako princip mužský. To je uchováno v dávném egyptském mýtu, v němž se mluví o Měsíci, Isidě jako o principu ženském a o Slunci, Osirovi jako o principu mužském. Nebylo tu však naprosto vědomí já, které by bylo uzavřeno v lidském těle. Toto vědomí já bylo obsaženo v atmosféře Měsíce.

V době mezistavu mezi Měsícem a Zemí pracovaly z atmosféry Měsíce rozličné bytosti tak, že lidské éterické a astrální tělo se uschopnilo k přijetí vědomí já. Co se pak stalo, když zazářilo opět toto Slunce, ve kterém byly spojeny Měsíc a Země?

V okolí tohoto nově procitlého slunečního tělesa byly bytosti, které tvořili naši duši. Dělo se to tak, že v době mezistavu včlenily do astrálního a éterického těla vědomí našeho já. Toto vědomí ještě nemělo fyzické tělo, neboť fyzické tělo se objevilo zprvu jako zvířecí člověk, jaký byl na Měsíci. Takto spolu obojí nesouhlasilo, zatímco na Měsíci bylo ještě obojí v souladu.

Co se tedy pohroužilo do těla astrálního a éterického, nesouhlasilo již s fyzickou tělesností. Důsledek toho byl, že dříve než bylo možné docílit souladu, bylo nutné, aby se opakovaly stavy dřívějšího Saturnu, Slunce a Měsíce. Tak se setkáváme s trojím opakováním, než se objevuje naše vlastní Země.

Nejdříve nastalo bytí saturnské s fyzickými těly zvířecího člověka, avšak v jistém smyslu ne tak jednoduché, jako bylo na Saturnu. Tehdy byla smyslová ústrojí ve stavu zárodku, kdežto nyní k tomu přistoupila ústrojí žláz a ústrojí nervová, avšak nebyla schopná přijmout do sebe to, co bylo nahoře. Bylo nutné, aby se krátce opakoval saturnský stav. Bylo nutné, aby na fyzických tělech opět pracovali duchové já a samostatnos-

ti, aby v nich vypěstovali schopnost přijmout já. Právě tak bylo nutné, aby se opakoval ještě jednou stav sluneční, aby se tato fyzická těla ve svých ústrojích, která si vytvořila na Slunci, uschopnila k přijetí já. A právě tak bylo nutné opakovat stav měsíční, aby nervová soustava přiměřeně pokročila. Nejprve se tedy opakoval stav saturnský. V této době se objevují bytosti, které byly dříve lidskými zvířaty, jako automaty na Zemi, jako jakési stroje. Pak nastává doba, kdy přechází toto opakování stavu saturnského ve stav sluneční. V tomto stavu byla lidská těla jakoby spícími rostlinami. Pak nastává opakování stavu měsíčního, kdy se Slunce odloučilo. Zbylo pak vše, co se již dříve odloučilo jako Měsíc. Takto se opakoval ještě jednou celý okruh sluneční, jenže v bytostech byla vzbuzena schopnost přijmout já.

Toto opakování okruhu měsíčního bylo pro Zemi, lze-li se tak vyjádřit, zlou dobou jejího vývoje, neboť duchovně pozorováno, bylo lidskému tělu, které se tehdy skládalo jen z fyzického, éterického a astrálního těla, dáno já bez očišťujícího myšlení.

V době, kdy již Slunce bylo pryč, avšak Země nevyloučila dosud ještě Měsíc, byl člověk ve stavu, ve kterém jeho astrální tělo bylo nositelem nejdívovějších chťiců, neboť všechny zlé síly v něm ožily a nebyla žádná protiváha. Kdybychom chtěli tento stav vyjádřit, mohli bychom říci, že po odloučení Slunce zde byla hmota, ve které byli lidé ještě zcela skupinovými dušemi, avšak nejvášnivějšího rázu a s nejhoršími pudy.

Procházejíc tímto peklem uzrála konečně tato opakující se měsíční oběžnice působením očištěného Slunce, které již vystoupilo (nejenom fyzické Slunce, nýbrž i sluneční bytosti, které na Slunce odešly), tak dalece, že mohla vyloučit tyto strašlivé pudy a mocnosti a ponechat si, co bylo schopno vývoje.

Výstupem Měsíce odešly všechny tyto vášnivé síly, a proto se v dnešním Měsíci setkáváme se zbytkem - i v jeho duchovním významu - všech zlých vlivů, které se tehdy vyskytovaly ve světě lidí. Proto je s tímto měsíčním bytím spojen vliv, který působí způsobem ve vývoji strhujícím a zdržujícím.

Tedy to, co na Zemi zbylo po oddělení se Slunce i Měsíce, bylo schopno vývoje.

Všimněme si nejprve zvířecího člověka samého. Dozrál tak dalece, že mu nyní bylo možné včlenit já. Setkáváme se nyní s člověkem, jenž se-

stává ze čtyř článků: těla fyzického, éterického, astrálního a já. Nyní poprvé mění člověk dřívější plující, vznášející se polohu a počíná poněnáhu zaujímat polohu vzpřímenou. Jeho páteř, jeho nervový provazec v páteři se vzpřimil na rozdíl od dřívější vodorovné polohy, kterou zaujímal v době měsíční, a s tímto vzpřímením postupilo souběžně rozšíření míšní látky v mozek. A ještě jiný vývoj souběžně postupoval. Ke vznášejícímu se, plujícímu pohybu, kterého člověk používal jak v době měsíční, tak i v době opakování starého Měsíce, když ještě síly ohnivých mlh byly v okolí Země, měl zapotřebí jakéhosi plovacího měchýře, a ten se také skutečně u člověka vyskytoval, jak je tomu ještě dnes u ryb. Pak se ohnivé mlhy - nazvali jsme je „ruah“ - usadily, což postupovalo velmi pomalu. Vždyť vzduch byl ještě naplněn hustými vodními parami, avšak nejhorší prvky se usadily a tím nastala doba, kdy člověk počal dýchat místo žáber plícemi. Plovací měchýř se přeměnil v plíce. Tím se člověk uschopnil, aby do sebe přijal vyšší duchovní bytosti, totiž prvý zárodek k tomu, co je na stupni nejbližší vyšším než já, duchovní já čili manas. Toto přetvoření plovacího měchýře v plíce vyjadřuje bible podivuhodnými a velkolepými slovy: „A Bůh vdechl člověku ducha, a tento stal se živoucí duší“. Tím je vyjádřeno, co se událo s člověkem v průběhu milionů let. Veškeré bytosti, o kterých jsme se zmínili, jak rostlinná zvířata, tak i zvířecí lidi na Měsíci i jejich potomci v měsíční době na Zemi, všechny tyto bytosti neměly ještě červenou krev. Jejich krev byla podobná krvi dnešních nižších zvířat, která není červená. Krví podobná substance proudila zvenčí do jejich nitra a zase ven. Aby v nich mohla červená krev vzniknout, bylo zapotřebí ještě něčeho jiného. Pochopíme to, uvědomíme-li si, že až do doby, kdy byl Měsíc vyloučen, nehraje ve vývoji naší oběžnice žádnou úlohu - železo! Až do té doby nebylo na naší oběžnici železo. Dostalo se jí ho tím, že oběžnice Mars prošla naší Zemí a takřka v ní zanechala železo. Proto pochází vliv železa v červené krvi od planety Marsu.

Tyto skutečnosti se uchovaly v pověstech, připisujících Marsu vlastnosti, které železo propůjčilo krvi - schopnost síly, prvek válečný. Vliv, který zde vznikl na základě procesu dýchání, byl podporován vstupem železa do našeho vývoje. To bylo vysoce důležité pro náš zemský vývoj.

Za těchto vlivů se lidský organismus tak dalece zdokonalil, že lze říci: počal očišťovat a tříbit těla, kterých se mu dříve dostalo na Saturnu,

Slunci a Měsíci. Tato činnost začala přirozeně nejdříve na těle, kterého se mu dostalo nejpozději, na těle astrálním, a toto třibení našeho těla astrálního je naší kulturou.

Kdybychom mohli pozorovat člověka, jak ještě přetváří své plíce, jak vytváří prvé počátky červené krve, shledali bychom, že je velmi nepodobný naší dnešní lidské podobě. Byl tak odlišný, že bychom vzbudili snadno odpor, líčice tehdejšího člověka, neboť by dnešnímu materialistickému mysliteli připadalo toto líčení groteskně. Měl tehdy asi vývojovou hodnotu obojživelníka, plaza, který právě počíná dýchat plícemi a počal se z dřívějšího pohybu vznášení se či plavání učit poněnáhu vztyčovat na Zemi. Říká-li se, že člověk za doby lemurské pro svůj pohyb volil formu, která byla střídavě skokem, sotva ještě krokem a pak opět vznášením se ve vzduchu, setkáváme se nejvýše u dávných plazů (sauria) s něčím, co by nás mohlo na tuto okolnost upomenout. Z těchto skutečností nezůstalo uchováno nic, co by geologové mohli najít jako ztvrdliny nebo zkameněliny, neboť tělo bylo zcela měkké a nebyly v něm včleněny ještě kosti.

Jaké bylo vzezření Země, když se osvobodila od Měsíce? Dříve byla obklopena ohnivou mlhou, jakoby ve vřícím, parami naplněném kotli, pak znenáhla tyto husté vodní páry ustoupily. Podoba Země byla pak taková, že tu byl velmi tenký ztvrdlý povrch, pod kterým bylo činné toto vřící ohnivé moře, které bylo zbytkem ohnivé mlhy z dávné atmosféry. Poněnáhu se pak objevovaly malé ostrůvky, prvé počátky naší dnešní říše nerostné. Zatímco na Měsíci byla ještě říše rostlinných nerostů, vykryštalizovaly prvé počátky dnešních skal a dnešního kamení ztvrdnutím a zmineralizováním této látky.

Již dříve se vyvinula říše zvířecích rostlin asi na úroveň dnešní říše rostlinné. Bytosti, které byly na Měsíci lidskými zvířaty, se rozdělily na dvě části. Jedna šla s vývojem a přijala podobu lidskou. Avšak byly i takové bytosti, které neprožily tento vývoj. To jsou dnešní vyšší zvířata. Ta se zastavila na dřívějším stupni, a poněvadž nemohla jít vpřed, stále více upadala. Všichni dnešní savci jsou zbytky měsíčních lidských zvířat, která se zastavila ve vývoji. Nesmíme si tedy představovat, že člověk byl někdy takovým zvířetem, jaká dnes žijí na zemi. Těla těchto zvířat nebyla tehdy schopna, aby přijala do sebe já, zastavila se u měsíční skupinovitosti a dál nepokročila. Poslední tvorové, kteří téměř ještě dosáhli

spojení se Zemí, avšak později se ukázali příliš slabými, aby do jejich nitra mohla vstoupit individuální duše, jsou dnešní opice. Avšak ani ty nebyly nikdy skutečnými předky lidstva, nýbrž degenerovanými, ve vývoji upadajícími bytostmi.

Země byla tehdy za doby lemurské jakousi ohnivou hmotou, ve které dnešní nerosty byly z větší části rozpuštěny ve stavu tekutém, asi jako vidíme v hutí ve stavu tekutém železo. Z této hmoty se vyvinuly první nerostné ostrovy. Na těch se pohybovali zčásti skokem, zčásti vznášením lidští předkové. Duchovní já se usilovalo spojit s tímto člověkem.

Dávnou ohnivou dobu Země si musíme představovat jako čas, ve kterém se vyskytovaly v jistém vztahu ještě poslední dozvuky sil starého Měsíce, které poněnáhu mizely. Projevovaly se vládou, kterou měla lidská vůle nad substancemi a silami přírody. Na Měsíci byl ještě člověk cele spojen s přírodou, na lidském bytí pracovala skupinová duše. Nyní to tak již nebylo, ale byla tu stále ještě jistá magická souvislost mezi lidskou vůlí a silami ohně. Měl-li člověk mírnou povahu, působil svojí vůlí tak, že se přírodní živel ohně uklidňoval. Tím se mohlo usazovat více pevné země. Vášnivý člověk naproti tomu působil svojí vůlí magicky tak, že ohnivé látky bouřily a zuřily a protrhávaly tenký povrch Země. Celá divá, vášnivá moc, která na Měsíci a v době opakování doby měsíční na Zemi byla člověku vlastní, pronikla ještě jednou nově vzniklé individuální lidské duše. Vášeň působily na ohnivé látky tak, že je pobuřovaly a velká část Země, kterou Lemurové obývali, zanikla a jen malá část obyvatel Lemurie se udržela a dala vznik pozdějšímu lidstvu.

Tehdy jsme již všichni žili. Byly to naše duše, které se zachránily z bouřlivých ohnivých látek dávné Lemurie. Část lidstva, která se zachránila, se odstěhovala do země, kterou známe jako Atlantidu a která se v podstatě rozprostírala mezi dnešní Evropou a Amerikou. Odtamtud se pak lidské pokolení dále rozšířilo. Poněnáhu se atmosféra Země tak změnila, že vystoupily poslední zbytky ohnivé mlhy („ruah“, srovnej s německým Rauch, rauchen, t.j. dým, kouř, kouřit) a vzduch byl již jen naplněn mohutnými vodními mlhami. Germánské pověsti si uchovaly vzpomínku na tyto stavy v „Nifelheimu“ čili v zemi mlhy, v zemi, kterou pronikaly těžké vodní mlhy.

Které bytosti zde působily zvenčí až do doby lemurské? Jsou to v prvé řadě v době saturnské bytosti, které nazýváme duchy egoismu,

smyslu pro samost. V době sluneční jsou to archandělé, duchové ohně. V době měsíční jsou to bytosti, které byly takřka dobrými duchy této doby, andělé, theosofickým názvem duchové přísvitů. Nejvíce vynikajícího vůdce těchto duchovních bytostí jsme označili jako „Ducha Svátého“, vládce duchů ohně jako „Krista“, a vládce doby saturnské jako „Boha Otce“.

Posledním, jenž tu byl činný se svým vojem, byl duch, kterého křesťanství nazývá „Duchem Svátým“. Vládce měsíčního vývoje, duch, který tu byl ještě přítomen, když se opakovala na Zemi doba měsíční. Byl to tento duch, který zvenčí budoval člověka a nyní takřka vyslal paprsek své vlastní bytosti do lidského nitra. Na počátku lemurské doby musíme rozeznávat dvojí duchovní bytosti: ty, které připravují nižší tělesnost, vkládají do nitra člověka vědomí já a vytvářejí obaly lidí, a pak onoho ducha, jenž sám vstoupil do člověka v okamžiku, kdy se tento naučil fyzicky dýchat.

Pomysleme-li si, že vše, co na Saturnu ještě tvořilo jakousi ohnivou látku, obklopenou jemnou atmosférou, na Slunci přešlo do plynného stavu a na Měsíci bylo pak obklopeno ohnivými mlhami, musíme tento vývojový děj naší Země chápat jako očistu. Vývoj lidstva sám je pak takovou očistou. Co dnes nazýváme vzduchem, očistilo se ponenáhlu od par a kouře. Musíme si ujasnit, že to, co se z atmosféry vyloučilo, byly substance, ze kterých se vytvořila veškerá tělesnost. Vzduch je nejjistším prvkem z toho, co tu zůstalo; je nejlepší substancí pro vedoucí duchy Měsíce, anděly. Proto člověk pociťoval ve vzduchu, jenž se vyloučil a očistil, substancí nových vedoucích duchů Země, nynějšího vedoucího ducha Jehovu. Vanul-li vítr, pociťoval tím člověk bytost, která vedla a řídila Zemi. Tak se lidstvo vyvíjelo a žije až do doby atlantské na pevnině, která tvořila dno nynějšího Atlantského oceánu tím, že v dechu, který do sebe přijímalo, pociťovalo substancí božství.

Magický vliv, který vykonávali lidé na moře ohně, na děje Země v době lemurské, ponenáhlu mizel. Zato se však uchovala určitá jiná souvislost v prvních dobách atlantského vývoje. Tehdy si člověk ještě uchoval určitou magickou moc nad vzrůstem rostlin. Pozvedl-li ruku, která tehdy měla zcela jinou formu, nad rostlinou, byl schopen urychlit její vzrůst vlivem své vůle. Byl ještě v úzké souvislosti s podstatou přírody. Celý život Atlantovce hověl tomuto soužití s přírodou.

Tehdy ještě nebylo to, co nazýváme smyslem kombinačním, inteligencí, logickým myšlením. Naproti tomu člověk vyvinul ve vysoké míře jiné vlastnosti, například paměť, o jejímž přímo báječném vývinu si dnes nemůžeme utvořit vůbec představu. Člověk nedovedl počítat, ani že $2 \times 2 = 4$, avšak zpaměti to věděl, vzpomínal si pokaždé na dřívější zážitek. I to se uchovalo v době atlantské, že i když necítil v sobě bezprostřední působení národní duše jako na Měsíci, pociťoval nicméně působení dávné národní a rasové duše. Ta působila tak silně, že by bylo bývalo zcela nemožné, aby ten, kdo náležel některému národu nebo některé rase, se spojil s někým, jenž náležel některé rase jiné. Mezi příslušníky různých národních duší byla hluboká antipatie. Lidé se navzájem milovali pouze pokud náleželi téže národní duši. Lze říci, že společná krev, která dříve v době měsíční prýštila z národní duše do nitra lidí, byla důvodem pospolitosti. Lidé si vzpomínali, a to ne snad temně, nýbrž zcela zřetelně, na zážitky předků, cítili se jako článek celého řetězu předků, pohybujícího se společnou krví, tak jako cítíme ruku, že je článkem našeho organismu. Tento cit pospolitosti souvisel s vývojem potud, že tehdy při vývoji, o kterém jsme uvažovali a který se děl v době, kdy se Slunce uvolnilo a Měsíc byl ze Země vyloučen, se udál jiný významný děj. Ten souvisí se vším, co se vztahuje k ději tvrnutí, zhutnění na Zemi. Povstala říše nerostná a zároveň se udál takovýto děj tvrnutí v lidské přirozenosti. Z měkké látky se ponenáhlu vytvořil tvrdší prvek, který dosáhl nejdříve stupně ztvrnutí chrupavky a pak dokonce samé kosti. Teprve tímto usazováním se kostí v organismu počal u člověka pohyb chůze.

S vytvořením kostí probíhal souběžně jiný děj. Během dalšího vývoje, který byl způsoben vyloučením měsíční látky ze Země a okolností, že tu zbylo jen to, co bylo schopné vývoje, se v bytostech, které obývaly Zemi, vytvořily dva druhy sil. Slunce a Měsíc byly nyní mimo, a sluneční i měsíční síly proto působily na Zemi zvenčí. A z tohoto smíšení slunečních a měsíčních sil, které působily v Zemi samé, nyní však zářily zvenčí, vznikl přechod k pohlavnímu životu, neboť tyto síly, které se projevují v pohlavním životě, jsou ovlivňovány silami Slunce a Měsíce.

Vše, co v dávných dobách, kdy ještě byly spojeny Slunce, Měsíc a Země, působilo jako prvek ženský, bylo takřka oplodňováno silami svého Slunce. Slunce bylo pociťováno jako prvek mužský, Měsíc jako prvek ženský. Když vystoupil Měsíc, síly obou těl se smísily. Bytosti,

kteří vznikly až do doby vyloučení Měsíce, můžeme označit jako jakési bytosti ženské, neboť veškeré oplodňující síly přicházely zvenčí, ze síly Slunce. Teprve na Zemi, která vyloučila Měsíc, takže Slunce zářilo pak na zcela jiné těleso, se mohl dřívější neodlišený prvek ženský rozdělit v prvky dva, mužský a ženský, takže současně s dějem tvrzení a vytvoření kostí nastal i přechod ve stav oddělení pohlaví.

A tím byla dána možnost vypěstovat já správným způsobem.

XII. Vznik smrti

Zbytek jednopohlavnosti v poměru fyzického a éterického těla u muže a ženy - Dvojopohlavnost působí diferencování lidských bytostí - Vznik jako tvůrce individualizace - Žena jako udržovatel rasy, muž jako tvůrce individualizace - Postupné zanikání ras v budoucnosti - Atlantské v době dnešní - Atlantské stěhování na východ. Asijská sídliště. Vědomí starého Inda. Germánsko-nordické kmeny jako zbytky Atlantců. Nifelheim - Kultura doby staroperské a chaldejsko-egyptské - Kněžská moudrost věku duše citivé. Odysseus a Laokoon - Kultura starého Říma - Přehled rázu prvých pěti arijských kultur

Zevně se udál děj, který jsem vám vylíčil jako oddělení pohlaví tak, že si musíme představit v lidském měsíčním zvířeti ještě obě pohlaví spojená, a totéž i u potomků těchto lidských zvířat v době opakování Měsíce na Zemi. Toto štěpení se uskutečnilo jakýmsi ztuhnutím. Teprve když se vyčlenila říše nerostná v podobě, s jakou se setkáváme dnes, mohlo vzniknout dnešní lidské tělo, které náleží určitému pohlaví. Země i lidské tělo musely ztuhnout na stupeň dnešní nerostné přírody. V měkkých tělech měsíčních lidí i v prvých dobách naší Země se vyskytovali jen jednotní lidé, mužsko - ženské bytosti.

Vzpomeňme si na skutečnosti, že si člověk v jistém vztahu uchoval zbytek staré jednopohlavnosti a to tak, že u dnešního muže je fyzické tělo mužské a éterické tělo ženské, a u ženy je tomu naopak. Tyto skutečnosti nám otvírají zajímavé výhledy do duševního života pohlaví. Schopnost ženy obětovat se například ve službách lásky souvisí s mužskostí jejího éterického těla, kdežto ctižádost mužova je vysvětlitelná, vezmeme-li v úvahu ženskou přirozenost jeho éterického těla.

Řekl jsem již, že ze smíšení sil, které nám vysílají Slunce a Měsíc, vzniklo to, co zvláštního se nám jeví v pohlaví lidí. Musíme si ujasnit, že pro muže vychází silnější vliv na tělo éterické od Měsíce a na tělo fyzické od Slunce. U ženy je tomu naopak: fyzické tělo je ovlivňováno silami Měsíce a éterické tělo silami Slunce.

Stálá výměna nerostných látek v dnešním lidském fyzickém těle mohla začít, až když se vytvořil dnešní nerost. Před tím tu byla zcela jiná

forma výživy. Za doby sluneční na Zemi pronikaly veškeré rostliny mléčné šťávy. Výživa se dala skutečně tak, že člověk sál z rostlin mléčné šťávy, jako dnes se dítěti dostává mateřského mléka. Rostliny, které ještě dnes obsahují mléčné šťávy, jsou posledními zbytky doby, kdy tyto šťávy bohatě poskytovaly všechny rostliny. Teprve později nastala doba, kdy na sebe výživa vzala dnešní formu.

Abychom chápali smysl rozdělení pohlaví, musíme si ujasnit, že jak na Měsíci, tak i v době opakování Měsíce na Zemi si byly všechny bytosti velmi podobné, tak jako jedno dobytče má totéž vzezření jako jeho mládě, jako všechna dobytčata téhož druhu, neboť základem je tu skupinová duše. Tak i lidé byli svým předkům k nerozeznání podobní. To trvalo dlouho do doby atlantské.

Skutečnost, že lidé si již nejsou navzájem podobní, pochází ze vzniku obou pohlaví. Z dřívější oboupohlavnosti se uchovala v ženské bytosti snaha vytvořit podobné potomky. V bytosti mužské působí jiný vliv, a to snaha způsobit rozmanitost, individualizaci; a tím, že mužská síla vplynula do ženské, vytvářelo se stále více nepodobnosti. Takto vznikla mužským vlivem možnost, aby se vyvinula individualita.

Ještě jedna zvláštnost byla spojena se starou oboupohlavností. Kdybychom se tázali dávného měsíčního člověka na jeho zážitky, byly by mu připadaly zcela stejné jako jeho nejdávnějším předkům. Vše žilo ještě v průběhu generací. To, že se začal připravovat pozvolný vývoj vědomí, které se vztahuje pouze na dobu od zrození ke smrti, má svůj původ v individualizaci lidského pokolení. Tím se také vyvinula možnost rodit se a umírat, jak je tomu dnes. Neboť dávní lidé na Měsíci, kteří se pohybovali vznášením nebo plaváním, byli jen součástí okolí, se kterým souviseli krevními provazci, o nichž bylo mluveno. Zemřela-li taková bytost, nebyla to smrt duše. Bylo to tak, jako když odumře úd, avšak vědomí zůstává, tak jako kdyby nám na těle uschla ruka a jiná by nám na jejím místě vyrostla. Tak pociťovali tito lidé ve svém mlhavém vědomí umírání, jako kdyby jejich těla usychala a nová vznikala, avšak vědomí zůstávalo uchováno vědomím skupinové duše, takže tu byla skutečně určitá nesmrtelnost.

Pak vznikla nyníjší krev, kterou dnes vytváří samo tělo fyzické. Tento vývoj šel ruku v ruce se vznikem dvojpohlavnosti. Tím nastala nutnost zvláštního děje. Krev působí neustálý boj mezi životem a smrtí a

bytost, která v sobě vytváří červenou krev, v sobě nosí dějiště stálého boje mezi životem a smrtí, neboť červená krev se neustále opotřebovává a mění se v krev modrou, ve smrtelnou látku. S přetvořením krve v člověku nastalo také zastření vědomí za hranicemi zrození a smrti. Teprve s vývojem předmětného vědomí ztratil člověk dávnou nesmrtelnost, která byla pohroužena v mlhavosti. Souvisí tedy úzce s oddělením pohlaví, neviděl-li nyní člověk za hranice zrození a smrti. A s tím souvisí ještě jedna okolnost.

Když člověk žil ještě ve skupinové duši, postupovalo bytí od generace ke generaci a neexistovalo přerušení zrozením a smrtí. Nyní nastalo toto přerušení a tím i možnost se znovu vtělovat. Dříve byl syn bezprostředním pokračováním otce a otec děda; vědomí nebylo přerušováno. Nyní přišla doba, kdy se vědomí za hranicemi zrození a smrti zatemňovalo a teprve tím byla dána možnost pobytu v kámalóce a v dévachanu. Tato změna, tento pobyt ve vyšších světech byl umožněn teprve, když se lidská bytost individualizovala, když Země vyloučila Slunce a Měsíc. Teprve tehdy nastalo to, co nazýváme dnes vtělováním, a tím nastalo též mezidobí mezi smrtí a novým vtělením, které též jednou pomine.

Tak dospíváme do dob, kdy se mění starý oboupohlavní organismus, jenž je jakousi skupinovou duší, a dělí se v pohlaví ženské a mužské, takže stejné a podobné dochází svého pokračování prostřednictvím pohlaví ženského a různost prostřednictvím pohlaví mužského. Mezi lidstvem skutečně spatřujeme v ženském princip, který udržuje ještě staré kmenové rasy a národní souvislosti, a v mužství princip, který tyto souvislosti neustále uvolňuje a působí do nich průlom a takto lidstvo individualizuje. V člověku skutečně působí starý ženský princip jako skupinová duše, a nový mužský princip jako živel individualizující. Vývoj dospěje tak daleko, že jednou všechny souvislosti rasové a kmenové skutečně pomínou, jeden člověk se od druhého bude stále více lišit, pospolitost nebude způsobovat společná krev ale to, co poutá jednu duši ke druhé. To je chod lidského vývoje.

V prvých atlantských rasách bylo ještě silné pouto pospolitosti, takže se prvé podrasy, čeledi, členily i podle barvy a tento živel skupinové duše shledáváme ještě u různobarevných lidí. Tyto rozdíly budou stále více a více mizet, čím více bude převažovat živel individualnosti. Jednou v budoucnu přijde doba, kdy již nebudou různobarevné rasy. Rozdil ras

zmizí, naproti tomu se budou vyskytovat ty největší rozdíly individuální. Čím dále jdeme do dávných dob, tím více se setkáváme s tím, že živel rasy převládá. Individualizující princip počíná teprve v pozdějších atlantských dobách. U starých Atlantovců pocítovali skutečně příslušníci jedné rasy hlubokou antipatii proti příslušníkům rasy jiné. Společná krev působila pospolitost a lásku. Vstoupit ve sňatek s příslušníkem jiného kmene bylo proti dobrým mravům.

Kdybychom u starého Atlantovce jasnovidně zkoumali souvislost mezi tělem éterickým a fyzickým, došli bychom ke zvláštnímu objevu. Zatímco u dnešního člověka se hlava éterického těla téměř kryje s částí fyzické hlavy a vyčnívá jen něco málo přes ni, přechýlala u starého Atlantovce éterická hlava daleko hlavu fyzickou, zejména v části čela. Představme si na místě mezi obočím, jen asi centimetr hlouběji, bod ve fyzickém mozku a druhý bod v éterické hlavě, který by tomuto bodu odpovídal. U Atlantovce byly tyto dva body ještě daleko od sebe a vývoj spočíval právě v tom, že se oba body navzájem sblížovaly. V pátém atlantském věku vstoupil bod éterické hlavy do fyzického mozku. Tím, že oba tyto body nyní splynuly, vyvinula se schopnost tvořit pojmy, inteligence. Dříve měli Atlantovci jen vysoce vyvinutou paměť, avšak žádný kombinující rozum. Zde se setkáváme s výchozím bodem stavu, ve kterém si člověk uvědomuje své „já“! - Dříve než oba zmíněné body splynuly, nebyla u Atlantovce samostatnost lidské bytosti. Naproti tomu mohl žít v mnohem užším styku s přírodou. Jeho obydlí pozůstávalo z toho, co mu příroda poskytovala. Přetvářel kameny a spojoval je rostoucími stromy, jeho obydlí bylo vytvořeno z rostoucí přírody, byly to vlastně jen přetvořené předměty přírody. Takto žil v malých pospolitostech, které byly udržovány krevním příbuzenstvím tak, že v nich vykonával silnou autoritu nejsilnější, náčelník. Vše záviselo na autoritě, která však ještě byla vykonávána jiným způsobem.

Když člověk vstoupil do atlantské doby, nemohl ještě mluvit artikulovanou, členěnou řečí. Ta se vyvíjela teprve během doby atlantské. Náčelník by nemohl vyjádřit příkazy řečí, naproti tomu měli tito lidé schopnost chápat řeč přírody. O tom nemá dnešní člověk představu, to se musí teprve znovu učit. Představme si například pramen, ve kterém se zrcadlí náš obraz. Jsme-li okultisty, vzniká v naší duši zvláštní cit. Řekneme si: můj obraz proti mně vystupuje z tohoto pramene a to je pro

mne poslední náznak, jak na dávném Saturnu všechno vysílalo své zrcadlení do prostoru. Vzpomínka na Saturn se vynoří v okultistovi, spatří-li svůj zrcadlený obraz na vodní hladině. A v ozvěně, která opětuje mluvený zvuk, se vynořuje vzpomínka, jak se na Saturnu všechno, co znělo do světového prostoru, vracelo jako ozvěna. Nebo pozorujeme fatu morgavchází jako obrazy a co jako obraz opět vrací. Jako okultisté v tom vidíme vzpomínku na dobu sluneční, kdy Slunce, složené z plynů, přijímalo do sebe vše, co se k němu dostávalo ze světového prostoru, zpracovávalo to v sobě a pak vyzařovalo zpět, spojujíc s vyzařovaným obrazem vlastní přirozenost. Na sluneční planetě bychom bývali viděli, jak byly věci připraveny jako fata morgana, jako jakýsi světelný obraz v plynové látce slunečního stavu.

Tak se bez kouzel učíme chápat svět mnohostranně a to je důležitým prostředkem k tomu, abychom se vyvinuli výše do duchovních světů.

V dávných dobách měl člověk vysoký stupeň chápání přírody. Je velký rozdíl, žije-li člověk v dnešním vzduchu nebo v takovém, jaký byl za doby atlantské. Tehdejší vzduch byl prosycen množstvím mohutných mlh. Slunce i Měsíc byly obklopeny ohromným duhovým záhalem. Byla doba, ve které množství mlh bylo tak husté, že oko nemohlo vidět hvězdy, ve které Slunce i Měsíc byly ještě zatemněny a teprve poněmhu se zviditelňovaly lidskému zraku. Jak se Slunce, Měsíc a hvězdy stávají viditelnými, je velkolepě naznačeno v bibli líčením o stvoření světa. Co je tam líčeno, událo se skutečně, ba událo se mnohem více.

Atlantovec měl ještě velice silný smysl a pochopení pro okolní přírodu. Co zní v šumu pramene a v burácení větru, a nám je dnes neartikulovaným zvukem, tomu naslouchal Atlantovec jako srozumitelné řeči. Nebyla tehdy příkázání, avšak duchovno pronikalo ze vzduchu, prosyceného vodami a mluvilo k člověku. Bible to vyjadřuje slovy: „a duch boží vznášel se nad vodami“. Člověk naslouchal duchovnu ze všech věcí. Ze Slunce, Měsíce a hvězd mluvilo k němu duchovno a v oněch slovech bible nacházíme zřetelné vyjádření toho, co se dalo v lidském okolí.

Pak nastala doba, ve které zvlášť vyvinutá část lidstva, která žila v krajině dnes rovněž pokryté mořem, v blízkosti dnešního Irsku, prožila ono silné včlenění éterického těla a tím také zvýšení inteligence. Tato část se vydala, vedena nejpokročilejšími jednotlivci, na východ, zatímco

mohutné spousty vod ponenáhlu zaplavovaly atlantskou pevninu. Nejpokročilejší část těchto národů táhla do Asie a založila tam středisko kultury, kterou nazýváme poatlantskou. Odtamtud pak září kultura. Vyčchází od proudu lidí, který později postupoval dále na východ a ze střední Asie založil v Indii prvou poatlantskou kulturu. V ní lze ještě zjistit silné dozvuky atlantské kultury. Starý Ind neměl ještě takové vědomí jako my dnes, avšak byla k tomu dána možnost, když dva uvedené body v mozku, o nichž jsem mluvil, splynuly v jeden. V Atlantovci žilo před tímto vývojovým stavem obrazné vědomí, kterým ještě zřel duchovní bytosti. Nenaslouchal jen zřetelné řeči bublání pramene, nýbrž před jeho zrakem vystupovala z pramene undína, rusalka, která má své vtělení ve vodním živlu. V proudění vzduchu zřel sylfy, v planoucím ohni salamandry. Zřel to vše a z těchto zážitků povstaly mýty a pověsti, které se uchovaly v nejjistší podobě na evropské půdě tam, kde zůstaly zbytky Atlantovců, kteří nedošli až do Indie. Všechny germánské pověsti a mýty jsou pozůstatkem zážitků, které staří Atlantovci ještě měli ve svém světě, zahaleném mlhami. Řeky, například Rýn, žily ve vědomí těchto starých Atlantovců, jako kdyby se v nich byla uložila moudrost, která byla obsažena v těchto mlhách, ve starém „Nifelheimu“. Tato moudrost se jim zdála skrytá v těchto řekách a žila v nich jako vodní víly nebo podobné bytosti.

Tak žily v těchto krajinách Evropy dozvuky atlantské kultury. V Indii však povstala jiná kultura a na té se jevíly dozvuky onoho světa obrazů. Ten sám ovšem zanikl, avšak touha po tom, co se v něm projevovalo, starému Indovi zůstala. Slyšel-li Atlantovec promlouvat moudrost přírody, zůstala Indovi touha po tomto sjednocení s přírodou, a tak se charakter této staroindické kultury projevuje v úsilí vrátit se do dob, které dříve člověku byly přirozeností. Starý Ind byl snílkem. Rozprostíralo se sice před ním to, co nazýváme skutečností, avšak tento svět smyslů platil pro jeho zrak za „máju“. To, co starý Atlantovec ještě zřel jako vznášející se duchovní bytosti, hledal starý Ind ve své touze po duchovním obsahu světa, po bráhma. A tento způsob vracení se k dávnému snivému vědomí Atlantovců se uchoval v orientálním školení, které usiluje získat zpět tento dávný stav vědomí.

Dále na severu se setkáváme s Medy a Peršany, kteří založili prvotní perskou kulturu. Zatímco indická kultura ve zvýšené míře nehledí ke

skutečnosti, je si Peršan vědom toho, že s touto skutečností musí počítat. Člověk zde vystupuje poprvé jako pracovník, který si je vědom, že nemá usilovat svými duchovními silami jen o poznání, nýbrž že tímto poznáním musí dát Zemi novou podobu. Ta se mu jeví nejdříve jako nepřítel a Ahrimanovi, v dobrém a zlém božství a v boji mezi nimi. Člověk se stále více snažil, aby nechal duchovní světy vplnout do světa pozemského, ale nemohl ještě nalézt ve vnějším světě zákonitost a přírodní řád. Stará indická kultura měla vpravdě poznání o vyšších světech, avšak ne na základě přírodního vědění, protože vše pozemské mělo vztah k máje. Peršan seznal přírodu jen jako pracovní pole.

Přicházíme pak k Chaldejům, Babyloňanům a až ke starým egyptským národům. Zde se člověk naučil poznávat zákonitost v přírodě samé. Když vzhlížel ke hvězdám, nehledal za nimi jen božství, nýbrž zkoumal zákony hvězd, a tak povstala ona podivuhodná věda, se kterou se setkáváme u Chaldejů. Egyptský kněz nepojímal fyzický svět jako cosi, co působí odpor, co se protiví, nýbrž včlenil duchovnost, kterou našel v geometrii, v měřičství, do své půdy a poznával vnější přírodu a její zákonitosti. To byl třetí stupeň kulturního vývoje.

V chaldejsko-persko-egyptské moudrosti byla vnější věda o hvězdách úzce spojena s poznáním o božstvech, která tyto hvězdy oduševňují. Teprve na čtvrtém stupni poatlantského vývoje dospěl člověk tak daleko, že to, co v sobě prožívá sám jako duchovnost, včleňuje do kultury. Tak je tomu v řecko-latinské době. Zde vtiskuje člověk uměleckému dílu, formované hmotě svoji vlastní duchovnost, a to nejen v plastice, ale i v dramatu. Vyskytují se i první počátky výstavby měst. Tato města byla jiného rázu než v Egyptě a v době předřecké. Kněží vzhlíželi ke hvězdám a pátrali po jejich zákonech. To, co se dělo na nebi, zobrazovali v tom, co stavěli. Tak ukazují jejich věže vývoj o sedmi stupních, který člověk probádal nejprve na nebeských tělesech. Pyramidy nám vesměs ukazují kosmické poměry.

Přechod od kněžské moudrosti k vlastní lidské moudrosti nacházíme podivuhodně vyjádřen v dějinách prvých sedmi římských králů.

Kdo jsou tito králové? Vzpomeňme si, že prvotní dějiny Říma souvisejí se starou Trójou. Trója se nám jeví jako poslední výsledek starého kněžského společenství, které zřizovalo města podle hvězdných zákonů.

Pak nastává přechod ke čtvrtému kulturnímu stupni. Stará moudrost kněžská je překonána lidskou chytrostí, jejímž obrazem je chytrý Odysseus. Ještě názornější obraz toho spatřujeme ve skutečnosti, kterou můžeme pochopit jen když si uvědomíme, že tu jde o překonání kněžské moudrosti silou lidského úsudku. Za symbol lidské moudrosti platil odedávna had. Skupina Laokoonova nám představuje, jak byla kněžská moudrost staré Tróje překonána bystrostí a moudrostí lidí, znázorněnou hady.

Pak byly rozhodujícími autoritami, které působí po tisíciletí, naznačeny děje, které se měly stát a podle kterých se dějiny musely řídit. Ti, kdo působili při založení starého Říma, určili předem kulturu Říma, sestávající ze sedmi článků, jak byly popsány v Sibiyliných knihách. Ve jménech sedmi králů se setkáváme s dozvuky sedmi principů. To jde dokonce tak daleko, že pátý král římský, rodem Etrusk, přichází zvenčí a představuje nám část manasu, duchovního já, který tři nižší články spojuje s třemi vyššími. Sedm římských králů nám představuje sedm principů v lidské přirozenosti. V těchto vypravováních jsou vypsány duchovní souvislosti. Římská republika není nic jiného než lidská moudrost, která vystřídává starou moudrost kněžskou. Tak přecházela třetí doba ve čtvrtou. Z toho, co člověk nosil ve své duši, dává vzejít velkým uměleckým dílům, dramatu a právu. Dříve nacházel veškeré právo ve hvězdách. Římané se stali národem práva, protože zde člověk vytvořil podle svých potřeb právo, „ius“.

Žijeme v páté době. Jak se v této době odhaluje smysl celého vývoje? Dávná autorita vymizela, člověk se stále zvnitřňuje, jeho vnější tvoření se stává stále více otiskem jeho nitra. Kmenová společenství se rozpadají, člověk se stále více individualizuje a odtud pochází zárodek náboženství, které praví: „Kdo neopustí otce a matku, bratra a sestru, ten se nemůže stát mým učedníkem“. To znamená, že všechna láska, která je založená na přirozené pospolitosti, musí přestat, člověk musí vejít v poměr k druhému člověku, jedna duše musí nalézt druhou.

My pak máme za úkol abychom to, co v řecko-latinské době vplynulo z duše, vnášeli stále více na fyzickou úroveň. Tím se člověk stává bytostí, která se stále více hrouží do materialismu. Tvoří-li Řek ve svých uměleckých výtvorech zidealizovaný obraz svého duševního života a vlévá-li jej do lidské formy, vytvořil-li Říman ve svých právních nor-

mách něco, co je již spíše osobní potřebou, pak vyvrcholí náš věk ve strojích, které jsou jen materialistickým výrazem zcela osobních potřeb lidí. Lidstvo sestupovalo stále více dolů z nebes a tento pátý věk sestoupil nejvíce do hloubi, je spojený nejvíce s hmotou. Povznese-li Řek ve svých výtvorech člověka nad člověka (neboť Zeus přestavuje člověka, jenž je povznesen sám nad sebe), nacházíme-li v římských právních normách cosi z člověka, jenž se vyšine sám nad sebe (neboť Říman klade větší váhu na to, že je římským občanem než osobním člověkem), tak se v naší době setkáváme s člověkem, jenž zužitkuje ducha, aby uspokojil svoje materiální potřeby. Je otázka, k jakému účelu slouží všechny tyto stroje, parolodi, železnice, všechny komplikované vynálezy. Dávný Chaldejec uspokojoval kdysi nejprostším způsobem potřebu potravy, dnes vynakládáme nesmírný důmysl, abychom utišili hlad a žízeň. Nesmíme sebe sami klamat o této skutečnosti! Moudrost, kterou takto používáme, sestoupila pod svou úroveň hluboko do hmoty.

Bylo nutné, aby vše, co člověk přinášel dříve z duchovna, sestoupilo pod svoji vlastní úroveň, aby opět našlo možnost vzestupu. Tím se však také dostává našemu věku jeho vlastní úlohy. Proudila-li v dřívějším člověku krev, která ho poutala s jeho kmenem, staví se dnes mezi takovou lásku stále větší propast. Láska, která je duchovního rázu, musí nastoupit na její místo. Pak můžeme opět vystoupit k duchovnu. Že jsme sestoupili z duchovna má své dobré oprávnění, neboť bylo nutno, aby lidé prožili tento sestup, aby našli z vlastní síly opět cestu vzhůru k duchovnosti. Poslání anthroposofického hnutí je ukázat lidstvu tuto cestu.

Sledovali jsme cestu lidstva až do doby, ve které sami žijeme. Ukážeme teď, jak se bude tato doba dále vyvíjet a jak člověk, který prožívá zasněžení, může již dnes předejít lidstvo o jistý stupeň na cestě svého poznání a moudrosti.

XIII. Budoucnost lidstva

Podstata zasvěcení - Zákonitě předurčení jevů - Zření budoucna a skutečné události budoucna - Výchovný účinek síly egoismu - Ponenáhle mizení pokrevních svazků. Vývoj duchovní lásky - Cíl šestého kulturního období poatlantského - Určení duchovních nauk - Vymizení ras - Práce člověka na svém vlastním zevním výrazu - Oddělitelnost těla éterického od těla fyzického v budoucím vývoji - Zrozování duchovního člověka slovem - Příští vývoj lidského srdce - Přeměna nerostného prvku na prvek rostlinný - Rasa zlých lidí - Duchovní bratrství v šestém kulturním období

Promluvíme nyní o postupu lidského vývoje v budoucnu a o tom, co nazýváme zasvěcením a čím člověk, který předchází ostatní lidstvo, prožívá stupně života, které lidé budou prožívat teprve v budoucnu.

Zabýváme-li se předem prvou otázkou, může se nám zdát buď troufalostí, že chceme mluvit o budoucnosti, anebo též nemožností, abychom si o budoucnosti mohli vytvořit obraz. Nicméně budeme-li o věci poněkud přemítat, shledáme, že názor, kdy můžeme něco vědět o budoucnu, není tak zcela neoprávněný. Stačí nám jen, srovnáme-li tyto skutečnosti s tím, co nám obvyčejný badatel, například přírodní badatel, o budoucnosti může říci. Může nám přesně říci, že smísí-li za jistých okolností kyslík, vodík a síru, vždy vznikne kyselina sírová. Lze přesně říci, co se stane, zachytíme-li zrcadlem paprsky. Ba tato okolnost jde mnohem dále co do skutečnosti vnějšího života. Lze předpovídat zatmění Měsíce a Slunce na neomezeně dlouhé doby předem.

Proč je to možné? Je to možné, protože známe zákony fyzického života; a je to možné do takové míry, do jaké je známe. Kdo zná duchovní zákony života, může na základě těchto zákonů také říci, co musí nastat v budoucnu. Na člověka ovšem působí tísnivě obvyčejně jistá otázka. Dospíváme snadno k mínění, že je v rozporu se svobodou, s jednáním, které člověk sám chce, víme-li předem, co se stane. I to je nesprávný pocit. Smísíme-li síru, vodík a kyslík za jistých podmínek, vznikne kyselina sírová, to je podmíněné zákonitostí tohoto smísení. *Učiníme-li to však*, to závisí na naší vůli, a tak je to i v duchovním průběhu lidského vývoje. Tak se stane, když to člověk učiní z úplně svobodné vůle. A čím se člo-

věk výše vyvíjí, tím bude svobodnější. Nesmíme si také myslit, že již nyní je určeno, co bude člověk dělat v budoucnu, *protože* to může předvídat. Většina lidí však nemá pro tuto otázku správné porozumění a tato otázka náleží vsutku k těm nejobtížnějším. Od pradávnych dob se filozofové trápili otázkou lidské svobody a zákonitého předurčení jevů. Téměř vše, co bylo v tomto oboru napsáno, je nanejvýš nedostatečné, neboť lidé obvyčejně nedovedou rozeznávat mezi tím, co lze předem vidět a co je předem určeno. Pokud se týká okolností, že vidíme něco předem, je to totiž stejné, jako když vidíme na vzdálené body v prostoru. Zíráme-li na vzdálený bod v prostoru, například na roh ulice a vidíme-li, že tam jeden člověk druhého obdaruje, způsobili jsme toto jednání? Tím, že tento děj vidíme, dali jsme k němu nějak podnět? Nikoli. Vidíme jen, že někdo vykonává určitý čin, a tato okolnost nebyla podnětem, aby takto jednal. Co do času je tomu v jistém vztahu právě tak, jenže lidé to nedovedou chápat. Dejme tomu, že se po několika tisíciletích znovu vtělíme. Vykonáme něco ze svobodné vůle. Je to právě takový příklad, jako když člověk obdaruje druhého. Jasnovidce za jistých okolností zří, co se bude dít v budoucnu. Tento budoucí děj je však právě tak málo určen dnešním okamžikem, jako obdarování jednoho člověka druhým prostorovou vzdáleností, ve které jsme tento děj viděli. Říká se často, že vidíme-li, že se něco stane, je to vlastně přece již předem určeno. Avšak pak zaměňujeme budoucnost s přítomností. Nemohli bychom nic zříti předem do budoucna, kdyby tato skutečnost byla již určena. Nevidíme přece něco, co tu již je, nýbrž něco, co teprve přijde. Je nutné, abychom přesně pochopili tento pojem nazírání do budoucna. Je potřebné to cvičit a pěstovat v trpělivé meditaci. Jen tehdy nalezneme možnost, abychom pojali správně tyto skutečnosti.

Po těchto úvodních slovech chceme promluvit o okolnostech, které lze uvést o vývoji lidstva do budoucna. Dospěli jsme k době, kdy lidstvo sestoupilo nehlouběji do hmoty, kdy svých duchovních sil používá ke konstrukci a výrobě nástrojů a strojů, které slouží osobnímu životu. S tím je spojeno stále postupující zhutňování lidstva a Země vůbec. Viděli jsme, že to, co je dnes nejhustším prvkem a co nazýváme nerostnou říší, vzniklo teprve kdysi v určitém údobí našeho vývoje. Tím teprve člověk vstoupil do svého nynějšího pozemského vývoje. Ruku v ruce postupovalo s touto skutečností rozdělení pohlaví a jiné jevy. Tehdy, když ještě

člověk nevstoupil do tohoto fyzického vývoje, ve kterém byla říše nerostná, byla jeho přirozenost též ještě mnohem jemnější a měkčí. Abychom si o této okolnosti vytvořili představu, uveďme, jak se v těchto starých dobách, kde ještě nebyla oddělená pohlaví, dalo rozmnožování lidstva. Tehdy zplozoval ještě oboupohlavní člověk, jehož tělesnost byla řídká a jemná, jinou bytost sám ze sebe. Nedělo se to dnešním způsobem, ale asi tak, jako když ve spiritistických sezeních z média vystupuje éterické tělo nějaké jiné bytosti. Tato materializace ze sebe sama nám podává přibližný obraz, jak se ve starých dobách lidstvo rozplozovalo. Lidská bytost, která byla zralá, aby pokračovala sama ve svém vlastním vývoji, byla jakýmsi způsobem vyloučena z mateřské bytosti.

Tak vidíme, že se zhuštěním podstaty člověka v kosmu je spojeno jeho sestupování do materiálního světa. A s tím je spojen vývoj jiné síly, která by se bez tohoto sestupu vůbec nemohla vyvinout: je to egoismus. Ten má dobrou a zlou stránku. Je základem lidské samostatnosti a svobody. Avšak jeho rub je důvodem všeho špatného a všeho zla. Aby se však člověk mohl naučit konat dobro ze svobodné vůle, bylo nutno, aby prošel silou egoismu. Silami, které ho dříve vedly, by byl nutně nabádán vždy jen k dobru. Bylo však nutné, aby nabyt možnosti jít sám vlastní cestou. Právě tak, jako sestoupil, musí nyní opět vystoupit do duchovnosti. A jako je tento sestup spojen se vzrůstem egoismu, tak je vzestup závislý na tom, že nesobeckost, pocit sympatie mezi lidmi, bude silít. Lidstvo se vyvíjelo různými věky, nejprve v dávném období indickém, pak v perském, pak v egyptsko-chaldejsko-babylónském, v řecko-latinském až do našeho dnešního pátého věku. A po něm bude následovat věk šestý. Tím, že lidský vývoj pracuje tímto směrem, překonává současně princip, který nabyt největší síly, když se tělo éterické včlenilo v určitým bodu fyzického mozku, jak jsem uvedl v předešlé rozpravě. To byla doba, kdy lidstvo upadlo do nehlubšího egoismu.

V dřívějším vývoji byl člověk také egoistický, avšak jiným způsobem. Tento egoismus, který tak hluboce proniká duši v našem věku, souvisí cele s vytvořením materialistického smýšlení a spirituální věk bude znamenat překonání tohoto egoismu. Proto křesťanství a všechny směry, které pěstovaly skutečně náboženský život, vědomě pracovaly k tomu, aby byly prolomeny dávné krevní svazky. Křesťanství proneslo

radikální větu: „Kdo neopustí otce, matku, ženu, dítě, bratra, sestru, ten se nemůže stát mým učedníkem“.

Tato slova nepoukazují k ničemu jinému, než že na místo všech krevních svazků musí vstoupit duchovní svazek mezi dušemi, mezi jednotlivými lidmi. Vystává nyní otázka, jakými cestami dosáhne lidstvo spirituality, to je překonání materialismu, a zároveň toho, co nazýváme sbratřením, vytvořením všeobecné lidské lásky. Mohli bychom si nyní myslet, že je zapotřebí, abychom s největší vahou zdůrazňovali všeobecnou lidskou lásku a že tato lidská láska se musí již brzo dostavit, nebo že je nutné zakládat sdružení, která si stanoví za cíl pěstovat všeobecnou lásku mezi lidmi. Okultismus nikdy nezastává tento názor. Naopak, čím více člověk mluví o všeobecném bratrství a lidství v tom smyslu, že se těmito hesly opájí, tím egoističtější se lidé stávají. Neboť právě tak, jako je smyslová rozkoš, je i rozkoš duševní. Dokonce je rafinovanou rozkoší říkat: „Chci se stále více a více povznést v mravnosti“. Je to v základě vzato myšlenka, která nepůsobí sice obvyklý egoismus, avšak zato egoismus rafinovaný.

Vznik lásky a soucitu v průběhu lidského vývoje nedáme tím, že je zdůrazňujeme. Lidstvo bude vedeno k bratrství spíše něčím jiným, a sice samotným spirituálním poznáním. Není jiný prostředek, abychom přivodili všeobecné sbratření, než že šíříme okultní poznání ve světě. Kdyby se mluvilo sebevíce o lásce a sbratření, kdyby se zakládalo na tisíce sdružení, nepovedou k cíli, ke kterému mají vést, byť by byla sebelépe míněna. Důležité však je, abychom konali to, co je správné, vědět, jak je nutné toto bratrství založit. Jen lidé, kteří žijí ve společně, pro všechny lidí platné esoterní pravdě, spojí se též v jedné pravdě. Jako slunce spojuje květiny, které se k němu obracejí a z nichž každá je přece individualitou, tak musí být pravda, o kterou všichni usilujeme, jednotná. Pak se na této cestě shledají všichni lidé. Lidé musí o pravdu energicky usilovat a pracovat, pak teprve mohou žít spolu harmonicky.

Lze namítnout: o pravdu usilují přece všichni, avšak jsou různá hlediska, a proto se vyskytují spory a různice. To je poznání pravdy, které nejde dostatečně hluboko. Nesmíme se odvolávat na to, že mohou být různá hlediska pravdy. Je nutné získat zkušenost, že je jen jedna jediná pravda. Ta nezávisí na hlasování lidu, ale je pravdivá sama v sobě. Neboť můžeme dát hlasovat o tom, že tři úhly v trojúhelníku se rovnají

180°? Je lhotejně, zda to připustí miliony lidí, nebo ani jeden. Jestliže jsme poznali tuto pravdu, pak pro nás platí, je pro nás pravdivá. V pravdě není demokracie. Kdo se s tímto názorem ještě nedokáže ztotožnit, ten nepronikl ještě dost daleko v pravdě, a odtud pochází veškerý spor o pravdu. Lze říci: „Ovšem, avšak o okultních skutečnostech tvrdí jeden to a druhý ono!“ Není to tak, jde-li o skutečný okultismus. Je to tak jako při materialistických skutečnostech. Zde také tvrdí jeden to, druhý ono, avšak pak je jedno z toho nepravda. Právě tak je to ve skutečném okultismu. Jenže často panuje nepřistojnost usuzovat o věcech okultních dříve, než z nich člověk něčemu rozumí.

To je cíl, ke kterému spěje šestý věk poatlantského lidstva: popularizování okultních pravd v nejširším okruhu. To je poslání tohoto věku. Společnost, která se duchovně sdružuje, má úkol vnášet tyto okultní pravdy všude do života a tam je bezprostředně prakticky upotřebit. A to chybí právě našemu věku. Pohledme jen, jak náš věk hledá a jak nikdo nemůže najít to, co je správné. Vyskytuje se nesčíslně otázek, otázka výchovy, ženská otázka, lékařská, sociální, vyživovací apod., a lidé v těchto otázkách učeně bádají, píší četná učená pojednání, každý mluví o věci ze svého stanoviska, aniž by chtěl studovat to, co je ústředním prvkem, esoterní pravdu. Nejde jenom o to, něco abstraktně vědět o duchovních pravdách, nýbrž vnášet je bezprostředně do života, studovat sociální otázku i jiné otázky, ba celý lidský život ze stanoviska skutečné esoterní moudrosti. „Avšak pak by přece bylo nutné, abychom dříve poznali nejvyšší moudrost!“ Mohl by někdo namítnout. Tento názor vychází z omylu, jako kdybychom vždy skutečně byli nuceni poznat to, co v životě užíváme. To však není nutné. Poznání nejvyšších životních zásad přichází často mnohem později, než jsme je použili. Kdyby lidstvo chtělo čekat se zažíváním, až by poznalo zákony zažívání, pak by nebyl možný jeho vývoj. Tak rovněž nemáme zapotřebí poznat všechny duchovní pravdy, abychom mohli nechat vplynout duchovní vědu do denního života. To je právě způsob, jakým chce rosikrucická metoda pojednávat o duchovnu. Méně abstrakce, zato však více uvažování o otázkách denního života. Myslíte si, že dítě zná všechna mluvnická pravidla řeči, když se naučilo mluvit? Nejdřív se učí mluvit a pak teprve mluvnici. Proto musíme klást váhu na to, aby člověk přistoupil pomocí spirituálních nauk k tomu, co ho bezprostředně obklopuje, dříve než se zabývá

tím, co lze najít v nejvyšších světech, co poskytuje vědomosti o astrálním a dévachanském světě. Neboť jen tak chápeme, co se děje v našem okolí, do kterého musíme sami zasahovat. Proto je konkrétním úkolem opět spojit lidstvo, mezi kterým zeje propastí a které je vytržené z dávných svazků pokrevních a kmenových, sjednocující esoterní, spirituální moudrostí.

Tím, že se vyvineme z pátého do šestého a dále do sedmého věku, bude stále více pomíjet dávná spojitost v kmenových a krevních svazcích. Lidstvo se mísí, seskupuje se z hledisek duchovních. Nebylo správné, že se v theosofii mluvilo o rasách tak, jako by měly stále trvat. Pojem rasy ztratí již pro nejbližší budoucnost - čímž jsou ovšem míněny miliony roků - svůj smysl. Věčné mluvení o tom, že se ve světě vyvíjelo vždy sedm a sedm ras, je spekulativní rozšíření pojmu, který platí jen pro náš věk směrem nazpět a vpřed. Okultismus, jasnovidné bádání, to nikdy netvrdilo. Jak všechno vzniká, tak vznikly i rasy, a jako vše zaniká, tak i rasy zajdou. Ti, kteří mluvili vždy jen o rasách, budou nuceni si zvykat, aby své pojmy učinili pohyblivějšími; je to pouhá pohodlnost! Pohlédneme-li trochu do budoucna, neplatí již pojmy, kterých jsme použili v minulosti nebo v přítomnosti. Hlavní věcí je, aby člověk to, co uvedl v krásný pojem, nepokládal za věčnou moudrost. Musíme si zvykat na to, abychom učinili pojmy pohyblivými a poznali, že se mění. To bude pokrok. Tuto možnost přejít od pevných, ztuhlých pojmů k pojmům pohyblivým, tento život od dogmatu k pohyblivému, tvárnivému pojmu je nutné vypěstovat mezi lidmi, kteří chtějí být nositeli budoucna. Neboť jako se mění doby, musí se měnit i naše pojmy, chceme-li tyto doby chápat.

Nyní žije duše lidská v těle, které jasně pozoruje smysly. Jak vzniklo toto tělo? Dřívější doby jsou rozdílné - ba pro naše dnešní materiální nazírání dokonce velmi rozdílné. Když duše sestoupila, usídlila se v něm. Jak se člověk vyvinul do své dnešní podoby? Tím, že duše sama pracovala na těle během všech svých vtělení. O tom si můžeme učinit pojem, uvážíme-li, co zbylo člověku dnešní materialistické doby z možnosti pracovat na svém těle. Práce, kterou člověk může konat na svém hustém těle fyzickém, je poměrně nepatrná, ale koná ji přece. Všimněme si, jak přechodně pracujeme na svém těle a na své fyziologii. Například něco nám způsobí úděs nebo úzkost. Dojmy úzkosti a strachu půso-

bí, že zbledneme. Naše fyzické vzezření mění také stud. To opět přejde, avšak můžeme pozorovat, jak se tento děj odehrává. Něco působí na duši, takže se účinek přenáší na krev a touto oklikou na fyzické tělo, na naše bezprostřední vzezření. Účinek může být ještě intenzivnější. Kdo naše duchovní život, má v rukou mocný prostředek vytvořit ve své fyzické otonii otisk svého duchovního tvoření. Můžeme poznat, zda člověk žil naplňován se myšlenkami nebo bezmyšlenkovitě. Tak pracuje člověk vždy ještě na svém zevním výrazu a kdo ušlechtilé smýšlí, u toho se toto smýšlení projevuje v ušlechtilých pohybech. To jsou jen nepatrné zbytky práce člověka na sobě samém, která trvala miliony let. Zatímco dnes můžeme svou krev vehnat jen do tváří a zase ji nechat zmizet, byl člověk v dřívějších dobách zcela ovlivněn světem obrazů, který byl výrazem duchovního světa.

To působilo tak, že člověk mohl pracovat mnohem větší měrou na přetváření svého organismu. Tehdy bylo tělo ještě měkčí. Kdysi byla doba, kdy bylo možné nejen napráhnout ruku či ukazovat prsty, nýbrž i vyslat do své ruky vůli. Tehdy bylo možné ruku formovat tak, že šlo natáhnout prsty v jakési prodloužené, vtažitelné chapadlo či tykadlo. Kdysi byla doba, kdy nohy nebyly ještě pevné, ale kdy je člověk mohl podle potřeby prodloužit. Takto si člověk vytvářel vlastní tělo obrazy, které přijímal z okolního světa. V nynější materialistické době je toto přetváření nejpomalejší, avšak v budoucnu se bude stále více zrychlovat. V budoucnu bude člověk získávat stále více vlivu na svoji fyzickou tělesnost. Pozorujeme-li podstatu zasvěcení, spatříme, jak si tento vliv získá. I když to nemůže dosáhnout v *jediném* životě, bude přesto moci učinit mnoho pro nejbližší vtělení.

Člověk si tedy sám přivodí budoucí podobu svého těla. Spěje ke své budoucnosti tím, že se bude stávat ve své tělesnosti stále měkčím, a to tak, že se odloučí od tvrdých součástí. Přejde jednou doba, kdy člověk bude jako v minulých dobách žít jakoby nad svými pozemskými součástmi. Na tento stav, který lze srovnat s dnešním stavem spánku, bude navazovat stav jiný, ve kterém člověk bude moci libovolně vysunovat ze svého fyzického těla tělo éterické. Hustší část lidské bytosti bude spíše zde dole na zemi a člověk ji bude používat zvenčí jako nástroj. Člověk již nebude nosit své tělo tak, že by v něm bydlil, nýbrž že se nad ním bude vznášet a toto tělo samo se stane ve své podstatě jemnějším a řídk-

ším. To dnes připadá jako fantastická myšlenka, avšak lze to tvrdit s určitostí na základě duchovních zákonů, právě tak, jak lze do budoucnosti vypočítat zatmění Slunce a Měsíce na základě astronomických zákonů.

Zejména bude člověk vykonávat přetvářející vliv na plodivou sílu. Mnozí lidé si nedovedou představit, že by se člověk mohl rozplovovat jiným způsobem, než je tomu dnes. Avšak tento způsob rozplovování se změní. Vše, co dnes nazýváme rozplovovacím úkonem a co souvisí s tímto pudem, přejde v budoucnu do jiného ústrojí. Ústrojí, které se k tomuto účelu již dnes připravuje, aby se stalo rozplovovacím orgánem, je lidský hrtan. Dnes může hrtan dát vznik pouze vzduchovým výhvěvům, může pouze to, co je v jeho slově, sdělovat vzduchu, takže výhvěvy odpovídají slovu. Později bude z tohoto hrtanu vznikat nejen slovo v jeho rytmu, ale toto slovo bude prozářeno člověkem a bude proniknuto samotnou hmotou. Jako se dnes stává slovo vzduchovou vlnou, tak bude vycházet v budoucnu z hrtanu nejjintimnější podstata člověka, jeho vlastní obraz. Člověk pak bude vznikat z člověka, člověk pak bude *vyslovovat* člověka. A to se stane v budoucnu zrozením nového člověka. Bude vysloven jiným člověkem.

Takové okolnosti nám určitým způsobem objasní jevy, které žijí v našem okolí a které nám žádná přírodní věda nemůže vysvětlit. Přetvoření rozmnožovacího pudu, který se stane opět nepohlavním, převezme pak úkoly starého rozplovování. Proto nastává v mužském organismu, dospívá-li člověk k pohlavní zralosti, přetváření hrtanu a hlas se stává hlubším. Tyto okolnosti nám ukazují na bezprostřední souvislost věcí. Okultismus nám tak objasňuje skutečnosti života a vnáší světlo do jevů, pro které nám žádná materialistická věda nemůže poskytnout vysvětlení.

Jako bude přetvořeno ústrojí hrtanové, tak se jednou přetvoří i lidské srdce. Je to ústrojí, které souvisí co nejužší s oběhem krve. Věda se domnívá, že srdce je jakýmsi čerpadlem. To je groteskní fantastická představa. Okultismus nikdy nevyslovoval taková fantastická tvrzení, jako dnešní materialismus. Co je hybnou silou krve, to jsou city duše. Duše pohání krev, a srdce se pohybuje, protože je krev pohání. Právě opak toho, co tvrdí materialistická věda, je pravdou. Člověk však dnes ještě nemůže vést své srdce podle své libovůle. Má-li člověk úzkost, ještě nemůže vést své srdce podle své libovůle. Má-li člověk úzkost, tluče jeho srdce rychleji, poněvadž cit působí na krev a ta urychluje po-

hyb srdce. Co člověk dnes prociťuje nechtěně, dostane později na vyšším stupni vývoje do své moci. Vlastní vůlí bude pohánět svoji krev a bude pohybovat vlastním srdcem, jak to dělá dnes se svaly svých rukou. Srdce má přičně pružovaná svalová vlákna, která lze nalézt jen u svalů, jimiž můžeme libovolně pohybovat. Proč? Poněvadž srdce ještě dnes není na konci svého vývoje, ale je ústrojím budoucnosti, protože se stane svalem, jímž bude člověk pohybovat podle své libovůle. Proto ukazuje již dnes vlohy k této povaze ve své stavbě.

Co se děje v lidské duši, to vše přetváří stavbu lidského těla. A představíme-li si dnes člověka, který by byl schopen vytvořit vyslovením slova bytost sobě podobnou, jehož srdce se stalo svalem, kterým může libovolně pohybovat, jenž přetvořil ještě i jiná ústrojí, pak máme představu o budoucnosti lidského pokolení v planetárním vtělení, které bude následovat po naší Zemi. Na naší Zemi dospěje lidstvo tak daleko, jak daleko může dospět, jsouc ovlivňováno nerostnou říší. Tato říše nerostná, přestože vznikla naposled, jako první zmizí ve své dnešní formě. Člověk nebude z nerostných substancí budovat své tělo tak jako dnes. Příští lidské tělo bude včleňovat do své podstaty pouze rostlinné substance. Vše, co je dnes v člověku nerostného, zmizí. Uvedme groteskní příklad: dnes člověk vyměšuje obyčejnou slinu, která je nerostným produktem. Fyzické tělo člověka je souhrnem vzájemného působení a vzájemného pronikání nerostných dějů. Až člověk dokoná svůj nerostný vývoj, nebude pak vyměšovat nerostnou slinu, ale látku rostlinného rázu. Lze skoro říci, že člověk bude vyměšovat květiny. Žlázy nebudou již vylučovat látky nerostné, nýbrž rostlinné. Tím, že se člověk opět vyvine k rostlinnému bytí, bude říše nerostná překonána.

Tak přejde člověk svým životem do doby jupiterské a tím, že vyloučí vše nerostné, přejde k rostlinnému tvoření. Později, až jeho srdce bude tak daleko, že bude moci působit tvořivě, přejde ke tvoření zvířat (pak budou jiná zvířata než dnes). Pak bude tvořit ve světě zvířat, jako dnes tvoří v říši nerostné. Pak nastane stav Venušin. A až si bude moci vytvářet bytosti sobě podobné tím, že bude vyslovovat svůj vlastní obraz, pak bude smysl našeho vývoje dokončen a naplněn výrok: „Stvořme člověka k obrazu božimu“.

Jen tím, že člověk bude dbát tohoto hlediska, že duše přetvoří tělo fyzické, změní se skutečně lidské pokolení. Jen myšlením, které působí v

okultním, spirituálním smyslu, nastane to, co jsme popsali jako přetvoření srdce a hrtanu. Co lidstvo dnes myslí, tím se stane v budoucnu. Lidstem, a lidstvo, jež myslí spirituální myšlenky, bude působit tak přetvořujícím způsobem na organismus budoucna, že dá vznik krásným lidským tělům.

Ještě není skončeno to, co materialistický způsob myšlení způsobuje. Setkáváme se dnes se dvojím proudem. S jedním velkým, materialistickým, který naplňuje celou Zemi, a s druhým malým, spirituálním, který se omezuje na málo lidí. Je nutné rozlišovat mezi vývojem duší a ras. Nemysleme si, že jestliže rasy přejdou ke groteskní formě, že i duše učiní totéž. Všechny materialisticky myslící duše pracují na tom, aby daly vznik zlým rasám; práce spirituální působí, že bude vznikat rasa dobrá. Jako lidstvo dalo vznik tomu, co se vytvořilo v úpadkové formě jako zvíře, rostlina a nerost, tak se odštěpí určitý díl a vytvoří zlou část lidstva. A v těle, které se zatím stane měkkým, dojde i zevně výrazu zlý charakter duše. Jako starší stavy, které sestoupily ke tvorům opičím, se nám zdají dnes groteskními, tak zůstanou materialistické rasy na stanovisku zla a zalidní Zemi jako zlé rasy. Bude záležet cele na lidstvu, zda některá duše bude chtít zůstat v rase zlé nebo vystoupit spirituální kulturu k rase dobré.

To jsou skutečnosti, které musíme znát, chceme-li svůj život do budoucna zařadit pomocí skutečného poznání. Jinak jdeme světem se zavázanými očima, neboť v lidstvu pracují síly, které je nutno poznat a kterých je nutno dbát. Svoji povinnost vůči lidstvu opomene ten, kdo se neobeznámí se silami, které jdou na tu či onu stranu. Poznání za účelem jen poznání samého by bylo egoismem. Kdo chce poznávat, aby mohl nahlížet do vyšších světů, ten si počíná egoisticky. Kdo však chce toto poznání vnášet do bezprostřední praxe denního života, ten pracuje na dalším postupu příštího vývoje lidského. To je mimořádně významné, abychom se stále více učili užívat v praxi to, co poznáváme jako duchovědeckou teorii.

Takto vidíme, že spirituální hnutí má zcela určitý cíl, aby totiž předešlo vytvářelo příští lidstvo. Tohoto cíle nelze dosáhnout jinak, než že přijmeme spirituální esoterní moudrost. Tak myslí člověk, který chápe duchovní poznání jako velký úkol lidstva. Představuje si je v souvislosti

s vývojem a pokládá je ne za choutku, nýbrž za povinnost, která mu vzniká. Čím více budeme tuto skutečnost poznávat, tím rychleji se přibližíme vytvoření budoucího lidstva šestého věku. Jako se tehdy v dávné Atlantidě, v blízkosti Irska, stěhovali nejpokročilejší lidé na východ, aby založili nové kultury, tak máme nyní úlohu pracovat na přípravě velkého okamžiku v šestém věku, kdy lidstvo prožije veliký spirituální vzestup.

Musíme se pokusit, abychom se opět dostali z materialismu. Spirituální společnosti jsou nuceny myslet na to, aby převzaly takovouto vůdčí úlohu mezi lidstvem, nikoli z neskromnosti a pýchy, ale z povinnosti. Určitá skupina lidí musí postupovat společně, aby připravila budoucnost. Tento společný postup nesmíme chápat místně. Všechny pojmy místa ztrácí pak svůj smysl, ježto nejde již o kmenové příbuzenství, protože záleží na tom, aby se lidé na celé Zemi sdružili spirituálně za tím účelem, aby budoucno vytvořili pozitivně. Proto, když náš věk směřoval do nehlubšího materialismu, zdůrazňovalo tehdy před 400 lety rosikruciánské bratrstvo onu praktickou duchovní vědu, která chce dát poučení o všech otázkách denního života.

Zde se setkáváme se vzestupným vývojem v poměru ke sestupnému. Jako staré poznání působí rozkladně - jak se to jeví v Mauthnerově „Kritice řeči“ - tak hledá spirituální směr sjednocující pouto spirituální moudrosti.

Odtud pochází škola nového zasvěcení, která přímo počítá s tím, že je nutné vést lidstvo do nového časového okruhu. Tak se váže princip lidského vývoje s pojmem zasvěcení.

XIV. Podstata zasvěcení

Esoterní školení - Rosikruciánská cesta - Křesťanská cesta. Janovo evangelium - Charakteristika této křesťanské cesty - Sedm stupňů cesty křesťanského školení: 1. mytí nohou, 2. bičování, 3. korunování trnovou korunou, 4. ukřižování, 5. mystická smrt a sestoupení do pekel, roztržení chrámové opony, 6. kladení do hrobu a sestoupení do pekla, 7. výstup na nebesa - Sedm stupňů rosikruciánské cesty: 1. studium - Podstata studia - V rosikruciánské škole není bezprostřední uctívání učitele - 2. imaginativní poznání, obraz Grálu, 3. čtení okultního písma, 4. příprava kamene mudrců, 5. shoda makrokosmu s mikrokosmem, 6. pohroužení se do makrokosmu, 7. božská blaženost - Závěr

V této rozpravě chceme promluvit o principu zasvěcení čili o esoterním školení. A sice chceme promluvit o obou metodách školení, které berou především v úvahu skutečnosti, které zde byly vyloženy o vývoji lidstva. Je nutné si ujasnit, že určitou pravdu nalezneme i tím, že se přeneseme nazpět do dřívějších vývojových stavů lidstva.

Bylo řečeno, že lidé ve staré Atlantidě mohli čerpat moudrost ze všeho, co je obklopovalo. Čím dále jdeme nazpět do pradávnejší minulosti, tím více se setkáváme se stavy vědomí, kterými lidé nabývali možnosti vnímat tvůrčí síly, které svět pronikají, duchovní bytosti, které nás obklopují. Vše, co nás obklopuje, vzniklo těmito tvůrčími bytostmi, a zřít je znamená právě „poznávat“.

Když se lidstvo vyvinulo k dnešnímu stavu našeho vědomí, vlastně teprve za našeho pátého poatlantského věku, pocítilo v duši touhu vniknout znovu do duchovních oblastí. Hovořil jsem, jak u starého indického národa původně žila ona hluboká touha poznat vlastní duchovno za vším, co nás obklopuje ve světě, jak vznikl u tohoto národa náhled, že vše, co nás obklopuje, je snem, iluzí a že jedinou úlohou je proniknout ke staré moudrosti. Žáci dávných říší usilovali, aby nastoupili cestu jógy. Ta je měla přivést k nahlédnutí do oblastí, ze kterých sami sestoupili. Usilovali opustit máju a vystoupit vzhůru do duchovních oblastí.

To je jedna cesta, kterou člověk může nastoupit. Nejnovější cesta, která dnes existuje, aby lidstvo mohlo vystoupit k moudrosti, je cesta rosikruciánská. Tato cesta ukazuje člověku nejen do minulosti, nýbrž i

do budoucnosti a do oněch stavů, které člověk prožije. Člověku se dostává poučování, aby určitými metodami sám ze sebe vyvinul moudrost, která je v něm skrytá jako vloha.

To je cesta, kterou přinesl zakladatel rosikruciánského esoterního hnutí, zevně nazvaný Christian Rosenkreutz. Není to cesta protikřesťanská, nýbrž cesta křesťanská, avšak upravená pro moderní poměry. Leží mezi vlastní cestou křesťanskou a mezi cestou jógy.

Tato cesta se připravovala částečně již dlouho před vznikem křesťanství. Dostalo se jí zvláštní podoby oním velkým zasvěcencem, který jako Dionysios Areopagita v esoterní škole Pavla Athénského založil školení, ze kterého vzešla všechna pozdější moudrost a školení.

To jsou obě, povýtce pro západní země schůdné cesty esoterního školení. Vše, co souvisí s naší kulturou a s naším životem, který vedeme a který musíme vést, vše to je povýšeno na princip zasvěcení křesťanským a rosikruciánským školením. Čistá křesťanská cesta je pro současníka poněkud obtížná, a proto byla zavedena rosikruciánská cesta pro dnešního člověka, jenž musí žít v přítomné době. Kdo chce jít čistě křesťanskou cestou uprostřed moderního života, musí mít možnost odpoutat se na jistou dobu od vnějšího života, aby do něho potom tím intenzivněji opět vstoupil. Cestou rosikruciánskou může však jít každý, ať je činný v jakémkoli povolání a kterékoli oblasti života.⁵

Chceme naznačit čistě křesťanskou cestu. Je předepsána, pokud jde o metodu, v nejhlubší křesťanské knize, kterou chápou nejméně právě zástupci křesťanské teologie, v Janově evangeliu, a pokud jde o obsah, v Apokalypse čili v Janově Zjevení.

Janovo evangelium je zvláštní knihou. Je nutné jí žít, nikoli jen číst. Lze jí žít, uvědomíme-li si, že to, co obsahuje, jsou předpisy pro vnitřní život a že je nutné, abychom je správným způsobem zachovávali. Křesťanská cesta žádá od svého učedníka, aby pokládal Janovo evangelium za meditační spis. Základní předpoklad, který při rosikruciánském školení více nebo méně odpadá, je ten, že je nutné mít nejpřísnější víru v

⁵ Jedna z podob současného rosikruciánství v České a Slovenské republice je po roce 1990 známa pod zkratkou A.M.O.R.C. a obsahuje některé prvky z rosikruciánství, o kterém je zde hovořeno. Pozn. red.

osobnost - Ježíše Krísta. Je nutné chovat v sobě aspoň možnost víry, že tato nejvyšší individualita, tento vůdce duchů ohně z doby sluneční, se fyzicky vtělil jako Ježíš z Nazaretu, že nebyl jen pouhým „prostým mužem z Nazaretu“, ne individualitou jako Sokrates, Platón nebo Pythagorás. Musíme nahlédnout základní odlišnost jeho osobnosti od všech jiných. Musíme v něm spatřovat základní odlišnost jeho osobnosti od všech jiných. Musíme v něm spatřovat božského člověka jedinečné přirozenosti, jeho pocit, jenž se objevuje, probouzeje duši. Musíme proto mít skutečnou možnost, abychom věřili v prvá slova počátku Janova evangelia: „Na počátku byl Logos a Logos byl u Boha a Bůh byl Logos“ až ke slovům: „A Logos stal se tělem a přebýval mezi námi“. Tedy tatáž duchovní bytost, která byla vládcem duchů ohně, která byla spojena s přetvářením naší Země, kterou nazýváme též Duchem Země, přebývala skutečně mezi námi v tělesném obalu, obývala skutečně fyzické tělo. To je nutné abychom uznali! Nejsme-li toho schopni, pak je lépe prožít jiné školení. Kdo však v tomto základním předpokladu každé ráno po týdny a měsíce uvádí meditativně před svoji duši slova Janova evangelia až k místu „naplněného oddaností a pravdou“ a to tak, že tato slova nejen chápe, ale též jimi žije, pro toho se stávají silou, která probouzí duši. Neboť to nejsou pouhá slova, nýbrž budivé síly, které dávají v duši vzniknout jiným silám. Jen je nutné, aby žák měl trpělivost a tato slova si vždy znovu, každý den, v duši uvědomoval. Pak vzbudí síly, které má zapotřebí pro křesťanské zasvěcení, vyvoláváje zcela určité city. Cesta křesťanská je spíše niterná, zatímco při školení rosikruciánském musíme zanítit city na světě vnějším. Křesťanská cesta je cestou pomocí buzení určitých citů.

Je sedm stupňů citů, které je nutné vzbudit. K tomu přistupují jiná cvičení, která může dát pouze člověk člověku, a jsou upravena podle jednotlivého charakteru. Je však nezbytné, abychom prožili 13. kapitolu Janova evangelia, a to tak, jak chci nyní vylíčit. Učitel říká žákovi: je nutné, abys v sobě vypěstoval určité city. Představ si: rostlina vyrostla, avšak potřebuje půdu. Tato rostlina, něco vyššího, by nemohla žít bez nižšího, a kdyby rostlina mohla myslit, musela by říci zemi: jsem sice výše než ty, ale bez tebe nemohu existovat a musela by se k ní vděčně sklánět. Právě tak by muselo i zvíře udělat totéž vůči rostlině, neboť by bez rostlin nemohlo existovat, a právě tak by se musel chovat člověk bez rostlin. Až člověk jednou vystoupí výše, musí si říci: nikdy bych

nemohl stanout na svém dnešním stupni, kdyby nebyl stupeň nižší. Vděčně se musí sklánět k tomuto nižšímu stupni, neboť ten mu umožnil, že může existovat. Žádná bytost na světě by nemohla existovat bez bytostí nižších, jimž musí být zavázána díkem. Tak i Kristus, nejvyšší bytost našeho světa, by nemohl existovat bez dvanácti apoštolů. V kapitole 13. Janova evangelia je vylíčen mohutný cit, jak se Kristus, nejvyšší bytost, sklání k těmto dvanácti apoštolům a myje jim nohy.

Představíme-li si nyní, jak se tento základní cit probouzí v duši člověka, žije-li žák po týdny a měsíce v těchto úvahách a kontemplacích, které mu tento základní cit v duši prohlubují, jak vyšší má hledět vděčně dolů k nižšímu, které umožňuje vyššímu jeho existenci, pak jsme probudili první základní cit a prožili jsme jej dostatečně v okamžiku, kdy se objevují určité příznaky, to je určitý vnější příznak a vnitřní vize. Vnější příznakem je, že člověk cítí, jakoby voda oblévala jeho nohy. Ve vnitřním vidění spatřuje sebe sama jako Krista, myjícího dvanácti apoštolům nohy. To je první stupeň, *mytí nohou*. Co je obsaženo ve 13. kapitole Janova evangelia, je nejen historickou událostí, nýbrž událostí, kterou může prožít každý. Vnější symptomatickým výrazem pro tuto událost je, že člověk vystoupil tak daleko ve světě svých citů. V tomto světě svých citů nemůže vystoupit tak daleko bez objevení se tohoto příznaku.

Druhý stupeň, *bičování*, prožíváme, pohroužíme-li se do této myšlenky: jak ti bude, budou-li na tebe dopadat ze všech stran bolesti a rány biče života? Musíš zůstat vzpřímený, silný proti všemu, co ti život působí jako strasti, které musíš snést. To je druhý základní cit, který musíme prožít. Vnější pocitem pro tuto skutečnost je bolestivé chvění a trháni na všech místech vnějšího těla, a spíše vnitřním výrazem je vize, ve které člověk vidí, jak je bičován, a to zprvu ve snech, pak ve vidění.

Třetí stupeň, který následuje, je *korunování trnovou korunou*. Zde je nutné prožít po týdny a měsíce cit: jak ti bude, budeš-li nucen snášet nejen strasti a bolesti života, nýbrž budeš-li nucen snášet hanu a výsměch, kterými budou lidé zasypávat dokonce to nejsvatější v tobě, tvoji duchovní bytost? A opět nesmí žák naříkat, ale musí mu být jasno, že přesto vše je nutné, aby zůstal vzpřímen. Jeho vnitřní síla, kterou vyvine, mu musí umožnit, aby přes hanu a výsměch zůstal pevně stát. Zůstává neochvějný, hrozí-li cokoli zničit jeho duši! Pak zří ve vnitřní astrální

vizi sebe sama s trnovou korunou a cítí vnější bolest na hlavě. To je symptom, že pokročil dost daleko ve světě svých citů, aby směl učinit tuto zkušenost.

Čtvrtým stupněm je *ukřižování*. Zde v sobě musí žák opět vyvinout určitý cit. Dnes ztotožňuje člověk své tělo se svým já. Kdo chce prožít křesťanské zasvěcení, musí si zvykat, aby nesl své tělo světem tak, jako neseme každý jiný předmět. Tělo se musí stát člověku cizím, musí je nést jako něco cizího. Pokročil-li člověk v tomto základním citu dost daleko, objeví se mu něco, co nazýváme zkouškou krve. Pokožka na určitých místech, na rukou, nohou a na pravé straně prsou tak zčervená, že člověk si tím může na těchto místech vyvolat příznaky ran Kristových. Je-li člověk vřelostí citu schopen vyvinout v sobě zkoušku krve, což je vnější symptom, pak nastává i vnitřní, astrální skutečnost, že člověk vidí sebe sama, že je ukřižován.

Pátým stupněm je *mystická smrt*. Člověk se povznáší vždy více k citu: náležím do celého světa, jsem právě tak málo samostatnou bytostí jako prsty mé ruky. Cítí se být pohroužen do celého ostatního světa, jakoby k němu náležel. Pak prožívá, jakoby se vše kolem něho zatemňovalo, jakoby jej zahalovala černá temnota jako opona, která se kolem něho zhušťuje. V této době se učí žák křesťanského zasvěcení poznávat všechno utrpení, všechny bolesti, všechno zlo i veškeré neštěstí, jež lpí na každém stvoření. To znamená sestoupit do pekel, a to musí každý člověk prožít. Pak nastává zážitek, jako kdyby se roztrhla opona, a člověk pak zří do duchovních světů. To nazýváme roztržením opony.

Šestým stupněm je *kladění do hrobu a zmrtvýchvstání*. Je-li člověk tak daleko, je nutné, aby si mohl říci: zvykl jsem si již považovat své tělo za něco cizího, avšak nyní považuji vše na světě, jakoby mi stálo tak blízko, jak mé vlastní tělo, které je právě složené z těchto látek ostatního světa! Každá květina, každý kámen je mi tak blízko, jak moje vlastní tělo. Pak je člověk pohřben v zemské planetě. Tento stupeň je nutné spojit s novým životem, ve kterém se člověk cítí sjednocen s hlubinami duše naší planety, s duší Kristovou, která praví: „Kdo jí můj chléb, šlape mne nohama“.

Sedmým stupněm je *vystoupení na nebesa*. Tento stupeň nelze opsat. Je nutné mít duši, která není odkázána na to, aby myslila pomocí

fyzického mozku. Abychom cítili, co prožívá takový člověk jako toto vystoupení na nebesa, musíme mít duši, která je schopná tento cit *prožít*.

Projít s pokorou stavy, naplněnými oddaností, je podstata křesťanského zasvěcení. Kdo projde s vážností tímto zasvěcením, prožije své zmrtvýchvstání v duchovních světech. Každý však toto dnes nemůže prožít, proto je nutné, aby zde byla jiná metoda, která vede jiným způsobem do vyšších stupňů. A to je metoda rosikruciánská.

Chci uvést sedm oddílů této cesty, které mají podat obraz o tom, co toto školení podává. Mnohé z toho bylo již popsáno v časopise „Lucifer-Gnosis“, mnohé z tohoto školení lze podat jen od člověka k člověku, avšak musíme si uvědomit, co toto školení podává. Má sedm stupňů, které však nemusí po sobě následovat. Záleží přitom na žákově individuálnosti. Učitel udá to, co se mu zdá pro žáka vhodné, a ještě mnoho jiného k tomu musí přistoupit, což se však vymyká veřejné diskusi.

Těchto sedm stupňů je:

1. Studium
2. Imaginativní poznání
3. Inspirované poznání čili učení se okultnímu písmu
4. Příprava kamene mudrců
5. Shoda makrokosmu s mikrokosmem
6. Pohroužení se do makrokosmu
7. Božská blaženost

Studium v rosikruciánském smyslu je schopnost pohroužit se do takového myšlenkového obsahu, který není vzat z fyzické skutečnosti, ale z vyšších světů. To nazýváme životem v čisté myšlence. To dnešní filosofové většinou popírají a tvrdí, že každé myšlení musí vykazovat aspoň určitý zbytek smyslového nazírání. Tak tomu však není, neboť nikdo například nemůže vidět skutečný kruh. Kruh lze vidět jen v duchu, na tabuli vzniká nakreslením jen nahromadění částíček křídly. K pojmu skutečného kruhu lze dospět jen upustíme-li ode všech příkladů, od skutečnosti. Tak je v matematice myšlení nadmyslovou činností, avšak i při jiných skutečnostech světa se musíme učit, abychom myslili nadmyslově. A takový způsob myšlení pěstovali zasvěcenci vždy o podstatě člověka. Rosikruciánská duchovní věda je takovéto nadmyslové poznání a jeho studium, jak je pěstujeme, je prvním stupněm samého rosikruciánského školení. Nepřednáším duchovní vědu

z jakéhosi vnějšího důvodu, ale proto, že je prvním stupněm rosikruciánského zasvěcení. Lidé si často myslí, že není třeba mluvit o člancích lidské přirozenosti, o vývoji člověka nebo o různých vývojových planetárních stavech, nejraději by si osvojili krásné city v duši, jen studovat vážně duchovní vědu nechtějí. Avšak i kdybychom si osvojili sebekrásnější city, je nemožné jen jejich pomocí vystoupit do vyšších světů. Rosikruciánská duchovní věda nechce jen podnitit city, nýbrž nechat je mohutnými skutečnostmi duchovních světů, aby se rozezvučely samy. Rosikrucián pocituje jako nedostatek studu, má-li zasypávat lidi citovými výlevy. Vede je naopak k dějům, týkajícím se vznikání lidstva, předpokládá, že city samy pak vzniknou. Rosikrucián dává před zraky posluchačů vznikat přetvořující se oběžnici ve světovém prostoru, a prožije-li duše tyto skutečnosti, pak musí být ve svých citech mohutně dojata. Je to jen plané mluvení, říká-li někdo, že je nutné se obracet přímo na citění. Je to pouhá pohodlnost. Rosikruciánská duchovní věda dává mluvit skutečností, a vplynou-li tyto myšlenky pak v citění, překonají je - a to je správná cesta. Jen co člověk může cítit ze sebe sama, může ho oduševňovat.

Rosikrucián dává promlouvat skutečností v kosmu, a to je neosobní způsob, jak hlásat duchovní vědu. Je zcela lhostejné, kdo před vámi stojí, neboť vás nesmí zaujmout osobnost. Důležité je však to, co tato osobnost k vám mluví o skutečnostech světového vznikání. Proto je v rosikruciánském školení odstraněno ono bezprostřední uctívání učitele, který uctívání neřádá a nemá ho též zapotřebí. Chce mluvit k žáku o tom, co je zde bez něho. Kdo chce pak vniknout do vyšších světů, musí si navyknout na myšlení, které dává vznikat jedné myšlence ze druhé. Takové myšlení je podáno v mé „Filosofii svobody“ a „Pravdě a vědě“. Tyto knihy nejsou psány tak, že by bylo možné jednu myšlenku vzít a vložit na jiné místo. Jsou psány spíše tak, jako vzniká organismus; právě tak vzniká jedna myšlenka ze druhé. Tyto knihy nemají co činit s tím, kdo je napsal. Autor se poddal tomu, co v něm myšlenky samy vytvořily a jak se samy učlenily.

Tak se musí ten, kdo chce jistým elementárním způsobem absolvovat studium, obeznámit s elementárními skutečnostmi duchovní vědy samé, kdežto pro toho, kdo se usiluje dostat výše, je toto studium pohroužením se do myšlenkové stavby, která dává jedné myšlence vznikat ze druhé.

Druhým stupněm je *imaginativní poznání*, poznání, které se přičleňuje k tomu, co se člověku při „studiu“ myšlením podává. To je podkladem, který člověk musí později vypěstovat vlastním imaginativním poznáním. Ujasníme-li si mnohé z toho, co bylo naznačeno v posledních rozpravách, pak pocítíme například v ozvěně dozvuky dějů, které byly běžné na Saturnu. Je tu možnost, abychom vše kolem sebe považovali za výraz niterné duchovnosti. Lidé chodí po zemi, která je jim konglomerátem skal a kamení, avšak člověk se musí učit chápat, že vše kolem něho je výrazem ducha Země. Jako je tělo oduševněné, právě tak je i naše zemská oběžnice vnějším výrazem ducha, který ji obývá. Nahlížejí-li lidé na Zemi jako na člověka s tělem a duší, teprve tehdy se jim dostane pojmu o tom, co Goethe mínil když pravil: „Vše pomíjivé je jen příměrem“. Vidíme-li v lidské tváři perlit slzy, nebudeme je zkoumat zákony fyziky, jak rychle nebo pomalu slza stéká, ale bude pro nás výrazem vnitřní truchlivosti duše, právě tak jako usměvavá tvář je nám výrazem vnitřní radosti duše. Rosikruciánský žák se musí povznést k tomu, aby jde-li po louce, viděl v každé květině vnější výraz jakési živoucí bytosti, výraz pro ducha nitra Země. Mnoho květin mu připadá jako perlící se slzy, jiné opět jsou mu radostným výrazem ducha Země. Každý kámen, každá rostlina je mu vnějším výrazem ducha nitra Země, výrazem jeho fyziognomie, která k němu mluví. Bylo nutné, aby tak cítili žáci Grálu i žáci rosikruciánští. Říkalo se jim: pohléd' na kalich květiny, jak jej ozařuje sluneční paprsek a budí čisté plodivé síly, které dřímají v květině. Proto se sluneční paprsek nazývá *kopím svaté lásky*. Pohlédni k člověku: stojí výše než rostlina, má v sobě tatáž ústrojí, avšak u něho je proniknuté necudnou choutkou a chcičem to, co rostlina v sobě skrývá dokonale čisté a cudné. Budoucnost lidského vývoje spočívá v tom, že se člověk opět stane cudným a čistým a to pomocí jiného ústrojí, které se stane jeho přetvořeným reprodukčním ústrojím a bude svůj vlastní obraz vyslovovat do světa. Toto reprodukční ústrojí člověka bude cudné a čisté bez pudů a chtíčů. Jako kalich rostliny se cudně obrací ku kopí svaté lásky, bude se obracet vstříc duchovnímu paprsku moudrosti a ten jej oplodní, aby zrodil bytost vlastní podoby. Tímto ústrojím bude hrtan.

Žákovi Grálu se poukazovalo na toto: rostlina na nižším stupni má tento cudný kalich, člověk ho pozbyl, sestoupil ve svém vývoji do ob-

lasti necudných chtíčů. Z produchovněného slunečního paprsku musí dát opět vzniknout tomuto ztracenému kalichu, v cudnosti musí vyvinout to, co vytvoří svatý Grál budoucna.

Tak zírá žák vzhůru k velkému ideálu. Co se děje v pomalém vývoji celého lidstva, to prožívá zasvěcenec již dříve. Ukazuje nám lidský vývoj v obrazu a tyto obrazy působí zcela jinak než abstraktní pojmy, které vznikly v dnešní materialistické době. Představíme-li si tento vývoj v tak vznešených a mohutných obrazech, jakým je obraz Grálu, pak je účinek zcela jiný než v obyčejném poznání, které nemá schopnost, aby hlouběji účinkovalo na náš organismus. Imaginativní poznání pracuje až do těla éterického a působí odtud na krev a ta je prostředníkem, který působí přetvořujícím způsobem na náš organismus. Člověk bude mít stále větší schopnost ovlivňovat éterickým tělem svůj organismus. Veškeré imaginativní poznání, jež je pravdivé, působí zároveň ozdravně. Ozdravuje krevní oběh. Nejlepším vychovatelem je imaginativní poznání, pokud je člověk dost silný a naplněný oddaností, aby na něho mohl působit.

Třetím stupněm je *čtení okultního písma*. To znamená, že člověk nejenom zří jednotlivé obrazy, ale dává na sebe působit poměru těchto různých obrazů. To se pak stává tím, co nazýváme okultním písmem. Počínáme seřazovat linie sil, které procházejí tvořivě světem pomocí imaginace do určitých obrazů a barevných útvarů, učíme se pocítovat niternou souvislost, která se v těchto obrazech objevuje. To působí jako duchovní tón, jako harmonie sfér, neboť tyto obrazce jsou vytvořeny úměrně pravým světovým poměrům. Naše písmo je posledním dekadentním zbytkem tohoto dávného okultního písma a je jeho napodobením.

Ke čtvrtému stupni, „*k přípravě kamene mudrců*“, dospívá člověk cvičením dýchacího procesu. Dýchá-li člověk tak, jak mu přírodní děj předepisuje, pak má k dýchání zapotřebí rostliny. Kdyby nebyly rostliny, nemohli bychom žít, neboť rostlina nám dává kyslík a asimiluje uhlík, který sami vydechujeme. Rostlina buduje vlastní organismus z uhlíku a vrací nám kyslík, takže svět rostlinný stále obnovuje člověku kyslík. Lidstvo by nemohlo existovat, kdybychom odstranili svět rostlinný. Brzy by vymřelo. Vidíme tedy koloběh: dýcháme kyslík, který rostlina vydechuje. Vydechujeme uhlík, který rostlina vdechuje a ze kterého buduje

vlastní tělesnost. Tak patří rostlina k nám, je nástrojem, který nám udržuje život. Jak si rostlina buduje tělo z uhlíku, vidíme v kamenném uhlí, které není ničím jiným než mrtvolami rostlin.

Rosikruciánské školení dává v určitém upraveném dýchacím procesu návod, aby člověk vyvinul ústrojí, které v něm bude moci samo působit při přetváření uhlíku v kyslík. Co dnes činí ve vnější přírodě rostlina, bude v budoucnu konat ústrojí, které v sobě pěstuje člověk školením již nyní. To se pomalu připravuje. Člověk upravuje svůj dýchací proces, vytváří v sobě nástroj k přípravě kyslíku, stane se bytostí jednotnou s rostlinou, zatímco dnes je bytostí nerostnou. Podrží v sobě uhlík a z něho bude budovat své vlastní tělo, proto bude jeho tělo později podobnější rostlině. Pak se bude moci sblížit s kopím posvátné lásky. Celé lidstvo nabude pak v sobě vědomí, které dnes získává zasvěcenec, povznese-li se do vyšších světů.

To nazýváme přetvořením lidské substance v onu substanci, jejímž základem je uhlík. To je alchymie, která povede k tomu, aby si člověk budoval své vlastní tělo, podobně jako dnes rostlina. Tento děj nazýváme přípravou „kamene mudrců“. Vnější symbolem toho je uhlí. Avšak uhlí se stává teprve tehdy „kamenem mudrců“, až jej člověk bude moci vytvořit sám svým upraveným dýchacím procesem. Tuto nauku lze sdělit jen od člověka k člověku, je zahalená v hluboké mystériu a teprve až je žák zcela očištěn, může se mu dostat tohoto tajemství. Kdyby bylo dnes svěřeno veřejnosti, lidé by ve svém egoismu uspokojovali nejnižší potřeby těmito nejvyššími tajemstvími.

Pátým stupněm je *shoda mezi mikrokosmem a makrokosmem*. Přehlížíme-li celý děj, jak lidstvo vznikalo, vidíme, že to, co je dnes v člověku, vznikalo postupně zvenčí do nitra, např. žlázy rostly venku na Slunci jako dnes houby. Vše, co je dnes včleněno do hranic lidské pokožky, bylo kdysi ve vnějším světě. Lidské tělo je jakoby složeno z kusů, které se vyskytovaly ve vnějším světě. Každý článek našeho těla fyzického, éterického a astrálního byl kdesi ve vnějším světě; to je makrokosmos v mikrokosmu. Naše duše sama byla také kdysi v lůně božství. Co v nás je, odpovídá některé skutečnosti, která je ve vnějším světě, a musíme si zkušeností uvědomit tyto správné shody, korespondence.

Známe všichni místo na čele nad kořenem nosu, které nám naznačuje, že cosi určitého, co bylo kdysi venku, vstoupilo do člověka.

Pronikneme-li toto ústrojí meditativně, pohroužíme-li se do něho, pak znamená tato činnost něco více než pouhé obrácení našeho myšlení k bodu odpovídá. I hrtan a síly, které jej vybudovaly, takto poznáváme. Takto poznáváme makrokosmos, pohroužíme-li se do svého vlastního těla.

To neznamená hloubat v sobě nadarmo! Nesmíme říkat: v našem nitru je božství, které chci hledat! Našli bychom jen malého člověka, jehož povyšujeme na úroveň božství! Takový člověk, který jen mluví o tomto planém hloubání, nedospěje nikdy ke skutečnému poznání. Dospět k tomuto poznání cestou rosikruciánské duchovní vědy je méně pohodlné a vyžaduje konkrétní práci. Svět je naplněn nádhrou a velkolepostí, je jen zapotřebí se do nich pohroužit. Je třeba znát božství v jeho jednotlivostech a pak ho najít též v sobě samém, a teprve pak lze také poznat božství v jeho celosti. Svět je jako velká kniha. Ve výtvorech máme před sebou písmena, která musíme číst od počátku až ke konci, pak se naučíme číst knihu mikrokosmu i knihu makrokosmu od začátku do konce. A to pak není jen pouhým porozuměním; tento stav prožívá člověk v citech, člověk splývá s celým světem a pociťuje všechny věci jako výraz božského Ducha Země. Je-li člověk tak daleko, pak jedná sám od sebe z vůle celého kosmu, a to je *božská blaženost*.

Jsme-li schopni takto myslit, pak putujeme po rosikruciánské cestě. Křesťanské školení buduje spíše na citu, který musíme vytvořit v nitru, školení rosikruciánské působí na nás tím, co je ve fyzické skutečnosti rozptýleno jako božství Země a dává těmto vlivům vyznět do citů. To jsou dvě cesty, které jsou pro každého schůdné. Přemýšlíme-li tak, jak se obvykle v přítomnosti přemýšlí, pak můžeme jít rosikruciánskou cestou, i kdybychom byli založeni sebevědečtější. Moderní věda je dokonce pomůckou, nesledujeme-li vznikání světů jen v písmenech, nýbrž hledáme-li v tom, co je za nimi skryto. Právě tak, jako v knize nehledíme jen na písmena, ale čteme jejich smysl, musíme za vědou hledat ducha. Pak je nám věda jen písmenem pro ducha.

To vše nemá být obsáhlým popisem pro rosikruciánské školení. Tyto výklady mají být pouhými poukazy, dávajícími jen tušit, co v nich lze nalézt. Je to cesta pro člověka přítomnosti, která ho uschopňuje, aby působil do budoucna. Jsou to pouze elementární stupně, které mají cha-

rakterizovat tuto cestu. Tak pochopíme, jak lze rosikrucianskou metodou vniknout do vyšších tajemství.

Duchovní vědy je lidstvu zapotřebí k jeho dalšímu pokroku. To, co způsobí změnu lidstva, musí lidé vykonat sami. Kdo v dnešní inkarnaci přijme pravdu, ten si sám v pozdějších inkarnacích vytvoří vnější podobu pro hlubší pravdu.

Takto nám zapadáva to, o čem jsme mluvili v tomto přednáškovém cyklu, do jednotného celku. Je to nástroj, který má pro kulturu budoucnosti působit tvořivě. Poznáváme tyto nauky, protože člověk je bude v budoucnu potřebovat. Je nutné, aby byly uvedeny do vývoje lidstva. Každý, kdo nechce tyto pravdy budoucna přijmout, žije na útraty jiných. Kdo je přijme, i kdyby snad k nim zprvu dospěl z egoistické touhy po vyšších světech, bude žít pro jiné. Je-li cesta správná, pak sama od sebe zahazuje sobeckost a dává vznik nesobeckosti.

Lidstvo má nyní zapotřebí okultní vývoj a je nutné, aby mu byl vočkován. Jedině vážné, pravé, od věci k věci jdoucí usilování o pravdu, vede k oné bratrskosti, která je největším kouzlem, sjednocujícím lidstvo. To nám bude sloužit jako prostředek přivedení k velkému konečnému cíli lidstva, to je k sjednocení. Tohoto cíle dosáhneme, vypěstujeme-li v sobě k tomu prostředek, budeme-li se snažit, abychom tento prostředek vytvořili nejušlechtlejším a nejkrásnějším způsobem, protože jím se dostává lidstvu posvěcení.

Duchovní věda se nám nejeví jen jako velký ideál, nýbrž jako síla, kterou se pronikneme, a z této síly nám prýští poznání. Tato duchovní věda se bude stále více popularizovat, bude stále více pronikat všechny náboženské i praktické stránky života právě tak, jako velký zákon bytí proniká všechny bytosti a bude činitelem ve vývoji lidstva.

V tomto smyslu jsem mluvil o duchovní vědě v těchto rozpravách jako o duchovní vědě nebo o theosofii rosikrucianské. Chápeme-li ji nejen v abstrakci, ale tak, že pomocí citů přivodí poznání, pak může bezprostředně působivě zasahovat do života. Jestliže tyto poznatky vnikly do všech našich údů, od hlavy do srdce a odtud do rukou, do veškerého našeho konání a tvoření, pak jsme pojali základ theosofie. Pak jsme pochopili veliký kulturní úkol, který je vložený do našich rukou, a z těchto poznatků se vyvinou i city, které by leckdo ve své pohodlnosti rád vyvínil přímo.

Rosikrucianská theosofie se nechce utápět v citech, chce uvést před náš duchovní zrak skutečnosti. Člověk musí pracovat, musí hledat podněty ve skutečnostech, kterých se mu dostalo líčením a jimi pak musí vytvořit v sobě city a pocity. V tomto smyslu má být anthroposofie mocným impulsem pro svět citů, ale zároveň i tím, co nás uvádí bezprostředně do skutečnosti nadmyslového vnímání. Tomuto vnímání dává vznik nejprve v myšlenkách a vede pak hledajícího vzhůru do vyšších světů.

A to mělo být smyslem těchto rozprav.

Poznámky

Poukazujeme ještě jednou na to, co bylo řečeno na počátku v „Předmluvě vydavatele“. V tomto cyklu jsou obsaženy ještě výrazy indické theosofie, od kterých zakladatel anthroposofie přešel později k výrazům, přiměřeným dnešní době. V následujícím uvádíme srozumitelné české výrazy pro některé cizí výrazy, obsažené v cyklu. Čtenář může tyto cizí výrazy nahradit názvy, jak jsou v dalším uvedeny.

theosofie - duchovní věda, duchovní poznání, věda o působení Boha do zemského bytí;

pralaja - období světového rozptýlení, zánik projeveného kosmu do latentního bytí;

manvantara - období světové činnosti, vnějšího projevu;

dévachan - duchovní svět;

rúpa - dévachan - nižší duchovní svět, svět forem a tvarů;

arúpa - dévachan - vyšší duchovní svět, svět bez forem a tvarů;

karma - zákon osudu, vyrovnání; zákon příčin a následku;

káma - nižší citivost v člověku, astralita, tělo astrální, soubor závislostí, pudů a vášní;

manas - myslivost v člověku, duchovní já;

budhi - životní duch;

átman - duchovní člověk;

bráhman - všejednotící princip, prožívaný člověkem v době indické, jako vzpomínka na jednotící síly první doby vývoje zemského, kdy dnešní Slunce, Země a Měsíc nebyly ještě navzájem od sebe odděleny

Sophia

Náročná pre uvedenie duchovných, etických a estetických hodnôt do života

Poslanie a ciele

V poslednom čase sme na Slovensku i vo svete svedkami silnejúcich prejavov bezohľadnosti a egoizmu. Vonkajšie opatrenia namierené proti nim pritom ostávajú neúčinné a jednotlivec sa voči nim cíti bezradný.

Staré náboženské a pokrvné zväzky, ktoré boli zdrojom určitej súdržnosti a spoločného vedomia v minulosti, dnes stratili svoju pôsobnosť; a súčasní náboženski ani politickí činitelia, ani rozličné kluby inteligencie nevedia, kde by mali takéto zdroje spoločného vedomia, adekvátne súčasnosti, hľadať. Chýbajú myšlienky, ktoré by boli všeobecne prijateľné pre všetkých, a dokázali zjednotiť roztrieštené spoločenské sily v tvorivej práci k spoločnému cieľu, chýba vízia budúcnosti.

Sophia svojim príkladom

- ukazuje, ako možno dnes - a ešte na vyššej úrovni - opäť nájsť cestu k zriedlu tej prastarej, živej Múdrosti, ktorá bola zdrojom duchovnej a morálnej sily a súdržnosti našich predkov;

- ukazuje, ako - pri plnom rešpektovaní slobody a samostatnosti myslenia jednotlivca - možno spieť k jednotnému, objektívnemu chápaniu spoločenského a prírodného diania okolo nás;

- kladie základy *duchovnej vedy*, v ktorej sa nielen všetky exaktné vedy a všetky náboženstvá stretávajú, ale aj veda a náboženstvo tvoria jednotu, a sú korunované spoločným zmyslom;

- ukazuje cestu k poznaniu, ktoré jediné má také pevné a hlboké základy, že sa môže stať účinnou protiváhou postojom konzumného egoizmu a hodnotového relativizmu; že sa môže stať základom výchovy a seba výchovy, ktorá vybavuje jednotlivca takými schopnosťami, že dokáže čeliť súčasným formám zla a pokušeniu v sebe samom, aj vo svojom okolí.

Sophia, PO Box 206, 810 00 Bratislava 1

Vo vydavateľstve Sophia vyšlo

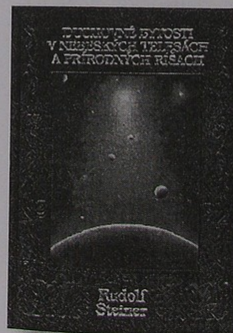
EMIL PÁLEŠ: *DUCHOVNÁ ÚLOHA STREDNEJ EURÓPY A SLOVANSTVA*

Na základe porovnávacieho štúdia špecifického duševného založenia rozličných národov kniha odhaľuje v dejinách starších kultúr od staroveku po dnešok určitú zákonitosť, ich časovú súslednosť a vzájomnú nadväznosť, ktorá smeruje do budúcnosti k určitému zmyslu dejín, ktorý má hlboký kresťanský zmysel. Nadväzuje tak na cyrilometodejskú tradíciu a zároveň na štúdie Štúrovcov o budúcom poslaní Slovanstva vo svete, špeciálne úlohy západných Slovanov ako sprostredkovateľov medzi germánskou a slovanskou kultúrou.

cena 85,- Sk(Čk)

RUDOLF STEINER: *DUCHOVNÉ BYTOSTI V NEBESKÝCH TELESÁCH A PRÍRODNÝCH RÍŠACH*

Cesta k vnímaniu bytostí zeme, vody, vzduchu a ohňa. Pôsobenie duchov obežných dôb, anjelov ako vodcov jednotlivých ľudí, archanjelov ako vodcov národov a archeov ako duchov času. Tri stupne jasnovidnosti. Vnímanie druhej hierarchie, skupinových duší rastlín a zvierat. Vnímanie prvej hierarchie: serafov, cherubov a trónov. Pôsobenie luciferských duchov v planétach. Tajomstvo vzniku hmoty. Vývoj Slnka a stálic. Éterické telo planetárneho systému. Kométy. Planéty a kovy.

cena 170,- Sk(Čk)

Ezoterne bádajúci človek neustále hľadá možnosti a pramene, ako konkrétne a jasne pochopiť a zažiť skutočnosti nadmyslového poznávania, skutočnosti vyšších svetov. Vnímanie aury kameňa, rastliny či zvieratá, deje v astrálnych rovinách, komunikácia s hierarchickými bytosťami, chápanie svojho vývoja i vývoja ľudstva, to sú len niektoré z fenoménov, s ktorými sa ezoterný bádateľ skôr či neskôr stretne.

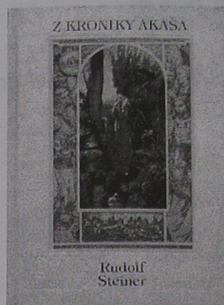
Rudolf Steiner v diele *Poznávanie vyšších svetov* ukazuje konkrétnu cestu zasvätenia a spoznávania vyš-

ších svetov práve pre človeka nášho veku. Bez uviaznutia v rôznych mediálnych stavoch a upadaní do nevedomia kniha ukazuje, ako si možno za prítomnosti plného vedomia a s prispením čistého myslenia vypracovať duchovné orgány, ktoré umožnia zrieť skutočnosti nadmyslového sveta, nahliadať ako do éterických a astrálnych svetov, tak i obstať pri stretnutí s Malým i Veľkým strážcom prahu.

Filozofia tohto učenia umožňuje v dnešnej materialistickej dobe nastúpiť cestu k vyšším svetom bez toho, aby človek musel zaprieť svet v ktorom žije, musel odísť do pustovne alebo sa vzdať svojej vlastnej osobnosti v prospech gurua, sekty, skupinovosti. Práve naopak. Posilnenie vlastnej individuality, jasné vedomie a čisté myslenie sú nevyhnutnými atribútmi tejto cesty.

Popisom praktických cvičení a objasňovaním jednotlivých stupňov vyššieho poznania Vás môže táto kniha, ako denný spoločník adepta duchovnej školy, do viesť tak ďaleko, ako máloktorá iná.

cena 195,- Sk(Čk)

Existuje *univerzálna pamäť*, v ktorej je zaznamenané všetko, čo sa v našom vesmíre udialo od počiatku čias až po dnes. Existuje mimo čas a priestor, a gnóza, teozofia i antropozofia ju nazývajú kronikou Akaša. Je v nej zvláštnou formou, ako živý obraz, zaznamenaný každý okamih, každá udalosť, myšlienka, úmysel. V tejto kronike *čítali* zasvätení jednotlivých kultúrnych epoch a čerpali z nej poznatky pre naplnenie svojho poslania.

Autor v knihe venuje pozornosť planetárnemu telesu Zeme po jej vyčlenení sa a osamostatnení od ostatnej planetárnej hmoty. Pozoruhodne opisuje obdobie Atlantídy, duševnú a spoločenskú štruktúru Atlantíd'anov, ich schopnosti umožňujúce ovládať sily prírody a na ich základe konštruovať stroje a dopravné prostriedky.

Druhú časť záznamov tvoria opisy jednotlivých vývojových stupňov Zeme. Tak ako človek prechádza svojimi zrozeniami a zmenami stavov, tak i Zem a celá slnečná sústava prechádza vývojovými obdobiami, odlišujúcimi sa od seba ako fyzikálnymi podmienkami, tak i stavmi vedomia všetkých bytostí v nej pôsobiacich. Dozvedáme sa, aké bytosti spolupôsobili pri vytváraní jednotlivých zložiek našich fyzických i nefyzických tiel, o rozdelení pohlaví, atď.

cena 195,- Sk(Čk)

Knihy si objednávajte a platíte poštovou poukážkou typu C na adrese:
SR: Sophia, P.O. Box 47, 830 03 Bratislava 33, Slovensko
ČR: Sophia, P.O. Box 185, 690 02 Břeclav 2, Česko
Platíte a objednávajte iba poštovou poukážkou typu C, na zadnú stranu, do oddielu správa pre prijímateľa vypíšte knihy, ktoré objednávate.

Sophia

Štvrtročník pre uvedenie duchovných, etických a estetických hodnôt do života

Z obsahu:

Kto je človek. O význame života
Prečo ľudia nemajú voľný čas
Majú zvieratá ducha?
Čo je rozum a čo je múdrosť?
Technika z pohľadu duchovnej vedy

Dvaja strážcovia prahu
Hypnóza a zločin
Dvanásť cností

Kovy, stromy a planéty
Duchovný postoj a politika
Hviezdny pôvod človeka
Z Akaša kroniky

Duchovný význam kvetín
Svetlo na astrológiu

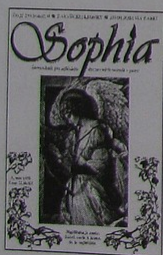
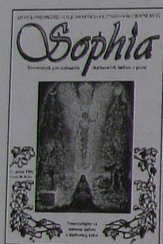
Prečo sa zamilovaní dívajú na mesiac
Filozofické dôvody pre reinkarnáciu

Podnikanie a etika
Reinkarnácia a kresťanstvo
Je peкло večné?

Ezoterické mottoy v rozprávkach H.Ch.Andersena
Rozikruciánsky impulz v duchovnom
vývoji Západu

O rozdiely medzi slnečnou a
mesačnou jasnovidnosťou
Bytosť umenia - Hudba

Ezoterne skúšky

Objednávky na časopis v cene 50,-Sk/Kč (+15 Kč poštovné v ČR) za číslo, posielajte na adresu:
SR: Sophia, PO. Box 47, 830 03 Braňslava 33, Slovensko
ČR: Sophia, PO. Box 185, 690 02 Břeclav 2, Česko
Platie a objednávajte iba poštovou poukážkou typu C, na zadnú stranu,
do oddielu správa pre prijímateľa vyplňte, čo objednávate.